

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

<u>Informationsnummer</u>	Indhold	Side
	<i>Retsakter vedtaget i henhold til afsnit VI i traktaten om Den Europæiske Union</i>	
98/C 221/01	Rådets retsakt af 28. maj 1998 om udarbejdelse af en konvention på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union, om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager	1
98/C 221/02	Erklæring, der er knyttet som bilag til protokollen for RIA-Rådets samling den 28. og 29. maj 1998, og som blev vedtaget i forbindelse med udarbejdelsen af konvention om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager	18
98/C 221/03	Rådets retsakt af 28. maj 1998 om udarbejdelse af en protokol på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union, om fortolkning ved De Europæiske Fællesskabers Domstol af konventionen om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager	19
98/C 221/04	Forklarende rapport til konventionen udarbejdet på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union, om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager	27
98/C 221/05	Forklarende rapport til protokollen udarbejdet på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union om fortolkning ved De Europæiske Fællesskabers Domstol af konvention om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager	65

(Retsakter vedtaget i henhold til afsnit VI i traktaten om Den Europæiske Union)

RÅDETS RETSAKT

af 28. maj 1998

om udarbejdelse af en konvention på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union, om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager

(98/C 221/01)

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION —

som henviser til traktaten om den Den Europæiske Union, særlig artikel K.3, stk. 2, litra c),

som tager i betragtning, at medlemsstaterne med henblik på virkeliggørelsen af Unionens målsætninger betragter fastlæggelsen af regler for kompetence og for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i sager vedrørende skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab og sager vedrørende forældremyndighed over ægtefællers fælles børn i forbindelse med ægteskabssager som et spørgsmål af fælles interesse, der falder ind under det samarbejde, som er indledt i henhold til traktatens afsnit VI,

som har behandlet Europa-Parlamentets synspunkter⁽¹⁾ fremsat i forbindelse med en høring, der er foretaget af formandskabet i overensstemmelse med traktatens artikel K.6 —

FASTSLÅR, at den i bilaget indeholdte konvention, som repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer har undertegnet dags dato, hermed er udarbejdet, og

ANBEFALER medlemsstaterne at vedtage den i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser.

Udfærdiget i Bruxelles, den 28. maj 1998.

På Rådets vegne

J. STRAW

Formand

⁽¹⁾ Udtalelse afgivet den 30. april 1998 (EFT C 152 af 18.5.1998).

BILAG

KONVENTION

udarbejdet på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union, om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager

DE HØJE KONTRAHERENDE PARTER i denne konvention, Den Europæiske Unions medlemsstater,

SOM HENVISER TIL Rådets retsakt af 28. maj 1998 om udarbejdelse af en konvention på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union, om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager,

SOM ØNSKER at fastlægge regler for afgørelse af medlemsstaternes retters kompetence i sager vedrørende skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab,

SOM ERKENDER, at det er vigtigt at fastlægge regler for afgørelse af kompetencen i spørgsmål om forældremyndigheden over ægtefællernes fælles børn i forbindelse med sager vedrørende opløsning eller slækkelse af de ægteskabelige bånd,

SOM ØNSKER at sikre en forenkling af de formaliteter, der gælder for anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i sådanne sager inden for Den Europæiske Unions område,

SOM TAGER HENSYN TIL de principper, der ligger til grund for konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som blev undertegnet den 27. september 1968 i Bruxelles,

SOM TAGER I BETRAGTNING, at det i henhold til artikel K.3, stk. 2, litra c), i traktaten om Den Europæiske Union i konventioner, som er udarbejdet på grundlag af traktatens artikel K.3, kan bestemmes, at De Europæiske Fællesskabers Domstol efter de nærmere regler, som er fastsat i sådanne konventioner, har kompetence til at fortolke disses bestemmelser —

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE BESTEMMELSER:

AFSNIT I

ANVENDELSESOMRÅDE

Artikel 1

1. Denne konvention finder anvendelse på:
 - a) civile sager vedrørende skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab
 - b) civile sager vedrørende forældremyndighed over ægtefællernes fælles børn i forbindelse med ægteskabssager som omhandlet i litra a).
2. Andre procedurer, som er officielt anerkendt i en medlemsstat, sidestilles med retssager. Udtrykket »ret« dækker alle de myndigheder, der i medlemsstaterne har kompetence i sådanne spørgsmål.

AFSNIT II

KOMPETENCE

AFDELING 1

ALMINDELIGE BESTEMMELSER

Artikel 2

Skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab

1. Kompetencen til at træffe afgørelse om spørgsmål vedrørende skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab ligger hos retterne i den medlemsstat:
 - a) på hvis område

- ægtefællerne har deres sædvanlige opholdssted, eller
 - ægtefællerne havde deres sidste sædvanlige opholdssted, for så vidt som en af dem stadig opholder sig dér, eller
 - sagsøgte har sit sædvanlige opholdssted, eller
 - en af ægtefællerne, i tilfælde af fælles begæring, har sit sædvanlige opholdssted, eller
 - sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted, hvis vedkommende har opholdt sig dér i mindst et år umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen, eller
 - sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted, hvis vedkommende har opholdt sig dér i mindst seks måneder umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen og er enten statsborger i den pågældende medlemsstat eller har bopæl dér
- b) hvis nationalitet begge ægtefæller har, eller hvor begge ægtefællers faste og varige bopæl er beliggende.

2. Hver medlemsstat præciserer i en erklæring, der afgives samtidig med den i artikel 47, stk. 2, omhandlede notifikation, om den anvender nationalitetskriteriet eller bopælskriteriet, jf. stk. 1.

3. I denne konvention svarer udtrykket »bopæl« til det domicilbegreb, der anvendes i retsordenerne i Det Forenede Kongerige og Irland.

Artikel 3

Forældremyndighed

1. Den medlemsstats retter, der i medfør af artikel 2 har kompetence til at træffe afgørelse om en begæring om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab, har kompetence i spørgsmål vedrørende forældremyndigheden over et fælles barn, når barnet har sit sædvanlige opholdssted i den pågældende medlemsstat.

2. Har barnet ikke sit sædvanlige opholdssted i den i stk. 1 omhandlede medlemsstat, har retterne i denne stat kompetence i sådanne spørgsmål, hvis barnet har sit sædvanlige opholdssted i en medlemsstat, og:

- a) mindst en af ægtefællerne har forældremyndighed over barnet, og
- b) disse retters kompetence er accepteret af ægtefællerne og tjener barnets tarv.

3. Den i stk. 1 og 2 omhandlede kompetence ophører:

- a) så snart der er truffet endelig afgørelse om imødekommelse eller afvisning af begæringen om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskabet, eller
- b) så snart der, såfremt der verserer en sag om forældremyndighed på det i litra a) nævnte tidspunkt, er truffet endelig afgørelse i denne sag, eller
- c) så snart de i litra a) og b) nævnte sager er afsluttet af anden grund.

Artikel 4

Barnebortførelser

De kompetente retter i henhold til artikel 3 udøver deres kompetence i overensstemmelse med Haag-konventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser, særlig artikel 3 og 16.

Artikel 5

Modkrav

Den ret, ved hvilken en sag verserer på grundlag af artikel 2, 3 og 4, er også kompetent til at behandle et modkrav, for så vidt som dette falder ind under denne konventions anvendelsesområde.

Artikel 6

Ændring af separation til skilsmisse

Den ret i en medlemsstat, der har truffet afgørelse om separation, er også kompetent til at ændre en sådan separation til skilsmisse, såfremt lovgivningen i den pågældende medlemsstat giver hjemmel hertil, jf. dog artikel 2.

Artikel 7

De i artikel 2-6 indeholdte reglers karakter af eneste anvendelige

En ægtefælle,

- a) som har sit sædvanlige opholdssted på en medlemsstats område, eller
- b) som er statsborger i en medlemsstat eller har sin bopæl på en medlemsstats område, jf. artikel 2, stk. 2

kan kun sagsøges i en anden medlemsstat i overensstemmelse med artikel 2-6.

Artikel 8

Anden kompetence

1. Hvis ingen ret i en medlemsstat er kompetent i medfør af artikel 2-6, afgøres kompetencen i hver enkelt medlemsstat efter statens egen lovgivning.
2. En statsborger i en medlemsstat, der har sit sædvanlige opholdssted på en anden medlemsstats område, kan i lighed med denne medlemsstats egne statsborgere påberåbe sig de kompetenceregler, som gælder i denne stat, over for en sagsøgt, der ikke har sit sædvanlige opholdssted på en medlemsstats område, og som ikke enten er statsborger i en medlemsstat eller har sin bopæl i en medlemsstat, jf. artikel 2, stk. 2.

AFDELING 2

PRØVELSE AF KOMPETENCEN OG AF SAGENS ANTAGELSE TIL PÅKENDELSE

Artikel 9

Prøvelse af kompetencen

En ret i en medlemsstat, for hvilken der indbringes en sag, som den pågældende ret ikke er kompetent til at påkende i medfør af denne konvention, og som en ret i en anden medlemsstat er kompetent til at påkende i medfør af denne konvention, skal på embeds vegne erklære sig inkompetent.

Artikel 10

Prøvelse af sagens antagelse til påkendelse

1. Såfremt en sagsøgt ikke giver møde, skal den kompetente ret udsætte påkendelsen, indtil det er fastslået, at sagsøgte har haft mulighed for at modtage det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument i så god tid, at vedkommende har kunnet varetage sine interesser under sagen, eller at alle hertil fornødne foranstaltninger har været truffet.
2. Bestemmelserne i artikel 19 i konventionen af 26. maj 1997 om forkyndelse i Den Europæiske Unions medlemsstater af retslige og udenretslige dokumenter i civile eller kommercielle anliggender skal anvendes i stedet for bestemmelserne i stk. 1, såfremt det indledende processkrift i sagen skal fremsendes i medfør af nævnte konvention.

AFDELING 3

LITISPENDENS OG INDBYRDES SAMMENHÆNGENDE KRAV

Artikel 11

1. Såfremt krav, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, fremsættes mellem de samme parter for retter i forskellige medlemsstater, skal den anden ret, ved hvilken sagen anlægges, på embeds vegne udsætte påkendelsen, indtil det er fastslået, at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent.
2. Fremsættes der begæringer om skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab, som ikke har samme genstand og hviler på samme grundlag, mellem de samme parter for retter i forskellige medlemsstater, skal den anden ret, ved hvilken sagen anlægges, på embeds vegne udsætte påkendelsen, indtil det er fastslået, at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent.
3. Når det er fastslået, at den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, er kompetent, skal den anden ret erklære sig inkompetent til fordel for den første.

Den part, der anlagde sagen ved den anden ret, kan da fremsætte sin begæring for den ret, ved hvilken sagen først er anlagt.

AFDELING 4

FORELØBIGE, HERUNDER SIKRENDE RETSMIDLER

Artikel 12

Denne konventions bestemmelser er ikke til hinder for, at retterne i en medlemsstat i hastetilfælde kan anvende de foreløbige, herunder sikrende retsmidler, der er fastsat i denne stats lovgivning, over for personer eller formuegoder i denne stat, selv om en ret i en anden medlemsstat i medfør af denne konvention er kompetent til at påkende sagens realitet.

AFSNIT III

ANERKENDELSE OG FULDBYRDELSE

Artikel 13

Retsafgørelser

1. I denne konvention forstås ved »retsafgørelse« en hver afgørelse om skilsmisse, separation eller omstødelse

af ægteskab truffet af en ret i en medlemsstat samt enhver afgørelse om ægtefællernes forældremyndighed, der træffes i forbindelse med sådanne ægteskabssager, uanset hvorledes den betegnes såsom dom eller kendelse.

2. Bestemmelserne i dette afsnit finder ligeledes anvendelse på fastsættelse af sagsomkostninger i forbindelse med de af denne konvention omfattede sager og på fuldbyrdelse af enhver kendelse om sådanne sagsomkostninger.

3. Ved anvendelsen af denne konvention skal officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt og eksigible i en medlemsstat, samt forlig, der er indgået for retten under en retssag, og som er eksigible i den medlemsstat, hvor de er indgået, anerkendes og erklæres for eksigible på samme vilkår som de i stk. 1 nævnte afgørelser.

AFDELING 1

ANERKENDELSE

Artikel 14

Anerkendelse af retsafgørelser

1. Retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat, skal anerkendes i de øvrige medlemsstater, uden at der stilles krav om anvendelse af en særlig fremgangsmåde.

2. Der må navnlig ikke stilles krav om anvendelse af en særlig fremgangsmåde i forbindelse med ajourføring af en medlemsstats civilstandsregister på grundlag af en retsafgørelse om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab, der er truffet i en anden medlemsstat, når den pågældende afgørelse ikke længere kan gøres til genstand for appel eller genoptagelse i henhold til sidstnævnte medlemsstats lovgivning, jf. dog stk. 3.

3. En berettiget part kan efter fremgangsmåden i afdeling 2 og 3 i dette afsnit få fastslået, at en retsafgørelse skal anerkendes, eller at en retsafgørelse ikke skal anerkendes.

4. Gøres anerkendelsen af en retsafgørelse gældende under en verserende sag ved en ret i en medlemsstat, kan dette ret træffe afgørelse i spørgsmålet.

Artikel 15

Grunde til ikke-ankendelse

1. En retsafgørelse om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab kan ikke anerkendes:

- a) såfremt en anerkendelse klart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som begæringen rettes til
- b) såfremt det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument ikke forskriftsmæssigt er blevet forkyndt eller meddelt den udeblevne sagsøgte i så god tid, at denne har kunnet varetage sine interesser under sagen, medmindre det fastslås, at sagsøgte utvetydigt har accepteret afgørelsen
- c) såfremt den er uforenelig med en afgørelse, der er truffet i en sag mellem de samme parter i den medlemsstat, som begæringen rettes til
- d) såfremt den er uforenelig med en afgørelse, der tidligere er truffet i en anden medlemsstat eller i en ikke-medlemsstat mellem de samme parter, og denne sidstnævnte afgørelse opfylder de nødvendige betingelser for at blive anerkendt i den medlemsstat, som begæringen rettes til.

2. En retsafgørelse om ægtefællernes forældremyndighed, der træffes i forbindelse med ægteskabssager som omhandlet i artikel 13, kan ikke anerkendes:

- a) såfremt en anerkendelse klart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i den medlemsstat, som begæringen rettes til, idet der samtidig skal tages hensyn til barnets tarv
- b) såfremt den, bortset fra i hastetilfælde, er truffet, uden at barnet har haft mulighed for at blive hørt, i strid med grundlæggende retsplejeprincipper i den medlemsstat, som begæringen rettes til
- c) såfremt det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument ikke forskriftsmæssigt er blevet forkyndt eller meddelt den udeblevne person i så god tid, at denne har kunnet varetage sine interesser under sagen, medmindre det fastslås, at vedkommende utvetydigt har accepteret afgørelsen
- d) på anmodning af en person, der gør gældende, at afgørelsen krænker vedkommendes forældremyndighed, såfremt afgørelsen er truffet, uden at vedkommende har haft mulighed for at blive hørt
- e) såfremt den er uforenelig med en afgørelse om forældremyndighed, der efterfølgende er truffet i den medlemsstat, som begæringen rettes til, eller
- f) såfremt den er uforenelig med en afgørelse om forældremyndighed, der efterfølgende er truffet i en anden medlemsstat eller i den ikke-medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted, og denne sidstnævnte afgørelse opfylder de nødvendige betingelser for at

blive anerkendt i den medlemsstat, som begæringen rettes til.

AFDELING 2

FULDBYRDELSE

Artikel 16

Ikke-ankendelse og faktiske omstændigheder

1. En retsafgørelse kan endvidere ikke anerkendes i det tilfælde, som omfattes af artikel 43.
2. Ved prøvelsen af kompetencereglerne i det i stk. 1 omhandlede tilfælde er den ret, som begæringen er indgivet til, bundet af de faktiske omstændigheder, på hvilke retten i domsstaten har støttet sin kompetence.
3. Kompetencen for retterne i domsstaten kan ikke efterprøves, jf. dog i stk. 1. Kompetencereglerne i artikel 2-8 er ikke omfattet af de i artikel 15, stk. 1, litra a), og stk. 2, litra a), omhandlede grundlæggende retsprinsipper.

Artikel 17

Forskelle i anvendelig lov

Anerkendelse af en retsafgørelse om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab kan ikke nægtes under henvisning til, at lovgivningen i den medlemsstat, som begæringen rettes til, ikke tillader skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab på samme grundlag.

Artikel 18

Ingen efterprøvelse med hensyn til sagens realitet

En retsafgørelse kan i intet tilfælde efterprøves med hensyn til sagens realitet.

Artikel 19

Udsættelse

1. Gøres anerkendelse af en retsafgørelse, der er truffet i en medlemsstat, gældende ved en ret i en anden medlemsstat, kan denne udsætte sagen, såfremt afgørelsen er blevet anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse.
2. Gøres anerkendelse af en retsafgørelse, der er truffet i Irland eller Det Forenede Kongerige, gældende ved en ret i en anden medlemsstat, kan denne udsætte sagen, såfremt fuldbyrdelsen er udsat i domsstaten ved iværksættelse af appel eller genoptagelse.

Artikel 20

Eksigible retsafgørelser

1. De i en medlemsstat truffne retsafgørelser om udøvelse af forældremyndigheden over et fælles barn, som er eksigible i den pågældende stat, kan fuldbyrdes i en anden medlemsstat, når de på begæring af en berettiget part er blevet erklæret for eksigible i denne stat.
2. I Det Forenede Kongerige kan sådanne retsafgørelser dog fuldbyrdes i England og Wales, Skotland eller Nordirland, når de på begæring af en berettiget part er blevet registreret med henblik på fuldbyrdelse i den pågældende del af Det Forenede Kongerige.

Artikel 21

Rettens stedlige kompetence

1. Begæringen skal fremsættes:
 - i Belgien, over for »Tribunal de première instance«/»Rechtbank van eerste aanleg« eller »Erstinstanzliche Gericht«
 - i Danmark, over for byretten (fogedretten)
 - i Forbundsrepublikken Tyskland, over for »Familiengericht«
 - i Grækenland, over for »Μονομελές Πρωτοδικείο«
 - i Spanien, over for »Juzgado de Primera Instancia«
 - i Frankrig, over for præsidenten for »Tribunal de grande instance«
 - i Irland, over for »High Court«
 - i Italien, over for »Corte d'appello«
 - i Luxembourg, over for præsidenten for »Tribunal d'arrondissement«
 - i Nederlandene, over for præsidenten for »Arrondissementsrechtbank«
 - i Østrig, over for »Bezirksgericht«
 - i Portugal, over for »Tribunal de Comarca« eller »Tribunal de Família«
 - i Finland, over for »Käräjäoikeus«/»Tingsrätten«
 - i Sverige, over for »Svea hovrätt«
 - i Det Forenede Kongerige:
 - a) i England og Wales, over for »High Court of Justice«
 - b) i Skotland, over for »Court of Session«
 - c) i Nordirland, over for »High Court of Justice«.

2. a) Rettens stedlige kompetence i forbindelse med en begæring om fuldbyrdelse afgøres efter den parts sædvanlige opholdssted, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, eller efter det sædvanlige opholdssted for det barn, som måtte være berørt af begæringen.
- b) Hvis ingen af de i litra a) nævnte steder er beliggende i den medlemsstat, som begæringen rettes til, afgøres rettens stedlige kompetence efter stedet for fuldbyrdelsen.
3. I forbindelse med de fremgangsmåder, der er omhandlet i artikel 14, stk. 3, afgøres rettens stedlige kompetence efter den interne lovgivning i den medlemsstat, hvor begæringen om anerkendelse eller om ikke-anerkendelse fremsættes.

Artikel 22

Fremgangsmåde ved fuldbyrdelse

1. Fremgangsmåden ved fremsættelse af begæringen afgøres efter lovgivningen i den medlemsstat, som begæringen rettes til.
2. Den, som fremsætter begæringen, skal vælge en processuel bopæl i retskredsen for den ret, som begæringen er indgivet til. Såfremt lovgivningen i den medlemsstat, som begæringen rettes til, ikke har regler om et sådant valg af bopæl, skal den, som fremsætter begæringen, udpege en procesfuldmægtig.
3. De i artikel 33 og 34 nævnte dokumenter skal vedlægges begæringen.

Artikel 23

Rettens afgørelse

1. Den ret, som behandler begæringen, skal træffe sin afgørelse snarest muligt. Den person, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, kan ikke på dette tidspunkt af sagens behandling fremsætte bemærkninger over for retten.
2. Begæringen kan kun afslås af en af de i artikel 15 og 16 anførte grunde.
3. En retsafgørelse kan i intet tilfælde efterprøves med hensyn til sagens realitet.

Artikel 24

Underretning om afgørelsen

Justitssekretæren drager omsorg for, at den, der har fremsat begæringen, straks og på den måde, der er foreskrevet i lovgivningen i den medlemsstat, som begæringen rettes til, får underretning om den afgørelse, der er truffet vedrørende begæringen.

Artikel 25

Appel eller genoptagelse af afgørelsen om fuldbyrdelse

1. Såfremt fuldbyrdelse tillades, kan den person, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, anfægte afgørelsen ved appel eller genoptagelse inden en måned, efter at afgørelsen er forkyndt.
2. Såfremt vedkommende person har sit sædvanlige opholdssted i en anden medlemsstat end den, hvor afgørelsen, der tillader fuldbyrdelse, er truffet, er fristen for appel eller genoptagelse to måneder regnet fra den dag, hvor afgørelsen er blevet forkyndt for vedkommende personligt eller på vedkommendes bopæl. Denne frist kan ikke forlænges på grund af afstanden.

Artikel 26

Appel- eller genoptagelsesinstanser samt retsmidler

1. Appel skal ske, og begæring om genoptagelse skal indgives i overensstemmelse med reglerne om kontradiktorisk procedure:
 - i Belgien, til »Tribunal de première instance«/»Rechtbank van eerste aanleg« eller »Erstinstanzliche Gericht«
 - i Danmark, til landsretten
 - i Forbundsrepublikken Tyskland, til »Oberlandesgericht«
 - i Grækenland, til »Εφετείο«
 - i Spanien, til »Audiencia Provincial«
 - i Frankrig, til »Cour d'appel«
 - i Irland, til »High Court«
 - i Italien, til »Corte d'appello«
 - i Luxembourg, til »Cour d'appel«
 - i Nederlandene, til »Arrondissementsrechtbank«
 - i Østrig, til »Bezirksgericht«
 - i Portugal, til »Tribunal da Relação«
 - i Finland, til »Hovioikeus«/»Hovrätten«
 - i Sverige, til »Svea hovrätt«
 - i Det Forenede Kongerige:
 - a) i England og Wales, til »High Court of Justice«
 - b) i Skotland, til »Court of Session«
 - c) i Nordirland, til »High Court of Justice«.

2. Den afgørelse, der træffes i appel- eller genoptagelsessagen, kan kun anfægtes:

- i Belgien, Grækenland, Spanien, Frankrig, Italien, Luxembourg og Nederlandene, ved en kassationsappel
- i Danmark, ved appel til Højesteret med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet
- i Forbundsrepublikken Tyskland, ved en »Rechtsbeschwerde«
- i Irland, ved appel vedrørende et retligt spørgsmål til »Supreme Court«
- i Østrig, ved en »Revisionsrekurs«
- i Portugal, ved en »recurso restrito à matéria de direito«
- i Finland, ved appel til »Korkein oikeus«/»Högsta domstolen«
- i Sverige, ved appel til »Högsta domstolen«
- i Det Forenede Kongerige, ved én enkelt appel vedrørende et retligt spørgsmål.

Artikel 27

Udsættelse

1. Den ret, der behandler appel- eller genoptagelsessagen, udsætte sagen, såfremt afgørelsen i domsstaten er anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse, eller såfremt fristen herfor endnu ikke er udløbet. I sidstnævnte tilfælde kan retten fastsætte en frist for iværksættelse af appel eller indgivelse af begæring om genoptagelse.

2. Såfremt afgørelsen er truffet i Irland eller Det Forenede Kongerige, skal enhver form for appel eller genoptagelse i den pågældende domsstat anses som et ordinært retsmiddel ved anvendelsen i stk. 1.

Artikel 28

Appel- eller genoptagelsesinstanser vedrørende en afgørelse om ikke-fuldbyrdelse

1. Såfremt begæringen afslås, kan den, som fremsatte begæringen, appellere eller indgive begæring om genoptagelse:

- i Belgien, til »Cour d'appel«/»Hof van Beroep«
- i Danmark, til landsretten
- i Forbundsrepublikken Tyskland, til »Oberlandesgericht«
- i Grækenland, til »Εφετείο«
- i Spanien, til »Audiencia Provincial«
- i Frankrig, til »Cour d'appel«

- i Irland, til »High Court«
- i Italien, til »Corte d'appello«
- i Luxembourg, til »Cour d'appel«
- i Nederlandene, til »Gerechtshof«
- i Østrig, til »Bezirksgericht«
- i Portugal, til »Tribunal da Relação«
- i Finland, til »Hovioikeus«/»Hovrätten«
- i Sverige, til »Svea hovrätt«
- i Det Forenede Kongerige:
 - a) i England og Wales, til »High Court of Justice«
 - b) i Skotland, til »Court of Session«
 - c) i Nordirland, til »High Court of Justice«.

2. Den person, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, skal tilsiges til at give møde ved den ret, for hvilken appel- eller genoptagelsessagen er indbragt. Såfremt vedkommende ikke giver møde, finder bestemmelserne i artikel 10 anvendelse.

Artikel 29

Anfægtelse af afgørelsen i en appel- eller genoptagelsessag

Den afgørelse, der træffes i den i artikel 28 nævnte appel- eller genoptagelsessag, kan kun anfægtes:

- i Belgien, Grækenland, Spanien, Frankrig, Italien, Luxembourg og Nederlandene, ved en kassationsappel
- i Danmark, ved appel til Højesteret med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet
- i Forbundsrepublikken Tyskland, ved en »Rechtsbeschwerde«
- i Irland, ved appel vedrørende et retligt spørgsmål til »Supreme Court«
- i Østrig, ved en »Revisionsrekurs«
- i Portugal, ved en »recurso restrito à matéria de direito«
- i Finland, ved appel til »Korkein oikeus«/»Högsta domstolen«
- i Sverige, ved appel til »Högsta domstolen«
- i Det Forenede Kongerige, ved én enkelt appel vedrørende et retligt spørgsmål.

Artikel 30

Delvis fuldbyrdelse

1. Såfremt der ved en retsafgørelse er taget stilling til flere krav, og fuldbyrdelse ikke kan tillades for så vidt

angår dem alle, skal retten tillade fuldbyrdelse af et eller flere af kravene.

2. Den, som fremsætter begæringen, kan begære delvis fuldbyrdelse.

Artikel 31

Fri proces

1. Den, som fremsætter begæringen, og som i domsstaten helt eller delvis har haft fri proces eller har været fritaget for gebyrer og omkostninger, skal i forbindelse med den i artikel 21-24 fastlagte fremgangsmåde have meddelt fri proces eller fritagelse for gebyrer og sagsomkostninger i videst muligt omfang efter lovgivningen i den medlemsstat, som begæringen rettes til.

2. Den, som fremsætter begæring om fuldbyrdelse af en afgørelse, der er truffet af en administrativ myndighed i Danmark, kan i den medlemsstat, som begæringen rettes til, påberåbe sig de i stk. 1 nævnte fordele, såfremt vedkommende fremlægger en erklæring fra det danske justitsministerium, som bekræfter, at vedkommende opfylder de økonomiske betingelser for helt eller delvis at få meddelt fri proces eller blive fritaget for gebyrer og omkostninger.

Artikel 32

Sikkerhed eller depositum

Det kan ikke pålægges den part, som i en medlemsstat begærer fuldbyrdelse af en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat, at stille sikkerhed eller depositum af nogen art med den begrundelse, at vedkommende er udlænding eller ikke har bopæl eller sædvanligt opholdssted i den pågældende medlemsstat.

AFDELING 3

FÆLLES BESTEMMELSER

Artikel 33

Dokumenter

1. Den part, der søger eller anfægter anerkendelse af en retsafgørelse eller begærer fuldbyrdelse af en sådan, skal fremlægge:

- a) en genpart af afgørelsen, der opfylder de nødvendige betingelser med hensyn til godtgørelse af dens ægt-hed

- b) i givet fald et dokument, der godtgør, at vedkom-mende er meddelt fri proces i domsstaten.

2. Hvor det drejer sig om en udeblivelsesdom, skal den part, der søger anerkendelse eller begærer fuldbyrdelse af en retsafgørelse, desuden fremlægge:

- a) det originale dokument eller en bekræftet genpart, hvoraf det fremgår, at det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument er blevet forkyndt for eller meddelt den udeblevne part, eller
- b) et dokument, der angiver, at sagsøgte utvetydigt har accepteret afgørelsen.

3. En person, som kræver ajourføring af en medlemsstats civilstandsregister som omhandlet i artikel 14, stk. 2, skal tillige fremlægge et dokument, der angiver, at afgørelsen ikke længere kan gøres til genstand for appel eller genoptagelse i henhold til domstatens lovgivning.

Artikel 34

Andre dokumenter

Den part, der begærer fuldbyrdelse af en retsafgørelse, skal endvidere fremlægge et dokument, hvoraf det frem-går, at afgørelsen efter domstatens lovgivning er eksigibel og er forkyndt.

Artikel 35

Manglende fremlæggelse af dokumenter

1. Såfremt de i artikel 33, stk. 1, litra b), eller stk. 2, nævnte dokumenter ikke fremlægges, kan retten fastsætte en frist for deres tilvejebringelse eller anerkende tilsva-rende dokumenter eller, såfremt den anser sagen for tilstrækkeligt oplyst, fritage for kravet om en sådan fremlæggelse.

2. Såfremt retten kræver det, skal der foretages en oversættelse af dokumenterne. Oversættelsen skal bekræf-tes af en person, der er bemyndiget hertil i en af medlemsstaterne.

Artikel 36

Legalisering eller opfyldelse af tilsvarende formalitet

Der kræves ingen legalisering eller opfyldelse af tilsva-rende formalitet med hensyn til de i artikel 33 og 34 og artikel 35, stk. 2, nævnte dokumenter eller eventuelle procesfuldmagter.

AFSNIT IV

OVERGANGSBESTEMMELSER

Artikel 37

1. Bestemmelserne i denne konvention finder kun anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt, samt på forlig, der er indgået for retten under en retssag, efter at konventionen er trådt i kraft i domsstaten og, såfremt anerkendelse eller fuldbyrdelse af en retsafgørelse eller af et officielt bekræftet dokument påberåbes, i den medlemsstat, som begæringen rettes til.

2. Retsafgørelser, som er truffet, efter at denne konvention er trådt i kraft i forholdet mellem domsstaten og den medlemsstat, som begæringen rettes til, i sager, der er anlagt før dette tidspunkt, skal dog anerkendes og fuldbyrdes efter bestemmelserne i afsnit III, såfremt de anvendte kompetenceregler er i overensstemmelse med de regler, der er fastsat i afsnit II i denne konvention eller i en konvention, der, da sagen blev anlagt, var gældende mellem domsstaten og den medlemsstat, som begæringen rettes til.

AFSNIT V

ALMINDELIGE BESTEMMELSER

Artikel 38

Forholdet til andre konventioner

1. Med forbehold af artikel 37 og 40 og nærværende artikels stk. 2 træder denne konvention for så vidt angår de medlemsstater, der er parter i den, i stedet for konventioner indgået mellem to eller flere medlemsstater, som gælder på tidspunktet for denne konventions ikrafttræden, og som angår sagsområder, der er omfattet af denne konvention.

2. a) Danmark, Finland og Sverige kan samtidig med afgivelsen af den i artikel 47, stk. 2, omhandlede notifikation erklære, at konventionen af 6. februar 1931 mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige indeholdende international-privatretslige bestemmelser om ægteskab, adoption og værge-mål, med tilhørende slutprotokol, helt eller delvis skal finde anvendelse på deres indbyrdes forbindelser i stedet for bestemmelserne i denne konvention. Denne erklæring kan på ethvert tidspunkt trækkes helt eller delvis tilbage.

b) Princippet om ikke-forskelsbehandling af unionsborgerne på grundlag af nationalitet skal overhol-

des, og overholdelsen underlægges Domstolens kontrol efter de procedurer, der fastsættes i protokollen om Domstolens fortolkning af denne konvention.

c) Kompetencereglerne i alle fremtidige aftaler, der indgås mellem de i litra a) nævnte medlemsstater, og som angår sagsområder, der er omfattet af denne konvention, skal afstemmes med kompetencereglerne i denne konvention.

d) Afgørelser, der i en af de nordiske stater, som har fremsat den i litra a) omhandlede erklæring, er truffet af en kompetent myndighed svarende til en af dem, der er omhandlet i denne konventions afsnit II, anerkendes og fuldbyrdes i de øvrige medlemsstater efter bestemmelserne i denne konventions afsnit III.

3. Efter denne konventions ikrafttræden kan medlemsstaterne i deres indbyrdes forbindelser kun indgå eller anvende aftaler, som supplerer denne konventions bestemmelser, eller som letter gennemførelsen af principperne i den.

4. Medlemsstaterne tilsender denne konventions depositar:

a) en kopi af de i stk. 2, litra a) og c), samt stk. 3 omhandlede aftaler og ensartede lovgivninger til gennemførelse af disse aftaler, og

b) meddelelse om alle opsigelser af eller ændringer i sådanne aftaler eller ensartede lovgivninger.

Artikel 39

Forholdet til visse multilaterale konventioner

Denne konvention har i forbindelserne mellem de medlemsstater, der er parter i den, forrang frem for følgende konventioner, for så vidt disse angår sagsområder, som er omfattet af denne konvention:

— Haag-konventionen af 5. oktober 1961 om myndighedernes kompetence og lovvalget i sager vedrørende beskyttelse af mindreårige

— Luxembourg-konventionen af 8. september 1967 om anerkendelse af afgørelser om ægteskabs gyldighed

— Haag-konventionen af 1. juni 1970 om anerkendelse af skilsmisser og separationer

— den europæiske konvention af 20. maj 1980 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed

- Haag-konventionen af 19. oktober 1996 om retternes kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsakter samt om samarbejde vedrørende forældremyndighed og foranstaltninger til beskyttelse af mindreårige, forudsat at det berørte barn har sit sædvanlige opholdssted i en medlemsstat.

Artikel 40

Gyldighed

1. De aftaler og konventioner, der er nævnt i artikel 38 og 39, bevarer deres gyldighed på sagsområder, som ikke er omfattet af denne konvention.
2. De bevarer ligeledes deres gyldighed for så vidt angår retsafgørelser, der er truffet, og officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt før denne konventions ikrafttræden.

Artikel 41

Aftaler mellem medlemsstater

Med forbehold af de i afsnit III nævnte grunde til at afslå anerkendelse skal retsafgørelser, der er truffet i henhold til aftaler omhandlet i artikel 38, stk. 3, anerkendes og fuldbyrdes i medlemsstater, der ikke er parter i de pågældende aftaler, såfremt de er truffet af en kompetent myndighed svarende til en af dem, der er omhandlet i afsnit II.

Artikel 42

Traktater med Pavestolen

1. Anvendelsen af denne konvention berører ikke den internationale traktat (konkordat) mellem Pavestolen og Den Portugisiske Republik, undertegnet den 7. maj 1940 i Vatikanstaten.
2. Afgørelser om et ægteskabs ugyldighed, som træffes i henhold til den i stk. 1 nævnte traktat, anerkendes i medlemsstaterne på de i afsnit III i denne konvention anførte vilkår.
3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 finder ligeledes anvendelse på følgende internationale traktater (konkordater) med Pavestolen:
 - Concordato lateranense af 11. februar 1929 mellem Den Italienske Republik og Pavestolen som ændret ved den aftale med tillægsprotokol, der blev undertegnet den 18. februar 1984 i Rom
 - aftalen af 3. januar 1979 mellem Pavestolen og den spanske stat om retlige anliggender.

4. Medlemsstaterne tilsender denne konventions depositar

- a) en kopi af de i stk. 1 og 3 omhandlede traktater, og
- b) meddelelse om alle opsigelser af eller ændringer i sådanne traktater.

Artikel 43

Ikke-anerkendelse og ikke-fuldbyrdelse af retsafgørelser baseret på artikel 8

Denne konvention er ikke til hinder for, at en medlemsstat inden for rammerne af en konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser over for en ikke-medlemsstat forpligter sig til ikke at anerkende en retsafgørelse, som er truffet i en anden medlemsstat, såfremt afgørelsen i et af de i artikel 8 nævnte tilfælde kun har kunnet støttes på andre kompetenceregler end de i artikel 2-7 omhandlede.

Artikel 44

Medlemsstater med to eller flere retsordener

For så vidt angår en medlemsstat, hvor to eller flere retsordener eller regelsæt vedrørende sagsområder, der er omfattet af denne konvention, finder anvendelse i forskellige territoriale enheder:

- a) forstås en henvisning til sædvanligt opholdssted i denne medlemsstat som en henvisning til sædvanligt opholdssted i en territorial enhed
- b) forstås en henvisning til nationalitet som en henvisning til tilhørsforhold til en territorial enhed som fastsat efter den pågældende medlemsstats lovgivning
- c) forstås en henvisning til de myndigheder i denne medlemsstat, som behandler en begæring om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab, som en henvisning til de myndigheder i den territoriale enhed, som behandler begæringen
- d) forstås en henvisning til reglerne i denne medlemsstat som en henvisning til reglerne i den territoriale enhed, hvor kompetence, anerkendelse eller fuldbyrdelse gøres gældende.

AFSNIT VI

DOMSTOLEN

Artikel 45

De Europæiske Fællesskabers Domstol har kompetence til at træffe afgørelse om fortolkningen af denne konvention efter bestemmelserne i den protokol, som er udarbejdet ved retsakt vedtaget af Rådet for Den Europæiske Union den 28. maj 1998.

AFSNIT VII

AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

*Artikel 46***Erklæringer og forbehold**

1. Der kan ikke tages forbehold med hensyn til denne konvention, jf. dog artikel 38, stk. 2, og artikel 42.
2. Uanset stk. 1 gælder denne konvention med forbehold af erklæringerne fra Irland og Italien, som er knyttet som bilag til denne konvention.
3. En medlemsstat kan på ethvert tidspunkt trække en afgivet erklæring helt eller delvis tilbage. Erklæringens gyldighed ophører halvfems dage, efter at depositaren har fået meddelelse om tilbagetrækningen.

*Artikel 47***Vedtagelse og ikrafttræden**

1. Denne konvention vedtages af medlemsstaterne i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser.
2. Medlemsstaterne giver depositaren notifikation om afslutningen af de procedurer, der efter deres forfatningsmæssige bestemmelser kræves for at vedtage denne konvention.
3. Denne konvention samt eventuelle ændringer heri som omhandlet i artikel 49, stk. 2, træder i kraft halvfems dage efter den dato, hvor den sidste stat, der er medlem af Den Europæiske Union på tidspunktet for vedtagelsen af Rådets retsakt om udarbejdelse af denne konvention, har foretaget notifikation, jf. stk. 2.
4. Indtil denne konvention træder i kraft, kan en medlemsstat, samtidig med afgivelsen af den i stk. 2 omhandlede notifikation eller på et senere tidspunkt erklære, at konventionen med undtagelse af artikel 45 finder anvendelse for så vidt angår dens forbindelser med medlemsstater, der har fremsat samme erklæring. Sådanne erklæringer gælder halvfems dage efter datoen for deponeringen.

*Artikel 48***Tiltrædelse**

1. Denne konvention er åben for tiltrædelse af stater, der bliver medlem af Den Europæiske Union.

2. Teksten til konventionen på den tiltrædende medlemsstats sprog, som udformet af Rådet, er autentisk.

3. Tiltrædelsesinstrumenterne deponeres hos depositaren.

4. Denne konvention træder i kraft for den tiltrædende medlemsstat halvfems dage efter deponeringen af den pågældende stats tiltrædelsesinstrument eller på datoen for konventionens ikrafttræden, hvis den endnu ikke er trådt i kraft ved udløbet af perioden på halvfems dage.

5. Artikel 47, stk. 4, finder anvendelse på en tiltrædende medlemsstat, hvis denne konvention endnu ikke er trådt i kraft, når den deponerer sit tiltrædelsesinstrument.

*Artikel 49***Ændringer**

1. Enhver medlemsstat samt Kommissionen kan foreslå ændringer til denne konvention. Alle ændringsforslag sendes til depositaren, der underretter Rådet herom.

2. Ændringer fastlægges af Rådet, der anbefaler medlemsstaterne at vedtage dem i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser. De således vedtagne ændringer træder i kraft efter bestemmelserne i artikel 47, stk. 3.

3. Listen over de retter og retsmidler, der er omhandlet i artikel 21, stk. 1, artikel 26, stk. 1 og 2, artikel 28, stk. 1, og artikel 29, kan dog på anmodning af den berørte medlemsstat ændres ved en afgørelse truffet af Rådet.

*Artikel 50***Depositær og offentliggørelse**

1. Generalsekretæren for Rådet er depositær for denne konvention.

2. Depositaren offentliggør i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*:

- a) vedtagelser og tiltrædelser
- b) datoen for konventionens ikrafttræden
- c) erklæringer som omhandlet i artikel 2, stk. 2, artikel 38, stk. 2, artikel 46, artikel 47, stk. 4, og artikel 48, stk. 5, samt ændringer i eller tilbagetrækning af sådanne erklæringer
- d) ændringer i denne konvention som omhandlet i artikel 49, stk. 2 og 3.

En fe de lo cual los plenipotenciarios abajo firmantes suscriben el presente Convenio.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne konvention.

Zu Urkund dessen haben die unterzeichneten Bevollmächtigten ihre Unterschrift unter dieses Übereinkommen gesetzt.

Σε πίστωση των ανωτέρω, οι υπογράφοντες πληρεξούσιοι έθεσαν την υπογραφή τους κάτω από την παρούσα σύμβαση.

In witness whereof, the undersigned Plenipotentiaries have signed this Convention.

En foi de quoi, les plénipotentiaires soussignés ont apposé leurs signatures au bas de la présente convention.

Dá fhianá sin, chuir na Lánchumhachtaigh thíos-sínte a lámh leis an gCoinbhinsiún seo.

In fede di che i plenipotenziari sottoscritti hanno apposto le loro firme in calce alla presente convenzione.

Ten blijke waarvan de ondergetekende gevolmachtigden hun handtekening onder dit verdrag hebben gesteld.

Em fé do que, os plenipotenciários abaixo-assinados apuseram as suas assinaturas no final da presente convenção.

Tämän vakuudeksi alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Till bekræftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat denna konvention.

Hecho en Bruselas, el veintiocho de mayo de mil novecientos noventa y ocho, en un ejemplar único en lenguas alemana, danesa, española, finesa, francesa, griega, inglesa, irlandesa, italiana, neerlandesa, portuguesa y sueca, siendo cada uno de estos textos igualmente auténtico, que se depositará en los archivos de la Secretaría General del Consejo de la Unión Europea.

Udfærdiget i Bruxelles, den otteogtyvende maj nitten hundrede og otteoghalvfems, i ét eksemplar på dansk, engelsk, finsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk, portugisisk, spansk, svensk og tysk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed; de deponeres i arkiverne i Generalsekretariatet for Rådet for Den Europæiske Union.

Geschehen zu Brüssel am achtundzwanzigsten Mai neunzehnhundertachtundneunzig in einer Urschrift in dänischer, deutscher, englischer, finnischer, französischer, griechischer, irischer, italienischer, niederländischer, portugiesischer, schwedischer und spanischer Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermaßen verbindlich ist; die Urschrift wird im Archiv des Generalsekretariats des Rates der Europäischen Union hinterlegt.

Έγινε στις Βρυξέλλες, στις είκοσι οκτώ Μαΐου χίλια εννιακόσια ενενήντα οκτώ, σε ένα μόνο αντίτυπο στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, ολλανδική, πορτογαλική, σουηδική και φινλανδική γλώσσα. Έκαστο κείμενο είναι εξίσου αυθεντικό, το δε πρωτότυπο αυτό κατατίθεται στα αρχεία της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Done at Brussels on the twenty-eighth day of May in the year one thousand nine hundred and ninety-eight, in a single original, in the Danish, Dutch, English, Finnish, French, German, Greek, Irish, Italian, Portuguese, Spanish and Swedish languages, each text being equally authentic, such original being deposited in the archives of the General Secretariat of the Council of the European Union.

Fait à Bruxelles, le vingt-huit mai mil neuf cent quatre-vingt-dix-huit, en un exemplaire unique, en langues allemande, anglaise, danoise, espagnole, finnoise, française, grecque, irlandaise, italienne, néerlandaise, portugaise et suédoise, les textes établis dans chacune de ces langues faisant également foi, exemplaire qui est déposé dans les archives du secrétariat général du Conseil de l'Union européenne.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil, ar an ochtú lá is fiche de Bhealtaine sa bhliain míle naoi gcéad nócha a hocht, i scríbhinn bhunaidh amháin sa Bhéarla, sa Danmhairgis, san Fhionlainnis, sa Fhraincis, sa Ghaeilge, sa Ghearmáinis, sa Ghréigis, san Iodáilis, san Ollainnis, sa Phortaingéilis, sa Spáinnis agus sa tSualainnis, agus comhúdarás ag gach ceann de na téacsanna sin; déanfar an scríbhinn bhunaidh sin a thaisceadh i gcartlann Ardrúnaíocht Chomhairle an Aontais Eorpaigh.

Fatto a Bruxelles, addì ventotto maggio millenovecentonovantotto, in unico esemplare in lingua danese, finlandese, francese, greca, inglese, irlandese, italiana, olandese, portoghese, spagnola, svedese e tedesca, ciascun testo facente ugualmente fede; l'esemplare è depositato negli archivi del Segretariato generale del Consiglio dell'Unione europea.

Gedaan te Brussel, de achtentwintigste mei negentienhonderd achtennegentig, in één exemplaar in de Deense, de Duitse, de Engelse, de Finse, de Franse, de Griekse, de Ierse, de Italiaanse, de Nederlandse, de Portugese, de Spaanse en de Zweedse taal, zijnde alle teksten gelijkelijk authentiek, dat wordt nedergelegd in het archief van het Secretariaat-generaal van de Raad van de Europese Unie.

Feito em Bruxelas, em vinte e oito de Maio de mil novecentos e noventa e oito, em exemplar único, nas línguas alemã, dinamarquesa, espanhola, finlandesa, francesa, grega, inglesa, irlandesa, italiana, neerlandesa, portuguesa e sueca, fazendo igualmente fé cada um dos textos, ficando esse exemplar depositado nos arquivos do Secretariado-Geral do Conselho da União Europeia.

Tehty Brysselissä kahdentenakymmenentenäkahdeksantena päivänä toukokuuta vuonna tuhatyhdeksänsataayhdeksänkymmentäkahdeksan englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä yhtenä kappaleena, jonka jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen ja joka talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön arkistoon.

Som skedde i Bryssel den tjugioättonde maj nittonhundranittioåtta i ett enda exemplar på danska, engelska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, nederländska, portugisiska, spanska, svenska och tyska språken, varvid varje text äger samma giltighet, och detta exemplar skall deponeras i arkiven hos generalsekretariatet för Europeiska unionens råd.

Pour le gouvernement du Royaume de Belgique

Voor de regering van het Koninkrijk België

Für die Regierung des Königreichs Belgien

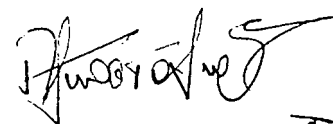
For regeringen for Kongeriget Danmark

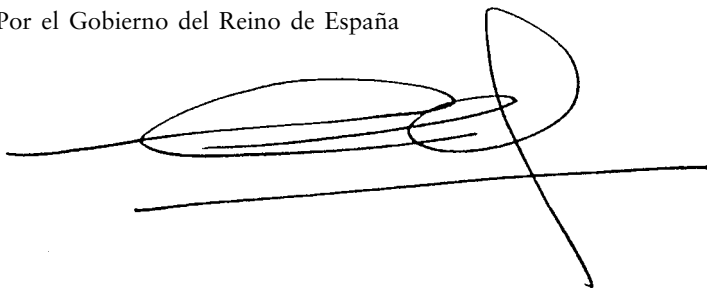
Für die Regierung der Bundesrepublik Deutschland

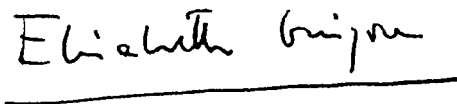
Για την κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας

Por el Gobierno del Reino de España

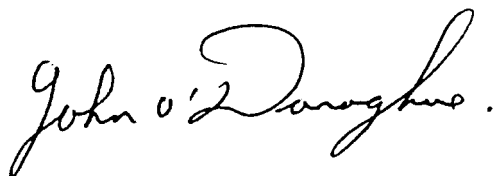
A stylized, abstract handwritten signature consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke.

Pour le gouvernement de la République française

A handwritten signature in cursive script, reading "Elisabeth Guigou", underlined.

Thar ceann Rialtas na hÉireann

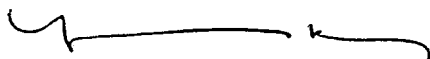
For the Government of Ireland

A handwritten signature in cursive script, reading "John O'Donoghue".

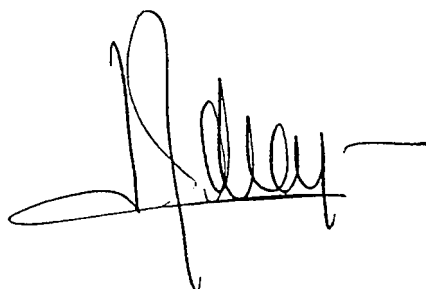
Per il governo della Repubblica italiana

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "Giovanni Conso".

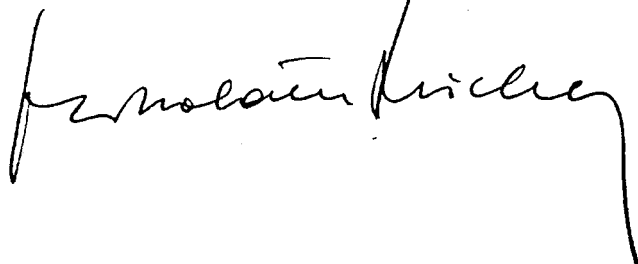
Pour le gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "Jean-Claude Juncker".

Voor de regering van het Koninkrijk der Nederlanden

A handwritten signature in cursive script, reading "Wim Kok", underlined.

Für die Regierung der Republik Österreich

Pelo Governo da República Portuguesa

Suomen hallituksen puolesta

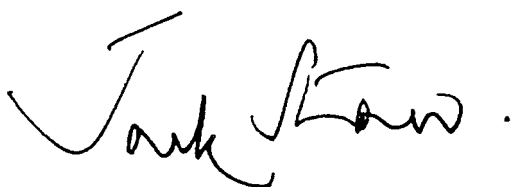
På finska regeringens vägnar

På svenska regeringens vägnar

For the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

ERKLÆRING FRA IRLAND, DER SKAL KNYTTES SOM BILAG TIL KONVENTIONEN

Uanset denne konventions bestemmelser kan Irland opretholde sin ret til at nægte at anerkende en skilsmisse, der er bevilget i en anden medlemsstat, hvis skilsmissen er opnået ved, at en af parterne eller parterne forsætligt har vildledt en ret i den pågældende medlemsstat angående betingelserne for dens kompetence, således at anerkendelsen af skilsmissen ikke er forenelig med Irlands forfatning.

Denne erklæring er gyldig i fem år. Den kan fornyes hvert femte år.

ERKLÆRING, DER SKAL KNYTTES SOM BILAG TIL KONVENTIONEN, FRA ENHVER AF DE NORDISKE MEDLEMSSTATER, SOM KAN FREMSÆTTE EN ERKLÆRING I HENHOLD TIL ARTIKEL 38, STK. 2

Anvendelsen af konventionen af 6. februar 1931 mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige indeholdende international-privatretlige bestemmelser om ægteskab, adoption og værgemål, med tilhørende slutprotokol, er i overensstemmelse med traktatens artikel K.7; nærværende konvention er nemlig ikke til hinder for, at der etableres et snævrere samarbejde mellem to eller flere medlemsstater, for så vidt dette samarbejde hverken er i modstrid med eller hæmmer det samarbejde, der er omhandlet i nærværende konvention.

De forpligter sig til i deres indbyrdes forbindelser ikke længere at anvende artikel 7, stk. 2, i 1931-konventionen samt til i nær fremtid at tage de kompetenceregler, der gælder inden for rammerne i nævnte konvention, op til revision på baggrund af princippet i artikel 38, stk. 2, litra b), i nærværende konvention.

De grunde til afslag, der anvendes i de ensartede lovgivninger, anvendes i praksis på en måde, som stemmer overens med den, der er fastsat i afsnit III i nærværende konvention.

ERKLÆRING FRA DEN ITALIENSKE DELEGATION, DER SKAL KNYTTES SOM BILAG TIL KONVENTIONEN

Med hensyn til konventionens artikel 42 forbeholder Italien sig ret til i henseende til afgørelser truffet af portugisiske kirkeretter at følge de procedurer og foretage den kontrol, der på grundlag af aftaler med Pavestolen er fastsat i Italiens egen retsorden for så vidt angår tilsvarende afgørelser truffet af italienske kirkeretter.

Erklæring, der er knyttet som bilag til protokollen for RIA-Rådets samling den 28. og 29. maj 1998, og som blev vedtaget i forbindelse med udarbejdelsen af konvention om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager

(98/C 221/02)

Rådet er klar over den negative virkning, som den langtrukne procedure for anmodninger indgivet til De Europæiske Fællesskabers Domstol kan have med hensyn til familieret, og understreger, at der snarest muligt skal foretages en undersøgelse af, hvorledes denne procedure kan afkortes; Rådet foreslår, at undersøgelsen gennemføres af det kompetente organ i Rådet i samarbejde med Domstolen.

RÅDETS RETSAKT

af 28. maj 1998

om udarbejdelse af en protokol på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union, om fortolkning ved De Europæiske Fællesskabers Domstol af konventionen om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager

(98/C 221/03)

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION —

som henviser til traktaten om Den Europæiske Union, særlig artikel K.3, stk. 2, litra c),

som henviser til artikel 45 i konventionen om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager,

som tager i betragtning, at det i henhold til artikel K.3, stk. 2, litra c), i traktaten om Den Europæiske Union i konventioner, som er udarbejdet på grundlag af traktatens artikel K.3, kan bestemmes, at De Europæiske Fællesskabers Domstol efter de nærmere regler, som er fastsat i sådanne konventioner, har kompetence til at fortolke disses bestemmelser, og

som har behandlet Europa-Parlamentets synspunkter⁽¹⁾ fremsat i forbindelse med en høring, der er foretaget af formandskabet i overensstemmelse med traktatens artikel K.6 —

FASTSLÅR, at den i bilaget indeholdte protokol, som repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer har undertegnet dags dato, hermed er udarbejdet, og

ANBEFALER medlemsstaterne at vedtage den i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser.

Udfærdiget i Bruxelles, den 28. maj 1998.

På Rådets vegne

J. STRAW

Formand

⁽¹⁾ Udtalelse afgivet den 30. april 1998 (EFT C 152 af 18.5.1998).

PROTOKOL

udarbejdet på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union, om fortolkning ved De Europæiske Fællesskabers Domstol af Konventionen om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager

DE HØJE KONTRAHERENDE PARTER i denne protokol, Den Europæiske Unions medlemsstater,

SOM HENVISER TIL Rådets retsakt af 28. maj 1998 om udarbejdelse af en protokol på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union, om fortolkning ved De Europæiske Fællesskabers Domstol af konventionen om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager,

SOM HENVISER TIL artikel 45 i konventionen om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager, hvori det bestemmes, at De Europæiske Fællesskabers Domstol har kompetence til at træffe afgørelse om fortolkningen af nævnte konvention,

SOM ØNSKER at fastsætte de betingelser, hvorpå De Europæiske Fællesskabers Domstol har kompetence til at træffe afgørelse om fortolkningen af nævnte konvention og denne protokol,

ER BLEVET ENIGE OM FØLGENDE BESTEMMELSER:

Artikel 1

I overensstemmelse med artikel 45 i konventionen om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager, i det følgende benævnt »konventionen«, har De Europæiske Fællesskabers Domstol på de betingelser, der er fastsat i denne protokol, kompetence til at træffe afgørelse om fortolkningen af konventionen og denne protokol.

Artikel 2

1. Samtidig med afgivelsen af den i artikel 9, stk. 2, omhandlede notifikation angiver hver medlemsstat, hvilke retter der kan anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningsspørgsmål.

2. De retter, der kan få en sådan beføjelse, er enten

- a) de højeste retsinstanser i medlemsstaterne, jf. artikel 3, eller
- b) de højeste retsinstanser som anført i artikel 3 og de øvrige retter i medlemsstaterne, såfremt de træffer afgørelse som appelinstans.

Artikel 3

1. Med henblik på anvendelsen af denne protokol er de højeste retsinstanser i medlemsstaterne følgende:

- i Belgien: la Cour de Cassation/het Hof van Cassatie og le Conseil d'État/de Raad van State
- i Danmark: Højesteret
- i Tyskland: die obersten Gerichtshöfe des Bundes
- i Grækenland: Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, Άρειος Πάγος, Συμβούλιο Επικρατείας, Ελεγκτικό Συνέδριο
- i Spanien: El Tribunal Supremo
- i Frankrig: la Cour de Cassation og le Conseil d'État
- i Irland: the Supreme Court
- i Italien: la Corte Suprema di Cassazione
- i Luxembourg: la Cour Supérieure de Justice i dens egenskab af kassationsret
- i Nederlandene: de Hoge Raad
- i Østrig: der Oberste Gerichtshof, der Verwaltungsgerichtshof og der Verfassungsgerichtshof
- i Portugal: o Supremo Tribunal de Justiça
- i Finland: Korkein oikeus/Högsta domstolen, Korkein hallinto-oikeus/Högsta förvaltningsdomstolen
- i Sverige: Högsta domstolen, Regeringsrätten
- i Det Forenede Kongerige: the Judicial Committee of the House of Lords.

2. Efter anmodning fra den berørte medlemsstat kan den i stk. 1 anførte liste over medlemsstaternes højeste retsinstanser ændres ved en afgørelse truffet af Rådet.

Artikel 4

1. Såfremt et fortolkningsspørgsmål rejses under en retssag ved en af de i artikel 3, stk. 1, anførte højeste retsinstanser, skal denne ret, hvis den skønner, at en afgørelse af dette spørgsmål er nødvendig, for at den kan afsige dom, anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet.

2. Såfremt et sådant spørgsmål rejses ved en ret, der træffer afgørelse som appelinstans, kan denne ret på de i stk. 1 fastsatte betingelser anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet.

Artikel 5

Rådet, Kommissionen og medlemsstaterne kan indgive indlæg eller andre skriftlige udtalelser til Domstolen i forbindelse med sager, denne får forelagt i henhold til artikel 1.

Artikel 6

1. Den kompetente myndighed i en medlemsstat kan anmode Domstolen om at udtale sig om et fortolkningsspørgsmål, såfremt afgørelser truffet af retter i denne stat er i modstrid med den fortolkning, der er anlagt af Domstolen, eller som er kommet til udtryk i en dom afsagt af en i artikel 2 omhandlet retsinstans i en anden medlemsstat, hvis denne medlemsstat er part i denne protokol. Bestemmelserne i dette stykke gælder kun for retskraftige domme.

2. Den fortolkning, som anlægges af Domstolen i anledning af en sådan anmodning, er uden virkning for de domme, der har givet anledning til anmodningen om en fortolkning.

3. Det offentlige øverste repræsentant ved kassationsretterne i medlemsstaterne eller enhver anden myndighed udpeget af en medlemsstat har kompetence til at anmode Domstolen om at udtale sig om et fortolkningsspørgsmål i henhold til stk. 1.

4. Justitssekretæren ved Domstolen giver meddelelse om anmodningen til medlemsstaterne samt til Kommissionen og Rådet. Disse kan inden to måneder fra denne meddelelse indgive indlæg eller andre skriftlige udtalelser til Domstolen.

5. Den i nærværende artikel fastlagte fremgangsmåde giver ikke anledning til hverken opkrævning eller godtgørelse af gebyrer og sagsomkostninger.

Artikel 7

Protokollen vedrørende statuten for Det Europæiske Fællesskabs Domstol og Domstolens procesreglement finder anvendelse.

Artikel 8

Der kan ikke tages forbehold med hensyn til denne protokol.

Artikel 9

1. Denne protokol vedtages af medlemsstaterne i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser.

2. Medlemsstaterne giver depositaren notifikation om afslutningen af de procedurer, der efter deres forfatningsmæssige bestemmelser kræves for at vedtage denne protokol.

3. Denne protokol træder i kraft 90 dage efter den dato, hvor den tredje af de stater, der er medlem af Den Europæiske Union på tidspunktet for vedtagelsen af Rådets retsakt om udarbejdelse af denne protokol, har foretaget notifikation, jf. stk. 2. Protokollen træder dog tidligst i kraft samtidig med konventionen.

Artikel 10

1. Denne protokol er åben for tiltrædelse af stater, der bliver medlem af Den Europæiske Union.

2. Tiltrædelsesinstrumenterne deponeres hos depositaren.

3. Den tiltrædende medlemsstat oplyser samtidig med deponeringen af sit tiltrædelsesinstrument i en erklæring:

- a) på hvilke betingelser artikel 2 gælder for den, og
- b) hvilke af dens højeste retsinstanser der har beføjelse til at anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse vedrørende et fortolkningsspørgsmål, jf. artikel 3, stk. 1.

4. Inden datoen for denne protokols ikrafttræden for den tiltrædende medlemsstat vedtager Rådet i overensstemmelse med artikel 3, stk. 2, ændringer til listen over de højeste retsinstanser i artikel 3, stk. 1.

5. Teksten til denne protokol på den tiltrædende medlemsstats sprog, som udformet af Rådet, er autentisk.

6. Denne protokol træder i kraft for den tiltrædende medlemsstat 90 dage efter deponeringen af den pågældende stats tiltrædelsesinstrument eller på datoen for protokollens ikrafttræden, hvis den endnu ikke er trådt i kraft ved udløbet af perioden på 90 dage.

Artikel 11

1. Medlemsstater, der er parter i denne protokol, samt Kommissionen kan foreslå ændringer til denne protokol, jf. dog artikel 3, stk. 2, og artikel 10, stk. 4. Alle ændringsforslag sendes til depositaren, der underretter Rådet herom.

2. Ændringer fastlægges af Rådet, der anbefaler medlemsstaterne at vedtage dem i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser.

3. De således vedtagne ændringer træder i kraft efter bestemmelserne i artikel 9.

Artikel 12

1. Generalsekretæren for Rådet er depositar for denne protokol.

2. Depositaren offentliggør i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* notifikationer, instrumenter og meddelelser vedrørende denne protokol.

En fe de lo cual los plenipotenciarios abajo firmantes suscriben el presente Protocolo.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne protokol.

Zu Urkund dessen haben die unterzeichneten Bevollmächtigten ihre Unterschrift unter dieses Protokoll gesetzt.

Σε πιστώση των ανωτέρω, οι υπογράφοντες πληρεξούσιοι έθεσαν την υπογραφή τους κάτω από το παρόν πρωτόκολλο.

In witness whereof, the undersigned Plenipotentiaries have signed this Protocol.

En foi de quoi, les plénipotentiaires soussignés ont apposé leurs signatures au bas du présent protocole.

Dá fhiánú sin, chuir na Lánchumhachtaigh thíos-sínithe a lámh leis an bPrótacal seo.

In fede di che i plenipotenziari sottoscritti hanno apposto le loro firme in calce al presente protocollo.

Ten blijke waarvan de ondergetekende gevolmachtigden hun handtekening onder dit protocol hebben gesteld.

Em fé do que, os plenipotenciários abaixo-assinados apuseram as suas assinaturas no presente protocolo.

Tämän vakuudeksi alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Till bekræftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat detta protokoll.

Hecho en Bruselas, el veintiocho de mayo de mil novecientos noventa y ocho, en un ejemplar único en lenguas alemana, danesa, española, finesa, francesa, griega, inglesa, irlandesa, italiana, neerlandesa, portuguesa y sueca, siendo cada uno de estos textos igualmente auténtico, que será depositado en los archivos de la Secretaría General del Consejo de la Unión Europea.

Udfærdiget i Bruxelles, den otteogtyvende maj nitten hundrede og otteoghalvfems, i ét eksemplar på dansk, engelsk, finsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk, portugisisk, spansk, svensk og tysk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed; de deponeres i arkiverne i Generalsekretariatet for Rådet for Den Europæiske Union.

Geschehen zu Brüssel am achtundzwanzigsten Mai neunzehnhundertachtundneunzig in einer Urschrift in dänischer, deutscher, englischer, finnischer, französischer, griechischer, irischer, italienischer, niederländischer, portugiesischer, schwedischer und spanischer Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermaßen verbindlich ist; die Urschrift wird im Archiv des Generalsekretariats des Rates der Europäischen Union hinterlegt.

Έγινε στις Βρυξέλλες, στις είκοσι οκτώ Μαΐου χίλια εννιακόσια ενενήντα οκτώ, σε ένα μόνο αντίτυπο στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, ολλανδική, πορτογαλική, σουηδική και φινλανδική γλώσσα. Όλα τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά. Το πρωτόκολλο θα κατατεθεί στα αρχεία της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

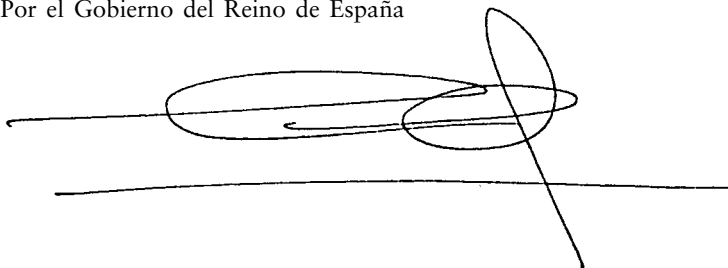
Done at Brussels on the twenty-eighth day of May in the year one thousand nine hundred and ninety-eight, in a single original in the Danish, Dutch, English, Finnish, French, German, Greek, Irish, Italian, Portuguese, Spanish and Swedish languages, each text being equally authentic, such original being deposited in the archives of the General Secretariat of the Council of the European Union.

Fait à Bruxelles, le vingt-huit mai mil neuf cent quatre-vingt-dix-huit, en un exemplaire unique, en langues allemande, anglaise, danoise, espagnole, finnoise, française, grecque, irlandaise, italienne, néerlandaise, portugaise et suédoise, chaque texte faisant également foi, cet exemplaire étant déposé dans les archives du secrétariat général du Conseil de l'Union européenne.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil, ar an ochtú lá is fiche de Bhealtaine sa bhliain míle naoi gcéad nócha a hocht, i scribhinn bhunaidh amháin sa Bhéarla, sa Danmhairgis, san Fhionlainnis, sa Fhraincis, sa Ghaeilge, sa Ghearmáinis, sa Ghréigis, san Iodáilis, san Ollainnis, sa Phortaingéilis, sa Spáinnis agus sa tSualainnis, agus comhúdarás ag gach ceann de na téacsanna sin; déanfar an scribhinn bhunaidh sin a thaisceadh i gcartlann Ardrúnaíocht Chomhairle an Aontais Eorpaigh.

Fluoride

Por el Gobierno del Reino de España

A stylized signature consisting of a horizontal line with a large, loopy flourish above it and a long horizontal stroke below it.

Pour le gouvernement de la République française

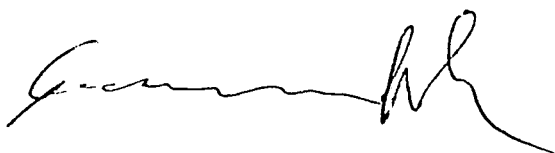
Eliane Giguère

Thar ceann Rialtas na hÉireann

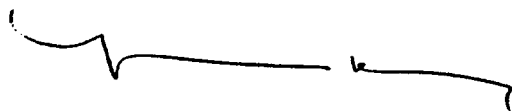
For the Government of Ireland

John O'Donoghue.

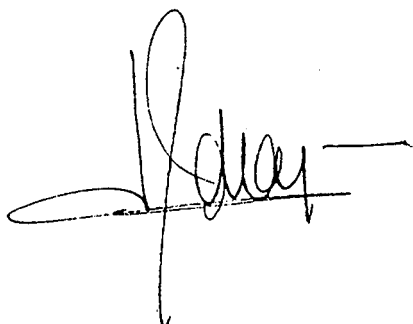
Per il governo della Repubblica italiana

A stylized signature with a long horizontal line and a large, loopy flourish above it.

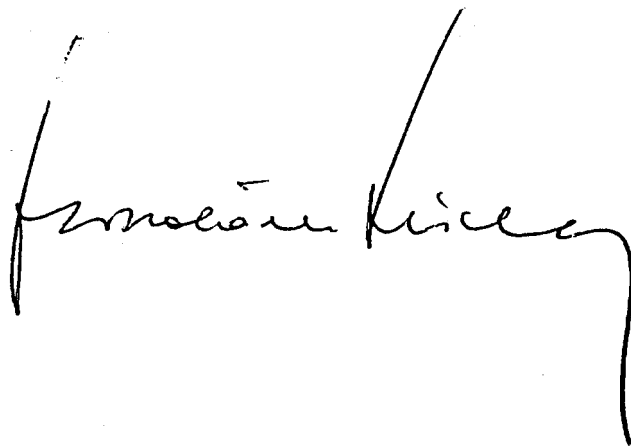
Pour le gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg

A stylized signature consisting of a horizontal line with a large, loopy flourish above it.

Voor de regering van het Koninkrijk der Nederlanden

A stylized signature consisting of a horizontal line with a large, loopy flourish above it.

Für die Regierung der Republik Österreich

A large, stylized handwritten signature in black ink, appearing to read 'Franz Schüssel'.

Pelo Governo da República Portuguesa

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'António Guterres'.

Suomen hallituksen puolesta

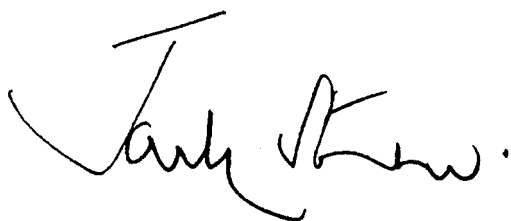
På finska regeringens vägnar

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Matti Sattinen'.

På svenska regeringens vägnar

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kristina Persson'.

For the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Tony Blair'.

FORKLARENDE RAPPORT

til konventionen udarbejdet på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union,
om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager

(Tekst godkendt af Rådet den 28. maj 1998)

udarbejdet af ALEGRÍA BORRÁS,

professor i international privatret ved Barcelona Universitet

(98/C 221/04)

INDHOLDSFORTEGNELSE

	<i>Side</i>
I. KONVENTIONENS FORHISTORIE	28
II. GENEREL PRÆSENTATION AF KONVENTIONEN	32
III. GENNEMGANG AF DE ENKELTE BESTEMMELSER	35
A) Anvendelsesområde (artikel 1)	35
B) Kompetence: almindelige bestemmelser (artikel 2-8)	36
C) Prøvelse af kompetencen og af sagens antagelse til påkendelse (artikel 9 og 10)	45
D) Litispendens og indbyrdes sammenhængende krav (artikel 11)	45
E) Foreløbige, herunder sikrende retsmidler (artikel 12)	47
F) Anerkendelse og fuldbyrdelse: begrebet »retsafgørelse« (artikel 13)	48
G) Anerkendelse (artikel 14-19)	49
H) Fuldbyrdelse (artikel 20-32)	54
I) Anerkendelse og fuldbyrdelse: fælles bestemmelser (artikel 33-36)	57
J) Overgangsbestemmelser (artikel 37)	58
K) Almindelige bestemmelser (artikel 38-44)	59
L) Domstolen (artikel 45)	63
M) Afsluttende bestemmelser (artikel 46-50)	63

I. KONVENTIONENS FORHISTORIE

1. Den europæiske integration var i begyndelsen fortrinsvis af økonomisk art, og derfor kom de juridiske instrumenter, der blev udarbejdet, til at tage sigte på denne form for integration. Denne situation har imidlertid ændret sig fundamentalt i de seneste år, og i dag er det økonomiske aspekt ikke længere enerådende; der er derimod tale om en integration, der gradvis får en stadig mere gennemgribende indflydelse på EU-borgernes hverdag. EU-borgerne har svært ved at forstå, at der er så mange vanskeligheder på det familieretlige område, når der er sket så meget på det formueretlige område. Det er derfor nødvendigt at få løst de familieretlige problemer, der opstår i kølvandet på den europæiske integration. Dette behov fremgår med al ønskelig tydelighed af de spørgsmål, der tages op i Europa-Parlamentet, spørgsmål, der ikke blot vedrører opløsning af ægteskaber, men familieretlige spørgsmål mere generelt (formueforholdet mellem ægtefæller, slægtskab, bortførelse af børn, adoption mv.). Med denne konvention tages det første, konstruktive og afgørende skridt i denne nye retning, og der banes således vej for andre instrumenter på det familie- og arveretlige område.
2. Når det har været muligt at udarbejde denne konvention, skyldes det, at Maastricht-traktaten åbnede nye veje for det civilretlige samarbejde takket være artikel K.3 (jf. afsnit II, punkt 11). Førhen var der nemlig kun hjemmel for begrænsede skridt med artikel 220 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab. Ved nævnte artikel forpligtede medlemsstaterne sig til i det omfang, det var nødvendigt, at indlede indbyrdes forhandlinger for til fordel for deres statsborgere at sikre en forenkling af formaliteter vedrørende gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og voldgiftskendelser. I en note til medlemsstaterne den 22. oktober 1959 opfordrede Kommissionen med følgende ord disse til at indlede sådanne forhandlinger:

»Et virkeligt internt marked mellem de seks stater vil først være gennemført, når der er sikret en tilstrækkelig retsbeskyttelse. Der vil kunne frygtes forstyrrelser af og vanskeligheder for Fællesskabets økonomiske virksomhed, hvis de krav, der opstår i de talrige retsforhold, ikke om fornødent kunne konstateres og håndhæves ad rettens vej. Eftersom domsmyndigheden med hensyn til borgerlige sager, herunder handelssager, er begrænset til medlemsstaterne, og virkningerne af en retsafgørelse altid er begrænset til et bestemt statsområde, afhænger retsbeskyttelsen og dermed retssikkerheden inden for fællesmarkedet i væsentlig grad af, om medlemsstaterne vedtager en tilfredsstillende ordning vedrørende anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser«.

Med direkte eller indirekte udgangspunkt i EØF-traktatens artikel 220 er der blevet indgået forskellige konventioner. Det vigtigste, der er opnået på det retlige område, er Bruxelles-konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, og de efterfølgende ændringer dertil affødt af de forskellige udvidelser af Fællesskabet. Nævnte konvention udelukker en række sagsområder fra sit anvendelsesområde (artikel 1, stk. 2). Bag disse udelukkelse lå meget forskellige overvejelser, og nogle af de udelukkede sagsområder er siden blevet taget op i andre konventioner. Som eksempel kan nævnes konkurskonventionen, som blev udfærdiget den 23. november 1995 i Bruxelles.

På baggrund af de 30 år, der er gået, siden Bruxelles-konventionen blev indgået, og de erfaringer, der er gjort med at anvende den, er man nu gået i gang med en revision, som finder sted sideløbende med en revision af Lugano-konventionen af 16. september 1988 (den såkaldte »parallelkonvention«). Da dette revisionsarbejde stadig kun befinder sig på det indledende stadium, og der kun har været holdt to møder i den ad hoc-gruppe, der er nedsat for at udarbejde den reviderede tekst, har det ikke været muligt at tage hensyn til dette arbejde i denne konvention. Det er derfor et åbent spørgsmål, om denne konvention på et senere tidspunkt skal tilpasses den reviderede Bruxelles-konvention.

Da forholdene har ændret sig, er det naturligt, at medlemsstaterne har villet imødekomme EU-borgernes nye behov, og det er i dette perspektiv, at denne konvention skal ses.

Ønsket om at udvide Bruxelles-konventionen af 1968 til også at omfatte familieretlige spørgsmål er således at nyere dato og bundet i to forhold.

3. Først må man se på, hvorfor familieretlige spørgsmål blev udelukket i Bruxelles-konventionen af 1968. I Jenard-rapporten (den forklarende rapport om den første udgave af nævnte konvention) står der som begrundelse for at udelukke spørgsmål vedrørende fysiske personers retlige status følgende:

»Selv om man antager, at det var lykkedes udvalget at foretage en standardisering af de kompetenceregler, der gælder på dette område, ville det uafhængigt af disse reglers indhold alligevel have været vanskeligt i betragtning af de bestående afvigelser mellem retssystemerne, navnlig inden for den internationale privatret, at afstå fra en efterprøvelse af disse normer som led i fuldbyrdelsessagen. Dermed havde man imidlertid ændret konventionens ånd og svækket dens fremskridtsvenlige tendens. Havde udvalget besluttet sig til at nægte den dommer, der har truffet afgørelse om fuldbyrdelse, enhver prøvelsesret selv i ikke-formueretlige sager, havde dette muligvis foranlediget dommeren til at udvide begrebet »ordre public« for meget, og lade den forelagte udenlandske afgørelse ude af betragtning. Udvalget har besluttet sig for det mindste onde ved at begrænse konventionens anvendelse, men fastholde dens enhed og fremskridt. Med hensyn til fysiske personers retlige status samt rets- og handleevnen er hovedproblemet naturligvis skilsmisken. Problemet er vanskeligt, fordi de enkelte retsordener afviger betydeligt fra hinanden«.

1968-konventionen udgør således »den generelle konvention« om anerkendelse og fuldbyrdelse på grundlag af beføjelsen i EØF-traktatens artikel 220; nævnte artikel udelukkede ikke i sig selv noget civil- eller handelsretligt spørgsmål, og det ville således have været muligt at medtage fysiske personers retlige status og deres rets- og handleevne; at spørgsmålet blev udelukket, skyldtes de mange problemer, der var forbundet dermed, og det forhold, at spørgsmålet ikke havde nogen direkte betydning for den økonomiske integration.

4. Dertil kommer, at det vigtigste tema på det familieretlige område er skilsmisse, eller de ægteskabssager, som nu behandles i denne konvention. Det er værd at bemærke, at der i Jenard-rapporten — på et tidspunkt, hvor der kun var seks medlemsstater — tales om, at »de enkelte retsordener afviger betydeligt fra hinanden«; det kan derfor hævdes, at afvigelserne er endnu større med 15 medlemsstater, og at gruppen følgelig har stået over for et endnu større problem. Der er ikke tale om ubetydelige forskelle, for nogle af dem bundet i forfatningsmæssige bestemmelser. I andre tilfælde skyldes problemerne, at de forskellige institutter, som konventionen omhandler, ikke kendes (f.eks. opereres der ikke med separation og omstødelse af ægteskab i den interne materielle lovgivning i Finland og Sverige). Selv når man tager medlemsstater, der opererer med alle institutterne, viser det sig, at bestemmelserne afviger markant fra den ene stat til den anden (grunde, krav om forudgående separation mv.).

Det er derfor ikke overraskende, at det har taget så lang tid at udarbejde en konvention, og heller ikke, at der ind imellem har måttet vælges kompromisløsninger. Udelukkelsen af de familieretlige spørgsmål i 1968-konventionen og udarbejdelsen af denne nye konvention betyder, at der nu er en klar afgrænsning mellem familieretlige sager og formueretlige sager. Den europæiske integration er nået langt i de 30 år, der er gået, siden Bruxelles-konventionen blev udarbejdet i 1968. Med den frie bevægelighed for personer og den stadig hyppigere knytning af familiemæssige bånd mellem personer af forskellig nationalitet eller personer bosat i forskellige lande var der brug for en juridisk respons, og en sådan foreligger så nu — under hensyn til de forskellige faktorer — med denne konvention.

5. Det blev diskuteret meget, om det var nødvendigt med en konvention om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager. Nogle medlemsstater,

som er parter i Haag-konventionen af 1. juni 1970 om anerkendelse af skilsmisser og separationer, tilkendegav, at de var tilfredse med de resultater, der var opnået via den. Andre medlemsstater, som ikke er parter i Haag-konventionen af 1970, tilkendegav, at de ikke havde til hensigt at blive part i den. Afgørende for den endelige beslutning om at udarbejde en konvention på fællesskabsniveau var:

- a) ønsket om at indføre ensartede regler for kompetence i ægteskabssager
- b) nødvendigheden af at indføre tidssvarende regler for anerkendelse og fuldbyrdelse mellem Den Europæiske Unions medlemsstater af retsafgørelser om omstødelse af ægteskab, skilsmisse og separation ved at fastlægge en ensartet procedure herfor, og
- c) ønsket om at undgå parallelle ægteskabssager i forskellige medlemsstater ved at fastlægge regler om litispendens; fastlæggelsen af sådanne regler, som har til formål at undgå uforenelige retsafgørelser, er en så vigtig nyskabelse, at den i sig selv er begrundelse nok for konventionen.

På denne baggrund besluttede Rådet at indlede forhandlinger med henblik på at indgå en konvention på dette område. Det bør i øvrigt anføres, at de stater, der er parter i Haag-konventionen af 1970, i henhold til dennes artikel 18 kan indgå konventioner på dette område.

6. Det oprindelige sigte med konventionen var materielt at udvide Bruxelles-konventionen af 1968 til også at omhandle ægteskabssager. Den er derfor baseret på Bruxelles-konventionens tekst og indeholder i sin præambel en henvisning til denne. Det var umuligt at se bort fra så vigtig en forløber, som klart har stået sin prøve, og som endvidere suppleres af en omfattende retspraksis fra De Europæiske Fællesskabers Domstol, der gør det muligt at vurdere dens mere problematiske aspekter, hvilket kan være relevant for den foreliggende tekst. De to konventioner omhandler imidlertid forskellige sagsområder, og der er derfor markante forskelle på visse punkter (f.eks. opereres der i nærværende konvention ikke med et almindeligt værneting, og kompetencekriterierne er ikke indordnet i et hierarki); på andre punkter ligger bestemmelserne derimod tættere op ad hinanden (f.eks. med hensyn til litispendens og til automatisk anerkendelse). Resultatet er således blevet en selvstændig konvention, som dog forfølger det samme mål, nemlig at standardisere reglerne for international kompetence og lette den internationale anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser.

Medmindre andet er anført, skal de udtryk, der er ens i Bruxelles-konventionen og i nærværende konvention, i princippet antages at have samme betydning, og følgelig skal der tages hensyn til De Europæiske Fællesskabers Domstols retspraksis på området. Det bemærkes, at der med hensyn til de bestemmelser, som har samme ordlyd som i Bruxelles-konventionen, kun er lidt at tilføje i forhold til de forklarende rapporter til 1968-konventionen og dens efterfølgende ændringer. Alligevel har vi valgt i nærværende forklarende rapport at gengive de relevante oplysninger fra de tidligere rapporter for at gøre det lettere for de praktiserende jurister at konsultere den, uden at de behøver at konsultere andre tekster samtidig.

7. I begyndelsen af 1990'erne gik man inden for rammerne af Det Europæiske Politiske Samarbejde i gang med at overveje, om det ville være muligt på fællesskabsplan at etablere en konvention om opløsning eller slækkelse af de ægteskabelige bånd. På grundlag af et spørgeskema udarbejdet af det britiske formandskab i 1992 og en oversigt over forholdene på området fra det danske formandskab i første halvår af 1993 drøftede medlemsstaterne uforbindende en sådan mulighed. Under det belgiske formandskab i andet halvår af 1993, før traktaten om Den Europæiske Union trådte i kraft, blev professor Marc Fallon indbudt til at deltage i arbejdsgruppens møde i sin egenskab af sekretær for Den Europæiske Gruppe vedrørende International Privatret; han orienterede her om »Heidelberg-projektet« (således kaldet, fordi det blev godkendt i Heidelberg den 2. oktober 1993), som den pågældende gruppe havde udarbejdet. Den Europæiske Gruppe, som er en ekspertgruppe, der har til opgave at fremlægge forslag på de områder,

hvor fællesskabsretten og den internationale privatret kolliderer, havde godkendt et forslag til konvention om retternes kompetence og fuldbyrdelse af retsafgørelser i familie- og arveretlige sager, dvs. en konvention, der havde et betydeligt bredere anvendelsesområde end det, der nu er fastsat i nærværende konvention. Behovet for konkrete resultater og tendensen i de undersøgelser, der blev gennemført, gjorde det nødvendigt mere specifikt at indsnævre den materielle rækkevidde af arbejdet i Den Europæiske Unions regi.

8. Det Europæiske Råd fandt på mødet i Bruxelles den 10.-11. december 1993, at Maastricht-traktaten åbnede nye muligheder for EU-borgerne, og at der derfor var brug for en supplerende indsats med hensyn til visse aspekter af borgernes familieliv. Med dette formål for øje anmodede Det Europæiske Råd om, at man aktivt fortsatte overvejelserne om mulighederne for at udvide Bruxelles-konventionen af 1968 til også at omfatte familieretlige spørgsmål. Det græske formandskab udsendte i første halvår af 1994 et spørgeskema til medlemsstaterne med henblik på at få indkredset hovedlinjerne i konventionen. Med udgangspunkt i de modtagne besvarelser blev der udarbejdet en sammenfattende oversigt, og på dette grundlag godkendte Det Europæiske Råd i juni 1994, at man gik i gang med at udarbejde et udkast til konventionen. I andet halvår af 1994 fremlagde det tyske formandskab et udkast til konvention, som kun omhandlede skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab. I samme halvår foreslog den spanske og den franske delegation, at også forældremyndighed blev inddraget i konventionens anvendelsesområde.
9. Med til konventionens forhistorie hører de kontrakter, der har været til Haag-konferencen om International Privatret. Samtidig med at der i Den Europæiske Unions regi blev udarbejdet en konvention om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager, var Haag-konferencen om International Privatret nemlig i gang med at revidere konventionen af 5. oktober 1961 om myndighedernes kompetence og lovvalget i sager vedrørende beskyttelse af mindreårige. Dette forhold måtte tages i betragtning, idet den nye Haag-konvention muligvis ville komme til at indeholde en bestemmelse om, at myndighederne i skilsmislandet skulle have kompetence til at træffe foranstaltninger til beskyttelse af børnene; da arbejdsmetoderne var forskellige i de to fora, måtte arbejdet dog tilrettelægges forskelligt. Medens Den Europæiske Union kan få observatørstatus ved Haag-konferencen (og repræsentanter for Kommissionen og Generalsekretariatet for Rådet deltog som observatører i arbejdet i Haag), kan det modsatte ikke lade sig gøre i henhold til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab og traktaten om Den Europæiske Union. Derfor har trojkaen, Generalsekretariatet for Rådet og Kommissionen — på baggrund af forbindelserne mellem de to tekster, som var under forberedelse i de to fora — siden det franske formandskab i første halvår af 1995 holdt uformelle møder med Det Permanente Bureau under Haag-konferencen om International Privatret i tilknytning til de officielle møder.

De problemer, der i starten var med hensyn til forholdet mellem de to konventioner, der var under udarbejdelse, er blevet løst hen ad vejen, og resultatet afspejler sig både i den konvention, der nu er indgået mellem Den Europæiske Unions medlemsstater, og som er genstand for denne forklarende rapport, og i Haag-konventionen af 19. oktober 1996 om retternes kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsakter samt om samarbejde vedrørende forældremyndighed og foranstaltninger til beskyttelse af mindreårige, som endnu ikke er trådt i kraft. På samlingen i Rådet (retlige og indre anliggender) den 25. september 1995 var der enighed om, at bestemmelserne om forældremyndighed i forbindelse med ægteskabssager skulle være supplerende i forhold til Haag-konventionen. Så snart Haag-konventionen lå færdig, blev dens bestemmelser derfor inddraget i gruppens arbejde, i særdeleshed de bestemmelser, der er af direkte betydning for den konvention, der nu foreligger, dvs. artikel 10, ifølge hvilken den ret, der træffer afgørelse i en sag om omstødelse af ægteskab, skilsmisse eller separation, har kompetence til at træffe foranstaltninger til beskyttelse af ægtefællernes børn, og artikel 52 om forholdet mellem Haag-konventionen og andre konventioner, navnlig den mulighed, som kontraherende stater har for at indgå aftaler, der for så vidt angår børn, som har deres sædvanlige opholdssted i en af de stater, der er parter i sådanne aftaler, kan indeholde bestemmelser om de sagsområder, der er omfattet af Haag-konventionen.

10. Arbejdet med at redigere nærværende konvention har påhvilet Gruppen vedrørende Udvidelse af Bruxelles-konventionen, som har holdt møder lige siden 1993. Forhandlingerne har været lange og på visse punkter yderst vanskelige. I december 1997 nåede Rådet under luxembourgsk formandskab på grundlag af et endeligt kompromisforslag fra formandskabet frem til en endelig politisk aftale om en række bestemmelser.

Dette er i store træk den vanskelige, men resultatgivende tilblivelsesproces for denne konvention, som nu foreligger.

II. GENEREL PRÆSENTATION AF KONVENTIONEN

11. Det første, der bør fremhæves, er konventionens retsgrundlag. Da Bruxelles-konventionen blev indgået i 1968, var det eneste anvendelige retsgrundlag EØF-traktatens artikel 220. Nu har vi foruden nævnte bestemmelse en anden bestemmelse, der kan bruges som retsgrundlag for konventionen, nemlig Maastricht-traktatens artikel K.3 sammenholdt med artikel K.1. I indledningen til artikel K.1 tales der om, at visse spørgsmål med henblik på virkeliggørelsen af Unionens målsætninger skal betragtes som værende »af fælles interesse«, og senere i artiklen anføres det civilretlige samarbejde som et af disse spørgsmål (nr. 6). Et civilretligt samarbejde er uden tvivl med til at virkeliggøre en af Unionens målsætninger, som ifølge artikel B er at udvikle et nært samarbejde vedrørende retlige anliggender.

Denne konvention angiver en særlig vej, der er velegnet for det sagsområde, som den omhandler, og den udgør ubetinget et vigtigt fremskridt med sine bestemmelser om det civilretlige samarbejde mellem Den Europæiske Unions medlemsstater. Som retsgrundlag for konventionen blev derfor valgt EU-traktatens artikel K.3, selv om EF-traktatens artikel 220 også teoretisk set ville have været mulig som retsgrundlag. Det bør understreges, at valget af retsgrundlag har haft betydning for udarbejdelsesprocessen, men ikke får nogen konsekvenser for de praktiserende jurister og for borgerne for så vidt angår konventionens anvendelse.

Kommissionen har i overensstemmelse med bestemmelserne i traktatens afsnit VI været inddraget fuldt ud i gruppens arbejde og har således deltaget aktivt og konstruktivt i udarbejdelsen af teksten. Da gruppens arbejde var afsluttet, forelagde formandskabet i overensstemmelse med artikel K.6 i traktaten om Den Europæiske Union udkastet til konvention for Europa-Parlamentet til høring.

Europa-Parlamentet afgav udtalelse på plenarmødet den 30. april 1998, hvorefter de kompetente instanser i Rådet i løbet af maj 1998 behandlede Europa-Parlamentets synspunkter.

Den 28. maj 1998 godkendte Rådet konventionen, som samme dag blev undertegnet af repræsentanter for alle medlemsstaterne.

12. De overvejelser og tanker, som lå bag udarbejdelsen af konventionen, afspejler sig i præamblen, som fokuserer på fire aspekter:
 - 1) ønsket om at indføre tidssvarende ensartede regler for kompetence i sager om omstødelse af ægteskab, skilsmisse og separation og fremme en hurtig og automatisk anerkendelse mellem medlemsstaterne af retsafgørelser truffet i sådanne sager i medlemsstaterne
 - 2) vigtigheden af at få fastlagt nogle regler for, hvordan kompetencen i sager om forældremyndigheden over fælles børn i forbindelse med ægteskabssager afgøres, og følgelig få tilvejebragt en hurtig og automatisk anerkendelse af trufne retsafgørelser og fuldbyrdelse heraf ved en enkel fremgangsmåde

- 3) hensynet til de principper, der ligger til grund for Bruxelles-konventionen af 1968. Der er således tale om en konvention, der er opbygget som Bruxelles-konventionen, men som er forskellig fra Bruxelles-konventionen, fordi den dækker et andet sagsområde
 - 4) muligheden for at give De Europæiske Fællesskabers Domstol kompetence til at fortolke konventionens bestemmelser.
13. To vigtige træk ved konventionen bør fremhæves:
- A. Konventionen er en såkaldt »dobbeltkonvention«, eftersom den indeholder direkte kompetenceregler og bestemmelser om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske retsafgørelser. Den har som model Bruxelles-konventionen, der i sin tid var revolutionerende i den henseende, men er samtidig anderledes på væsentlige punkter. Der fastsættes således regler for retternes internationale kompetence, som skal følges af den ret, ved hvilken sagen først anlægges, idet denne skal erklære sig inkompetent, når der ikke foreligger kompetence efter konventionen. Dette betyder retssikkerhed for borgerne og skaber et klima af gensidig tillid, som er en forudsætning for at indføre en ordning med automatisk anerkendelse af retsafgørelser og en meget forenklet fuldbyrdelsesprocedure.
 - B. Når konventionen først er vedtaget i medlemsstaterne efter den procedure, der foreskrives i de enkelte medlemsstaters forfatninger, og er trådt i kraft, skal den anvendes ex officio. Det betyder, at alle dens bestemmelser skal anvendes, og at den mellem de medlemsstater, der er parter i den, fra sin ikrafttræden træder i stedet for alle andre — interne eller konventionsfastsatte — bestemmelser uden andre begrænsninger end dem, der er fastsat i selve konventionen, eller som følger af de berørte staters forfatninger. Der er altså tale om et instrument, der hviler på, men også overlapper den enkelte medlemsstats interne lovgivning. Det vil derfor være den nationale lovgivning, der finder anvendelse på områder, hvor konventionen intet fastsætter.
14. Konventionen er opdelt i syv afsnit med følgende emnefordeling:
- Afsnit I: Anvendelsesområde
- Afsnit II: Kompetence
- Afsnit III: Anerkendelse og fuldbyrdelse
- Afsnit IV: Overgangsbestemmelser
- Afsnit V: Almindelige bestemmelser
- Afsnit VI: Domstolen
- Afsnit VII: Afsluttende bestemmelser

Det er umiddelbart indlysende, at den vigtigste del af konventionen — og dermed den del, som en stor del af drøftelserne har været koncentreret omkring — er afsnit II og III (kompetence og anerkendelse og fuldbyrdelse). Bag drøftelserne om disse emner lå også i vid udstrækning hele diskussionen om anvendelsesområdet (afsnit I).

15. Afsnit I (anvendelsesområde) indeholder kun én artikel, men den var genstand for lange drøftelser, som først blev afsluttet med et politisk kompromis om konventionens materielle anvendelsesområde; dette kom således til at omfatte sager vedrørende skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab samt spørgsmål vedrørende udøvelse af forældremyndigheden over fælles børn på tidspunktet for ægteskabssagens indbringelse.

16. Afsnit II indeholder reglerne for retternes direkte internationale kompetence, dvs. de regler, som en ret skal overholde for at kunne træffe afgørelse i en ægteskabssag. Disse bestemmelser har dog ingen indvirkning på, hvordan den stedlige kompetence internt i medlemsstaten afgøres, og har heller ingen indvirkning på forholdene i de medlemsstater, hvor der ikke findes ét ensartet retssystem. Indførelsen af regler for direkte kompetence i ægteskabssager udgør utvivlsomt den største nyskabelse i denne konvention. Konventioner om disse spørgsmål plejer blot at omhandle anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og plejer således kun at indeholde regler for indirekte kompetence, dvs. regler for, hvordan retten i anerkendelses- eller fuldbyrdesstaten skal efterprøve kompetencen for retten i domsstaten.

Afsnit II er opdelt i fire afdelinger.

- a) Afdeling 1 indeholder bestemmelserne om kompetencekriterierne, dvs. kompetencereglerne *stricto sensu* (artikel 2-8). Det centrale element i denne del er artikel 2, hvori kriterierne for kompetence i ægteskabssager fastsættes, og artikel 3 om kompetencen vedrørende forældremyndighed, som suppleres af artikel 4 med den særlige bestemmelse om Haag-konventionen af 1980. Artikel 5 omhandler modkrav, artikel 6 ændring af separation til skilsmisse, og i artikel 7 fastslås det, at de kompetenceregler, der er fastsat i de tidligere artikler, er de eneste anvendelige. Til sidst følger artikel 8, som omhandler »anden kompetence«, og som svarer til artikel 4 i Bruxelles-konventionen af 1968.
 - b) Afdeling 2 (artikel 9 og 10) omhandler prøvelse af, at der foreligger kompetence efter konventionen, og godtgørelse af, at sagsøgte har mulighed for at varetage sine interesser under sagen.
 - c) Afdeling 3 (artikel 11) omhandler litispendens og indbyrdes sammenhængende krav.
 - d) Afdeling 4 (artikel 12) omhandler foreløbige, herunder sikrende retsmidler.
17. Afsnit III ligger i logisk forlængelse af afsnit II og omhandler anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser. Selv om disse spørgsmål umiddelbart kunne forekomme uproblematisk, når først de spørgsmål, der behandles i de foregående artikler, var blevet løst, var virkeligheden en anden. Diskussionerne drejede sig fortrinsvis om, hvilken virkning den automatiske anerkendelse skulle have på medlemsstaternes civilstandsregistre, og hvilke grunde der kunne være til at nægte at anerkende og fuldbyrde retsafgørelser. Der skulle ligeledes tages hensyn til, at anerkendelsen kun skulle gælde opløsningen af det ægteskabelige bånd og ikke berøre andre aspekter (jf. punkt 22 og 64). Problemet var også nødvendigheden af fuldbyrdelse, hvilket hænger sammen med anvendelsesområdet. Som Bruxelles-konventionen indeholder konventionen detaljerede bestemmelser om fuldbyrdesproceduren.
18. Afsnit IV indeholder overgangsbestemmelser, afsnit V almindelige bestemmelser, afsnit VI bestemmelser om Domstolens fortolkning og afsnit VII afsluttende bestemmelser.

III. GENNEMGANG AF DE ENKELTE BESTEMMELSER

AFSNIT I

A. Anvendelsesområde

Artikel 1

Anvendelsesområde

19. Anvendelsesområdet udgør selve fundamentet for denne konvention, der som anført i punkt 12 indeholder regler om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabsager, og betinger også dens rækkevidde. Anvendelsesområdet er afgrænset ved dels den type sager, der er tale om, dels de sagsområder, der er omfattet.

20. For så vidt angår sagstype fastslås det i stk. 1, at der er tale om »civile sager«; herved udelukkes alle andre typer sager ud fra den betragtning, at sager vedrørende skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab normalt er civile sager. Udtrykket »civile« er brugt i teksten for klart at afgrænse konventionens anvendelsesområde. Udtrykket skal nemlig ikke kun ses i relation til de procedurer af administrativ art, som omhandles i artikel 1, stk. 2, men tjener til at udelukke procedurer af rent religiøs art. Dette betyder følgende:

A. Konventionen finder anvendelse på civile retssager, men finder også anvendelse på andre ikke-retslelige procedurer, som anvendes i ægteskabsager i visse medlemsstater. Det drejer sig om administrative procedurer, der er officielt anerkendt i en medlemsstat. I Danmark f.eks. kan en ægteskabssag afgøres ved domstolene eller af en administrativ myndighed, statsamtet eller Københavns Overpræsidium (som for Københavns vedkommende varetager de opgaver, der andre steder påhviler statsamtet): for at et ægtepar kan benytte denne administrative procedure, skal der foreligge en skilsmissegrund, og ægtefællerne skal være enige om at lade sig skille og skal endvidere være enige om alle spørgsmål i tilknytning til skilsmissen (forældremyndighed, underholdsbidrag mv.). De afgørelser, der træffes af statsamtet eller af Københavns Overpræsidium, kan påklages til

Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet), og Justitsministeriets afgørelser kan efterfølgende prøves ved domstolene efter almindelige regler. Tilsvarende indførte Finland i 1983 en ordning, hvorefter spørgsmål om forældremyndighed, samværsret eller børnenes bopæl kan afgøres i tilknytning til retssagen via en aftale, som skal godkendes af det kommunale socialnævn (lov 8.4.1983/361, §§ 7, 8, 10, 11 og 12).

Det fastsættes derfor i konventionen med artikel 1 i Haag-konventionen af 1970 om anerkendelse af skilsmisser og separationer som model, at udtrykket »ret« dækker alle de myndigheder, der medvirker i en ægteskabssag, uanset om der reelt er tale om retslige myndigheder.

B. Konventionen finder ikke anvendelse på procedurer af religiøs art, som kan forventes at blive et hyppigere fænomen som følge af indvandringen (islamiske eller hinduiske ægteskaber f.eks.).

Artikel 42 beskytter dog de aftaler, som enkelte medlemsstater har indgået med Pavestolen (jf. bemærkningerne til artikel 42 i punkt 120).

21. For så vidt angår sagsområder skal der skelnes mellem sager, der udelukkende vedrører selve ægteskabet, og sager, der vedrører forældremyndighed.

22. Konventionen omhandler kun sager, der vedrører selve det ægteskabelige bånd, dvs. omstødelse af ægteskab, skilsmisse og separation, og anerkendelsen af afgørelsen om skilsmisse eller omstødelse af ægteskab vedrører følgelig kun selve opløsningen af dette bånd. Konventionen vedrører ikke spørgsmål som f.eks. ægtefællernes skyld, de formueretlige virkninger af ægteskabet eller underholdspligt eller andre eventuelle dermed forbundne spørgsmål (retten til navnet mv.), selv om sådanne spørgsmål kan være forbundet med sager af ovennævnte art. Med hensyn til underholdspligt er retternes kompetence på dette område og anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser herom fastsat i Bruxelles-konventionen af 1968, der indeholder en særlig kompetenceregulering for sådanne sager (artikel 5, nr. 2); spørgsmålet behandles også i andre internationale instrumenter, og der blev den 6. november 1990 i Rom indgået en konvention om forenkling af procedurerne for inddrivelse af underholdsbidrag, som dog endnu ikke er trådt i kraft. I alle andre spørgsmål finder de — interne eller internationale — bestemmelser,

der gælder mellem de involverede stater, fortsat anvendelse.

23. Det mest komplekse spørgsmål har været spørgsmålet om forældremyndighed; i nogle medlemsstater er det nemlig et krav i de interne retsregler, at afgørelser i ægteskabssager skal afklare spørgsmål om forældremyndighed, medens ægteskabssager og spørgsmålet om beskyttelse af børnene i andre medlemsstater afgøres helt forskelligt, dvs. afgørelsen i ægteskabssagen vedrører ikke nødvendigvis spørgsmålet om forældremyndighed, og afgørelsen af dette spørgsmål vil endda kunne træffes af helt andre myndigheder. Der har derfor været mange forskellige problemer at løse på dette område, og det har været vanskeligt at få alle medlemsstater til at acceptere stk. 1, litra b), som gør dette spørgsmål til en del af konventionens anvendelsesområde og dermed ikke overlader det til behandling i en anden tekst, som det i starten blev foreslået af en og anden delegation. Det drejer sig dog udelukkende om spørgsmål vedrørende forældremyndighed, der har tilknytning til selve ægteskabssagen på det tidspunkt, hvor denne finder sted (jf. i den forbindelse artikel 3, stk. 3).

24. Det første problem, som skulle løses, var, om spørgsmålet om forældremyndighed skulle behandles i konventionen. Vanskelighederne lå i de netop omtalte forskelle i de interne retsregler, men skyldtes også, at der i Haag-konferencens regi sideløbende blev udarbejdet en konvention om beskyttelse af børn (1996-konventionen). Denne situation afspejler sig i artikel 3. Selve udtrykket »forældremyndighed« er problematisk, idet det drejer sig om et udtryk, der skal defineres efter retsreglerne i den medlemsstat, hvor forældremyndighedsspørgsmålet behandles (jf. punkt 22 for så vidt angår underholdspligt). Udtrykket »forældremyndighed«, som volder oversættelsesmæssige vanskeligheder i visse lande, bruges imidlertid i forskellige internationale konventioner og navnlig i Haag-konventionen af 1996 og er således til en vis grad normsættende.

25. Det andet problem bestod i at afgrænse, hvilke børn bestemmelsen skulle gælde for. Der var enighed om, at bestemmelsen skulle gælde både for ægteparrets biologiske børn og for dets adoptivbørn. Dog inddrog nogle medlemsstater den mulighed, at bestemmelsen ikke blot skulle gælde forældremyndighed over fælles børn, men også forældremyndighed over »familiens børn«, hvilket ville betyde, at f.eks. børn, som en af ægtefællerne måtte have fra et tidligere ægteskab, ville være omfattet. Begrebet kendes i engelsk, skotsk og nederlandsk ret. Resultatet blev, at kun fælles børn skal være omfattet ud fra den betragtning, at det drejer sig om sager vedrørende forældremyndighed, der er nært forbundet med en begæring om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab. En

anden løsning ville desuden kunne krænke de grundlæggende rettigheder, som en fader eller moder, der bor i en anden medlemsstat, måtte have. Konsekvensen af den valgte løsning ses i artikel 3, stk. 3, hvori det fastsættes, hvornår den kompetence til at træffe afgørelse om forældremyndighed, der tilkommer myndighederne i den stat, hvor der træffes afgørelse i ægteskabssagen, ophører.

Beslutningen om at begrænse konventionen til kun at omfatte afgørelser vedrørende »ægtefællernes fælles børn« for så vidt angår forældremyndighed er dog ikke til hinder for, at medlemsstaterne siden kan beslutte at anvende kompetencekriterier, der svarer til dem i artikel 3, i forhold til de af »familiens børn«, der ikke falder ind under den førstnævnte kategori. Indtil videre berøres kompetencekriterierne i forhold til sådanne børn ikke af denne konvention, og kompetencen samt anerkendelsen og fuldbyrdelsen af retsafgørelser vedrørende sådanne børn vil derfor skulle fastlægges efter intern lovgivning.

26. Endelig er det — på baggrund af andre internationale instrumenter og navnlig De Forenede Nationers konvention af 1989 om barnets rettigheder — underforstået, at hvert enkelt barn skal behandles individuelt. Selv om spørgsmålet generelt er omfattet af konventionen, kan denne derfor kun anvendes, hvis de betingelser, der er fastsat i artikel 3, er opfyldt for hvert enkelt barn.

AFSNIT II

B. Kompetence

Afdeling 1

Almindelige bestemmelser

Artikel 2

Skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab

27. De valgte værneting er fastsat ud fra objektive behov; de tager hensyn til parternes interesse og

indebærer en fleksibilitet, der harmonerer med folks mobilitet — kort sagt, de tager sigte på at lade personerne komme i første række uden at sætte retssikkerheden over styr. Det kan derfor ikke undre, at denne artikel sammen med artikel 3 i vid udstrækning har stået i centrum for de lange diskussioner, der er gået forud for godkendelsen af den foreliggende tekst. Den løsning, der er valgt, er et resultat af en vanskelig balancegang i forhold til nogle af de fastsatte kompetencekriterier. Det gjaldt om at fastsætte kriterier for kompetencen i ægteskabssager uden at inddrage den situation — som ligger uden for konventionens anvendelsesområde — hvor der i forbindelse med en omstødelsesbegæring skal tages stilling til et ægteskabs gyldighed, efter at den ene eller eventuelt begge ægtefæller er afgået ved døden. Sådanne sager opstår for det meste som præjudicielle spørgsmål i tilknytning til arvesager. I sådanne tilfælde skal der træffes afgørelse efter de internationale instrumenter, der er gældende på området, som f.eks. Haag-konventionen af 1970 om anerkendelse af skilsmisser og separationer, eller efter den berørte medlemsstats interne retsregler, hvis disse indeholder hjemmel hertil.

28. Til forskel fra Bruxelles-konventionen af 1968, hvor der er et samspil mellem den generelle kompetenceregulering i artikel 2 og de særlige kompetenceregler i artikel 5, var opfattelsen i forbindelse med denne konvention den, at det — konventionens særlige sagsområde taget i betragtning — ikke var på sin plads at medtage en bestemmelse svarende til Bruxelles-konventionens artikel 2, som fastlagde et almindeligt værneting, og at det heller ikke var på sin plads at indordne de valgte kriterier i et hierarki. At udelukke et almindeligt værneting og konkret fastsætte en række værneting er helt naturligt, eftersom situationen netop som følge af den ægteskabelige krise plejer at ændre sig med øjeblikkelig virkning.

På denne baggrund er de fastsatte kriterier gjort objektive, alternative og de eneste anvendelige i den forstand, som forklares i det følgende.

Der er i artikel 2 udelukkende anført objektive kriterier, som skal underkastes den prøvelse, der er foreskrevet i artikel 9. Hvis en ægtefælle således indgiver sin begæring i en medlemsstat, hvis retter ikke er kompetente på grundlag af kriterierne i artikel 2, kan disse retter ikke støtte deres kompetence på det forhold, at den anden ægtefælle giver møde for at tage til genmæle; retten skal i hvert enkelt tilfælde afgøre, om den er kompetent, og hvis den ikke er det, skal den undlade at påkende sagen. (For så vidt angår den rolle, som parternes vilje spiller, henvises til punkt 31 vedrørende artikel 2, stk. 1, litra a)).

Kriterierne i artikel 2 er opstillet som alternative muligheder, uden at der i opdelingen i et litra a) og et litra b) ligger nogen form for hierarki. I litra a) fastsættes det sædvanlige opholdssted som kriterium for afgørelsen af den internationale kompetence til forskel fra Bruxelles-konventionen af 1968, der opererer med bopælen som kriterium. I litra b) fastsættes under hensyntagen til særegenhederne i visse medlemsstatsers interne retsregler som kompetencekriterium nationalitet eller bopæl, sådan som dette sidste begreb anvendes i Det Forenede Kongerige og Irland. I Bruxelles-konventionen af 1968 sker afgørelsen af, på hvilket sted en part har bopæl, efter den interne lovgivning i den stat, hvor sagen er indbragt (jf. artikel 52). Det blev i den forbindelse diskuteret, om en lignende bestemmelse vedrørende sædvanligt opholdssted skulle medtages i denne konvention (jf. bemærkningerne herom i punkt 31).

29. De anførte kriterier er de eneste, der kan anvendes på konventionens sagsområder, og de kan derfor betegnes som »de eneste anvendelige« (jf. i den forbindelse bemærkningerne til artikel 7). Dette udtryk må ikke forveksles med det, der i Bruxelles-konventionen kaldes »enekompetence«, hvor udelukkende retterne i en bestemt stat er kompetente i bestemte sager, der opregnes i artikel 16, hvorved alle andre kriterier fortrænges til et lavere trin i hierarkiet. Udtrykket »de eneste anvendelige« skal i denne konvention forstås helt bogstaveligt, idet kun de anførte kriterier — der er at opfatte som alternative muligheder og ikke optræder i en hierarkisk orden — kan anvendes. Der er derfor tale om en udtømmende liste. Af den grund er der her ikke brug for en bestemmelse som den i artikel 28, stk. 1, i Bruxelles-konventionen af 1968.
30. Med hensyn til de kriterier, der skal lægges til grund ved afgørelsen af, om en medlemsstats retter er kompetente til at påkende de ægteskabssager, der er omfattet af konventionen, skelnes der mellem to grupper, som er anført i henholdsvis litra a) og litra b). Det efterfølgende stk. 2 refererer til stk. 1, litra b), og til sidste led i litra a) (for så vidt angår erklæringens virkninger henvises til bemærkningerne til artikel 7 og til artikel 8, stk. 2).

De anførte kriterier bygger på det princip, at den berørte person skal have en reel tilknytning til den berørte medlemsstat. At visse bestemte kriterier er medtaget, skyldes, at de findes i forskellige medlemsstatsers interne retsregler, og at de øvrige medlemsstater har godtaget dem, eller det afspejler bestræbelserne på at finde et kompromis, der kunne accepteres af alle.

31. Af de kriterier, der er anført i litra a), vil det uden tvivl være kriteriet i første led, som vil blive lagt til grund i langt de fleste sager, idet nemlig dette kriterium, hvorefter den internationale kompetence afgøres efter det sted, hvor ægtefællerne har deres sædvanlige opholdssted på tidspunktet for indgivelsen af begæringen, i vid udstrækning anerkendes i medlemsstaterne. Kriteriet i tredje led, som bygger på sagsøgtets sædvanlige opholdssted, vil heller ikke volde problemer, eftersom det er det almindelige kompetencekriterium, som bygger på »actor sequitur forum rei«-princippet. Der var endvidere bred tilslutning til det kriterium, der er valgt i tilfælde af fælles begæring (fjerde led), hvor begæringen kan indgives til retten i den medlemsstat, hvor en af ægtefællerne har sit sædvanlige opholdssted. Det er i den forbindelse værd at understrege den beskedne rolle, som parternes vilje spiller, sammenlignet med, hvad der gør sig gældende i Bruxelles-konventionen af 1968; ægtefællernes vilje optræder nemlig kun dette ene sted, hvilket er logisk nok i betragtning af, at det drejer sig om ægteskabssager.
32. De øvrige kriterier i dette litra voldte væsentligt større problemer. I princippet kunne der ikke indvendes noget imod at give kompetence til retterne i den medlemsstat, hvor ægtefællerne havde deres sidste sædvanlige opholdssted, når en af dem stadig opholder sig dér (andet led). Problemerne opstod for en række medlemsstater, når de satte denne situation i relation til den anden ægtefælles situation; den anden ægtefælle vil nemlig ofte som følge af den ægteskabelige krise vende tilbage til det land, hvor vedkommende havde sin bopæl eller var statsborger, før ægteskabet blev indgået, og bliver da ramt af kravene i femte og sjette led, som udgør bestemmelser, der uden nogen tvivl vil få konsekvenser i forhold til litispendens (jf. artikel 11).

I femte og sjette led accepteres nemlig undtagelsesvis sagsøgerens værneting (forum actoris) på grundlag af sagsøgerens sædvanlige opholdssted, om end underbygget af andre elementer. F.eks. gives der i femte led kompetence til retterne i den medlemsstat, hvor sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted, hvis vedkommende har opholdt sig dér i mindst et år. Enkelte medlemsstater fandt ikke den således formulerede regel tilstrækkelig, og derfor medtog man i sjette led — i betragtning af, at ægtefællen hyppigt tager nyt opholdssted i den medlemsstat, hvor vedkommende er statsborger eller har sin bopæl, sådan som dette begreb anvendes i Det Forenede Kongerige og Irland — muligheden for at lade retterne i den medlemsstat, hvor sagsøgeren har sit sædvanlige opholdssted, være kompetente til at påkende ægteskabssagen, hvis vedkommende har opholdt sig dér i mindst seks måneder umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen, forudsat at den pågældende medlemsstat desuden er enten den stat, hvori vedkommende

er statsborger, eller hvori vedkommende har sin bopæl, sådan som dette begreb anvendes i Det Forenede Kongerige og Irland. Denne sidste bestemmelse blev indsat som led i det politiske kompromis i december 1997, efter at enkelte medlemsstater formelt havde tilkendegivet, at en accept af dette værneting var en absolut ufravigelig betingelse, for at de kunne gå med til en samlet kompromisløsning.

Løsningen tager hensyn til den ægtefælle, der vender tilbage til sit hjemland, men den indebærer ikke, at der indføres et kriterium, der udelukkende bygger på sagsøgerens værneting. For det første viser statsborgerskabet eller bopælen, at personen har en oprindelig tilknytning til den pågældende medlemsstat; for det andet må vedkommende for at kunne indgive sin begæring i den pågældende medlemsstat have haft sit sædvanlige opholdssted dér i mindst seks måneder umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen. Der udspandt sig med udgangspunkt i den hjemvendende ægtefælles situation en særlig diskussion om, hvordan det sædvanlige opholdssted fastlægges. Det påhviler retten at vurdere, om der foreligger en tilknytning. Man overvejede at medtage en bestemmelse, som fastlagde det sædvanlige opholdssted i stil med artikel 52 i Bruxelles-konventionen af 1968, der vedrører afgørelse af, hvor en part har bopæl, men besluttede til sidst ikke at gøre det. Der blev dog lagt vægt på, at Domstolen ved flere lejligheder — om end ikke i forbindelse med Bruxelles-konventionen af 1968 — har givet en definition af opholdssted, hvorefter der herved skal forstås »det sted, hvor en person har villet oprette og stabilisere det varige midtpunkt for sine interesser, dog således, at der ved bestemmelsen af dette opholdssted skal tages hensyn til samtlige faktiske forhold, der udgør dette«. Man forkastede på denne baggrund de forslag, der gik ud på, at det skulle være tilstrækkeligt, at sagsøgeren havde haft sædvanligt opholdssted i den berørte medlemsstat i sammenlagt ét år inden for de sidste fem år umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen, selv om denne betingelse var kædet sammen med kravet om statsborgerskab eller bopæl.

Den gensidige tillid, der ligger til grund for denne konvention, og som i sin tid lå til grund for Bruxelles-konventionen af 1968, må udrydde de sidste betænkeligheder, der knytter sig til at lade sagen påkende ved retterne i en anden medlemsstat.

33. Som endnu en alternativ mulighed i forhold til kriterierne i litra a), men anført i et særskilt litra (litra b) i stk. 1 af systematiske grunde, fastsættes

det, at ægteskabssagen ligeledes kan påkendes af retterne i den medlemsstat, hvis nationalitet begge ægtefæller har, eller hvor ægtefællernes faste og varige bopæl er beliggende. Denne bestemmelse fortjener en særlig omtale.

For det første skal det understreges, at begge ægtefæller skal have den pågældende nationalitet, eller at bopælen skal være deres fælles bopæl. Enkelte medlemsstater havde gerne set, at kravet blot skulle opfyldes af den ene ægtefælle. Denne mulighed blev forkastet med den begrundelse, at der så ville være tale om et rent »forum actoris« — ofte uden at sagsøgeren havde nogen reel tilknytning til den pågældende stat — og det ville have været i modstrid med konventionens ånd.

At der åbnes mulighed for at lade sagen påkende af retterne i den medlemsstat, hvis nationalitet begge ægtefæller har, eller hvor ægtefællernes bopæl er beliggende, betyder ikke, at retterne i hvert enkelt tilfælde kan vurdere, om det ene eller det andet kriterium er opfyldt. Medlemsstaterne skal under hensyn til deres interne retssystem vælge at følge det ene eller det andet kriterium. Hvor fælles nationalitet kan være acceptabel for f.eks. Spanien, vil bopælen (»domicile«) være det for Det Forenede Kongerige og Irland.

Netop dette er begrundelsen for, at det i artikel 2, stk. 2, fastsættes, at medlemsstaterne på det tidspunkt, hvor de lader sig forpligte af konventionen, skal præcisere i en erklæring, om de vil anvende nationalitetskriteriet eller bopælskriteriet som anført i stk. 1, litra b).

Konventionen siger ikke noget om følgerne af dobbelt statsborgerskab, og den enkelte medlemsstats retter skal følgelig i sådanne situationer henholde sig til de interne regler inden for rammerne af de almindelige fællesskabsregler på området.

34. Der har i de forskellige sproglige udgaver af konventionen været problemer forbundet med at gengive det engelske ord »domicile« (på dansk anvendes ordet bopæl), og der var derfor behov for en præcisering af dette udtryk, sådan som det anvendes i denne konvention. Derfor blev artikel 2, stk. 3, indsat. Problemerne og løsningerne i forbindelse med Bruxelles-konventionen af 1968 er allerede omtalt og er alle bekendt. Da nærværende konvention vedrører ægteskabssager, og nationalitet skulle medtages som et kriterium ved afgørelsen af retternes internationale kompetence, var det imidlertid ikke muligt her at følge Bruxelles-konventionens kriterier. Hvor nationalitet er et kriterium, som betydningsmæssigt ikke volder større problemer, er situationen mere kompleks med hensyn til bopæl, som i denne konvention har

den betydning, som »domicile« har i Det Forenede Kongerige og Irland. Udtrykket er derfor i de fleste sproglige udgaver skrevet i anførselstegn for at angive, at det har en særlig betydning. At opfatte dette udtryk som identisk med udtrykket »sædvanligt opholdssted«, som anvendes i stk. 1, er således helt udelukket.

I en detaljeret note, der ikke var ment som en udtømmende redegørelse, præciserede Det Forenede Kongeriges delegation en række aspekter ved begrebet »domicile« af relevans for konventionens anvendelse. Hovedformålet med at operere med begrebet »domicile« er at knytte en person til det land, hvor vedkommende varigt eller på ubestemt tid har sit hjem. Det anvendes for at indordne vedkommende under det pågældende lands retssystem på forskellige, meget omfattende områder, fortrinsvis vedrørende vigtige anliggender, som berører familieforhold og familieejendom. I Det Forenede Kongerige er formålet med de retlige bestemmelser at sikre, at alle personer til enhver tid har en, og kun én, bopæl. Derfor findes der først regler for, hvordan børns bopæl fastlægges (»domicile of origin«), og dernæst regler for, hvordan voksnes bopæl fastlægges, både når det drejer sig om at erhverve en ny bopæl (»domicile of choice«), og når det drejer sig om at genoptage oprindelsesbopælen (»revival of the domicile of origin«). De samme regler gælder i irsk lovgivning.

Artikel 3

Forældremyndighed

35. I forbindelse med artikel 1 blev det besluttet, at konventionen skulle omfatte sager vedrørende forældremyndighed (jf. bemærkningerne til artikel 1 angående anvendelsen af dette udtryk), der har tilknytning til en sag om skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab, og i forlængelse heraf fastsættes det så i artikel 3, hvornår og på hvilke betingelser myndighederne i den stat, hvis retter er kompetente til at påkende ægteskabssagen på grundlag af kriterierne i artikel 2, også er kompetente til at træffe foranstaltninger vedrørende forældremyndigheden over fælles børn. I dette øjemed er artikel 3 opdelt i tre stykker; de to første giver den medlemsstats retter, som har kompetence til at træffe afgørelse i ægteskabssagen, kompetence i spørgsmål vedrørende forældremyndigheden — i stk. 1, hvis børnene har deres sædvanlige opholdssted i den pågældende medlemsstat, og i stk. 2, hvis børnene ikke har deres sædvanlige opholdssted i den pågældende medlemsstat. I stk. 3 fastsættes det, hvor længe denne kompetence foreligger.

36. Opbygningen og indholdet af artikel 3 fremstår som et resultat af vanskelige forhandlinger, både internt i Fællesskabet og i forhold til de internationale forbindelser, særlig i forhold til Haag-konventionen af 1996. Ved at fastsætte, at denne konvention kun gælder for børn, der har sædvanligt opholdssted i en medlemsstat, er de to konventioner dog blevet mere forenelige.

Da medlemsstaterne nemlig indbyrdes var nået frem til, at konventionen skulle omfatte forældremyndighedsspørgsmålet, var det næste problem, hvilke kompetencekriterier der skulle gælde; medens der ingen problemer var med det tilfælde, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted i den medlemsstat, hvis retter er kompetente til at påkende ægteskabssagen, forholdt det sig anderledes med det tilfælde, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted i en anden medlemsstat.

Det fastsættes ganske vist i artikel 52, stk. 2, i Haag-konventionen af 1996 — hvilket ikke gør problemet mindre kompliceret — at nævnte konvention ikke er til hinder for, at en eller flere kontraherende stater kan indgå aftaler om sagsområder, der er omfattet af konventionen, forudsat at aftalebestemmelserne kun gælder for børn, der har sædvanligt opholdssted i en af de stater, der er parter i de pågældende aftaler. Dette betyder således, at når Haag-konventionen og nærværende konvention begge er trådt i kraft, vil nærværende konvention have forrang for så vidt angår børn, der har sædvanligt opholdssted i de medlemsstater i Den Europæiske Union, som er parter i den, medens Haag-konventionen vil finde anvendelse i alle andre tilfælde.

37. Artikel 3, stk. 1, som fastlægger den internationale kompetence i sager vedrørende forældremyndigheden over de af ægtefællernes fælles børn, som har sædvanligt opholdssted i den medlemsstat, hvis retter har kompetence til at træffe afgørelse i ægteskabssagen, volder således ingen problemer. Det bør understreges, at bestemmelsen under ingen omstændigheder indebærer, at det skal være de samme myndigheder i den pågældende medlemsstat, som træffer afgørelse om ægteskabets skæbne og om forældremyndigheden; det skal blot være myndigheder i samme medlemsstat, som tager stilling til begge spørgsmål. I virkeligheden vil det i nogle medlemsstater være de samme myndigheder, medens det i andre vil være forskellige myndigheder. Med henblik på anvendelsen af denne konvention er det kun relevant, at det skal være samme stats myndigheder; resten afhænger af den berørte medlemsstats interne funktionsbestemte kompetencefordeling.

38. I stk. 2 fastsættes de betingelser, der skal være opfyldt, for at den medlemsstats myndigheder, der har kompetence til at træffe afgørelse om skilsmis-sen, også har kompetence til at træffe afgørelse om forældremyndigheden, når barnet ikke har opholdssted i den pågældende medlemsstat, men derimod i en anden medlemsstat. Betingelserne, som alle skal være til stede samtidig, er, at mindst en af ægtefællerne har forældremyndighed over barnet, og at myndighedernes kompetence er accepteret af ægtefællerne og tjener barnets tarv. Denne bestemmelse bygger på artikel 10, stk. 1, i Haag-konvention af 1996, hvorved det sikres, at artikel 3, stk. 2, ikke strider mod de relevante bestemmelser i Haag-konventionen. Haag-konventionens bestemmelse siger nemlig næsten det samme; den eneste forskel er, at det i Haag-konventionen, ud over at en af forældrene skal have forældremyndighed over barnet, kræves, at en af barnets forældre ved sagens begyndelse skal have sædvanligt opholdssted i den pågældende stat.

Denne forskel skyldes selve de to konventioners anvendelsesområde: hvor Haag-konventionen omhandler beskyttelse af børnene, omhandler nærværende konvention ægteskabssager, og forældrenes tilknytning til en stats område med henblik på at afgøre kompetencen til at påkende ægteskabssagen bestemmes derfor på grundlag af kriterierne i artikel 2. Artikel 3, stk. 2, skal således blot dække en særlig situation, og den bedste løsning var derfor at bruge de samme kriterier som i Haag-konventionen.

39. Man ønskede ikke i konventionen at lade skilsmisseværnetinget have tidsubegrænset kompetence (*perpetuatio jurisdictionis*) i spørgsmål vedrørende beskyttelsen af ægteparrets fælles børn, og derfor fastsættes det i stk. 3, hvornår kompetencen efter stk. 1 og 2 ophører, idet der opereres med tre mulige tilfælde. Bestemmelsen følger artikel 10, stk. 2, i Haag-konventionen af 1996, således at de to tekster ikke kommer til at stride mod hinanden.
- a) Litra a) omhandler det basale tilfælde, hvor der er truffet endelig afgørelse i ægteskabssagen, dvs. hvor den trufne afgørelse ikke længere kan appelleres eller på anden måde anfægtes. Fra dette tidspunkt finder stk. 1 og 2 ikke længere anvendelse, jf. dog litra b). Spørgsmålet om forældremyndigheden skal så afgøres efter den interne lovgivning eller efter de internationale konventioner, der gælder på området.

- b) Ovennævnte tilfælde suppleres derefter — uden at foregribe bestemmelsen i litra c) — i litra b) med det tilfælde, hvor der stadig verserer en sag om forældremyndighed på det tidspunkt, hvor afgørelsen i ægteskabssagen er endelig, dvs. ikke længere på nogen måde kan anfægtes; den udslagsgivende dato for kompetencens ophør er da den dato, hvor der træffes endelig afgørelse i forældremyndighedssagen; kompetencen i sager vedrørende forældremyndighed kan således også udøves, selv om der er truffet endelig afgørelse om begæringen om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab. En sådan bestemmelse var nødvendig i denne konvention, idet man kan forestille sig, at afgørelsen i ægteskabssagen allerede er endelig, inden sagen vedrørende forældremyndigheden er afsluttet, når forskellige myndigheder inden for samme stat tager sig af de to sager, og i og for sig også når sagerne behandles af de samme myndigheder. Derfor fastsættes det, at kompetencen i forældremyndighedssager ophører på tidspunktet for den endelige afgørelse i den sidste sag. Når en sag vedrørende forældremyndighed først er indledt, skal den også have lov at fortsætte, indtil der træffes en endelig afgørelse. Den omstændighed, at der er truffet endelig afgørelse i ægteskabssagen, må ikke få som konsekvens, at forældrenes og barnets forventning om, at sagen om forældremyndigheden kan afsluttes i den medlemsstat, hvor den er indledt, ikke bliver indfriet. Meningen er således, selv om det ikke siges udtrykkeligt, at kompetencen ganske vist ikke skal være tidsbegrænset (*perpetuatio jurisdictionis*), men at en sag vedrørende forældremyndighed, som er affødt af en ægteskabssag, heller ikke skal afbrydes undervejs.
- c) Endelig omhandler litra c) det tilfælde, hvor kompetencen ophører, fordi ægteskabssagen eller forældremyndighedssagen afsluttes af andre grunde (f.eks. fordi begæringen om skilsmisse trækkes tilbage, eller en af ægtefællerne afgår ved døden).

Artikel 4

Internationale barnebortførelser

40. I forbindelse med ægteskabelige kriser er en af farerne — måske den største — at en af forældrene tager de fælles børn med sig til et andet land, med alle de problemer, som dette indebærer for børnenes tryghed og beskyttelse. I behandlingen af dette spørgsmål spillede Haag-konventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internatio-

nale barnebortførelser en særlig vigtig rolle. Konventioner om beskyttelse af børn som Haag-konventionen af 1996 eller som nærværende konvention om ægteskabssager, der også omhandler spørgsmål om beskyttelsen af fælles børn i forbindelse med ægteskabelige kriser, kan imidlertid komme til at forringe chancerne for børnenes tilbagevenden, hvis de ikke indeholder passende foranstaltninger. Det er i dette lys, artikel 4 i denne konvention skal ses.

41. Der fastsættes her en særlig kompetenceregulering, som henviser til Haag-konventionen af 1980; situationen er således en anden end i artikel 39, som omhandler forholdet til visse andre konventioner. Hvor det nemlig i artikel 39 slås fast, at nærværende konvention har forrang frem for visse andre konventioner mellem stater, der er parter i begge, indeholder artikel 4 en regel, der siger, at den i artikel 3 omhandlede kompetence skal udøves inden for rammerne af Haag-konventionen af 1980, særlig artikel 3 og 16. Dermed bibeholdes det sædvanlige opholdssted som kompetencekriterium, når opholdsstedet som følge af den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse *de facto* er blevet ændret.

Henvisningen til artikel 3 og 16 er vigtig af forskellige grunde. For det første fordi det i artikel 3 i Haag-konventionen af 1980 slås fast, at bortførelsen eller tilbageholdelsen af et barn skal anses for ulovlig, hvis:

- »a) den strider mod de rettigheder, som tilkommer en person, en institution eller en anden myndighed som forældremyndighedsindehaver, enten i fællesskab eller alene, ifølge loven i den stat, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen; og
- b) disse rettigheder faktisk blev udøvet, enten i fællesskab eller alene, blev bortførelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, eller ville være blevet udøvet, hvis ikke bortførelsen eller tilbageholdelsen var sket.

Forældremyndigheden som nævnt i denne artikels litra a) kan i første række støttes på loven eller på en retlig eller administrativ afgørelse, men også på aftale, som har retlig gyldighed ifølge loven i den pågældende stat«.

Henvisningen er for det andet vigtig, fordi følgerne af den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse for

så vidt angår det, der er relevant her, findes i artikel 16, som har følgende ordlyd:

»Efter at de judicielle eller administrative myndigheder i den kontraherende stat, hvortil barnet er blevet bortført, eller hvori det tilbageholdes, har fået meddelelse om, at der foreligger en ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse som angivet i artikel 3, kan de ikke træffe afgørelse i en sag om forældremyndigheden, før det er bestemt, at barnet ikke skal gives tilbage i medfør af denne konvention, eller medmindre en anmodning efter konventionen ikke indgives inden for en rimelig tid efter, at meddelelsen er modtaget«.

Det følger heraf, at selv om det sædvanlige opholdssted er blevet et andet, og kriterierne i nærværende konvention derfor kunne overvejes påberåbt, er den fortrinsstilling, der gives artikel 16 i Haag-konventionen, til hinder for, at der træffes foranstaltninger, som ændrer forældremyndighedssituationen, før der er truffet afgørelse om, hvorvidt barnet skal gives tilbage eller ej.

Denne artikel bygger på, at medlemsstaterne er parter i Haag-konventionen af 1980. Det vil derfor være hensigtsmæssigt, at fremtidige nye medlemsstater tiltræder Haag-konventionen af 1980, hvis de endnu ikke er parter i den.

Artikel 5

Modkrav

42. Denne artikel indeholder den gængse bestemmelse vedrørende et modkrav, idet den giver den ret, der behandler det oprindelige krav, kompetence til at behandle et eventuelt modkrav. Da konventionen har et begrænset anvendelsesområde, og da de spørgsmål, som den omhandler, hyppigt er kædet sammen med andre spørgsmål, er det nødvendigt at præcisere, at modkravet også skal falde ind under konventionens anvendelsesområde. Denne bestemmelse skal ses i sammenhæng med artikel 11 (jf. bemærkningerne til denne artikel angående litispensens); der er tale om to forskellige situationer, men virkningerne vil i mange tilfælde i realiteten kunne være de samme.

Artikel 6

Ændring af separation til skilsmisse

43. I henhold til visse interne retsregler kan en separation ændres til skilsmisse, hvilket kan være et

hyppigt forekommende fænomen. Der findes f.eks. medlemsstater, hvor separation er en forudsætning for senere at kunne opnå skilsmisse, idet det sædvanligvis kræves, at separationen skal have varet et vist stykke tid, før der bevilges skilsmisse. Denne sondring er derimod helt ukendt i andre medlemsstaters interne retsregler.

Gruppen lagde sig fast på den valgte formulering efter først at have undersøgt, om der fandtes andre tilfælde, hvor der kunne fremsættes begæringer om en supplerende eller ajourføring af en afgørelse i en ægteskabssag. Det var ikke tilfældet, og bestemmelsen kom derfor kun til at omhandle ændring af separation til skilsmisse.

I henhold til konventionen er det i sådanne tilfælde muligt at opnå skilsmisse ved den medlemsstats retter, som er kompetente i henhold til artikel 2, eller ved retterne i den stat, hvor separationen blev bevilget. Det siger sig selv, at selve ændringsmuligheden ikke er afhængig af konventionen; den foreligger kun, hvis den er hjemlet i den pågældende medlemsstats interne materielle ret.

Artikel 7

De i artikel 2-6 indeholdte reglers karakter af eneste anvendelige

44. De vigtigste træk ved de kompetenceregler, der fastsættes i denne konvention, er allerede blevet fremhævet i forbindelse med gennemgangen af artikel 2, (jf. punkt 29), nemlig at kun de kriterier, der er anført i artikel 2-6, kan anvendes, idet disse er at opfatte som alternative muligheder og ikke optræder i en hierarkisk orden. Alligevel understreges det med denne bestemmelse, at reglerne i de foregående artikler er de absolut eneste, der kan lægges til grund ved afgørelsen af kompetencen for en medlemsstats retter. Man bør huske på, at den kompetence, det drejer sig om, udelukkende vedrører ægteskabssager og spørgsmål vedrørende forældremyndighed i forbindelse med sådanne sager, og at der således ikke fastsættes noget om kompetencen i spørgsmål vedrørende beskyttelse af børnene, når sådanne spørgsmål ikke har tilknytning til en ægteskabssag. Reglernes udtømmende karakter berører ikke reglerne i artikel 8, stk. 1, og artikel 38, stk. 2.
45. Det fastsættes således i artikel 7, at en begæring kun kan indgives til en ret i henhold til bestemmelserne i de foregående artikler, idet kompetencekriterierne som fastsat i artikel 2 er den ene ægtefæl-

les sædvanlige opholdssted på de anførte betingelser eller nationaliteten eller bopælen (jf. den i artikel 2, stk. 2, foreskrevne erklæring, som er behandlet i punkt 33). Denne afgrænsning af kompetencereglerne baner vej for reglerne om »anden kompetence« i artikel 8. Hvis Det Forenede Kongerige vælger bopælskriteriet og Spanien nationalitetskriteriet, vil en britisk ægtefælle med bopæl i Spanien og sædvanligt opholdssted i Brasilien ikke være omfattet af reglerne i artikel 7, men vil kunne være underlagt en begæring, der fremsættes i overensstemmelse med artikel 8.

Artikel 8

Anden kompetence

46. Bestemmelserne i denne artikel svarer til de eksorbitante kompetenceregler, som er omhandlet i artikel 3 og 4 i Bruxelles-konventionen af 1968, om end nærværende bestemmelser afviger fra de nævnte to artikler. De kompetenceregler, der er anført i de foregående artikler, er af en sådan karakter, at en bestemmelse som den i artikel 3 i Bruxelles-konventionen af 1968 ikke er nødvendig.
47. Efter at det i artikel 7 er slået fast, at de i artikel 2-6 indeholdte regler er de eneste anvendelige, omhandler artikel 8 kompetencebestemmelserne i de nationale retsregler, som udelukkende vil kunne anvendes i forbindelse med denne artikel. Ifølge nogle medlemsstater burde kompetencen, når den ene af ægtefællerne har opholdssted i en ikke-medlemsstat, og ingen af de kriterier, der ifølge konventionen kan lægges til grund for kompetence, foreligger, afgøres efter den pågældende medlemsstats egen lovgivning. På denne baggrund er denne — integrationsvenlige — løsning blevet valgt, hvorefter en sagsøger, der er statsborger i en medlemsstat, men har sit sædvanlige opholdssted i en anden medlemsstat, kan påberåbe sig de interne bestemmelser i den pågældende stat på lige fod med statens egne statsborgere. Forudsætningen er blot, at den sagsøgte ikke har sit sædvanlige opholdssted på en medlemsstats område og ikke er statsborger eller har sin bopæl i en medlemsstat, alt efter hvilket kriterium der gælder i henhold til den i artikel 2, stk. 2, foreskrevne erklæring (jf. ovenfor).

Denne kompetence er på grund af sin karakter og sin placering i forhold til de kompetencekriterier,

der fastsættes i konventionen, blevet kaldt »anden kompetence«. Denne betegnelse blev foretrukket frem for »tvister, der involverer parter uden for Fællesskabet«. Da denne artikel næsten opfylder samme formål som artikel 4 i Bruxelles-konventionen, foretages der ikke som i artikel 3 i Bruxelles-konventionen af 1968 nogen opremsning af, hvilke kompetencebestemmelser det drejer sig om.

Visse medlemsstater som f.eks. Nederlandene opererer ikke i deres interne retsregler med noget, der i lyset af konventionens artikel 2 kan betegnes som »anden kompetence«.

Det gør derimod andre medlemsstater. Som eksempel på sådanne kompetencebestemmelser kan nævnes følgende:

I Tyskland kan man tale om »anden kompetence« i forbindelse med den kompetence, der omhandles i nr. 1), 3) og 4), i artikel 606a i Zivilprozessordnung (civilprovesloven), hvori det fastsættes, at de tyske retter har international kompetence, når 1) en af ægtefællerne er tysker eller var det, da ægteskabet blev indgået, 2) en af ægtefællerne er statsløs og har sædvanligt opholdssted i Tyskland, og 3) en af ægtefællerne har sædvanligt opholdssted i Tyskland, medmindre den afgørelse, der ville blive truffet i vedkommende persons tilfælde, ikke ville kunne anerkendes i nogen af de stater, som en af ægtefællerne måtte have et tilhørsforhold til.

I Finland er de finske retter ifølge § 8 i laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista (lag angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur) som ændret i 1987 kompetente til at behandle en ægteskabssag, selv om ingen af ægtefællerne har sædvanligt opholdssted i Finland, såfremt retterne i den stat, hvor en af ægtefællerne har sædvanligt opholdssted, ikke er kompetente, eller såfremt det vil være forbundet med urimelige vanskeligheder at indbringe sagen for retterne i den stat, hvor det sædvanlige opholdssted er beliggende, og det endvidere omstændighederne taget i betragtning forekommer hensigtsmæssigt, at de finske retter erklærer sig kompetente (forum conveniens).

I Spanien vil man kun kunne betegne som »anden kompetence« en af de bestemmelser, der findes i artikel 22, stk. 3, i Ley Orgánica del Poder Judicial (den organiske lov om domstolene) af 1. juli 1985, hvori det fastsættes, at begæringen kan fremsættes i Spanien, når sagsøgeren er spanier og har opholdssted i Spanien, uden at de kriterier, der er

fastsat i artikel 2, stk. 1, i denne konvention, nævnes, samt den udtrykkelige eller stiltiende kompetence, der er omhandlet i artikel 22, stk. 2. Ellers optræder de øvrige spanske regler vedrørende international kompetence i ægteskabssager i konventionen; de går nemlig ud på, at begge ægtefæller skal have sædvanligt opholdssted i Spanien på det tidspunkt, hvor begæringen indgives, eller at begge ægtefæller — når der er tale om en fælles begæring eller en begæring, der indgives af en ægtefælle med den andens samtykke — skal være spanske statsborgere, idet opholdsstedet da er uden betydning.

I Frankrig vil man kunne tale om »anden kompetence« i forbindelse med artikel 14 i Code Civil (borgerlig lovbog), ifølge hvilken de franske retter er kompetente, når sagsøgeren er fransk statsborger.

I Irland er de irske retter kompetente i sager om omstødelse (afsnit 39 i Family Law Act, 1995), skilsmisse (afsnit 39 i Family Law (Divorce) Act, 1996) og separation (afsnit 31 i Judicial Separation and Family Law Reform Act, 1989), hvis en af ægtefællerne har bopæl efter artikel 2, stk. 3, i Irland på det tidspunkt, hvor sagen indledes.

I Italien falder reglerne i artikel 3, 4, 32 og 37 i lov nr. 218 af 31. maj 1995 om ændring af den italienske internationale privatret ind under »anden kompetence«.

I Det Forenede Kongerige skal der skelnes mellem afgørelsen i sager vedrørende skilsmisse, omstødelse og separation og afgørelsen af spørgsmål vedrørende forældremyndighed i forbindelse med sådanne sager. For så vidt angår sager vedrørende skilsmisse, omstødelse og separation kan man som »anden kompetence« betegne den kompetence, der støttes på, at en af parterne skal have bopæl (»domicile«) i Det Forenede Kongerige på det tidspunkt, hvor begæringen indgives, eller have haft sædvanligt opholdssted dér i et år umiddelbart forud for dette tidspunkt. I sager vedrørende skilsmisse og separation i Skotland er the Sheriff Courts kompetente, hvis en af parterne enten har haft opholdssted i Skotland i de sidste 40 dage umiddelbart forud for indgivelsen af begæringen eller har haft opholdssted dér i et tidsrum på mindst 40 dage, der ikke ligger mere end 40 dage tilbage i forhold til tidspunktet for begæringens indgivelse, men ikke længere har en kendt adresse i Skotland

på det pågældende tidspunkt. For så vidt angår spørgsmål om forældremyndighed, der indgår i afgørelser om skilsmisse, omstødelse og separation, er retterne i Det Forenede Kongerige, herunder the Sheriff Courts i Skotland, kompetente, men hvis en relevant sag verserer uden for Det Forenede Kongerige, har retterne i Det Forenede Kongerige vide skønsmålinger til at erklære sig inkompetente, forudsat at sagen uden for Det Forenede Kongerige videreføres, og i øvrigt at sagen behandles ved en ret, der er kompetent i henhold til den interne lovgivning på stedet.

For Sveriges vedkommende findes reglerne for de svenske retters kompetence i skilsmissesager i lag om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap fra 1904, som ændret i 1973. For så vidt angår konventionens artikel 8 har de svenske retter kompetence i skilsmissesager, hvis begge ægtefæller er svenske statsborgere, hvis sagsøgeren er svensker eller har sædvanligt opholdssted i Sverige eller har haft det på et eller andet tidspunkt efter at være fyldt atten, eller hvis den svenske regering i andre tilfælde giver sit samtykke til, at sagen afgøres i Sverige. Regeringen kan kun give et sådant samtykke, hvis en af ægtefællerne er svensker, eller hvis sagsøgeren ikke kan indbringe sagen for retterne i den stat, hvor vedkommende er statsborger.

48. Artikel 8, stk. 1, markerer altså skellet mellem de eneste anvendelige kompetenceregler, der fastsættes i konventionens artikel 2-6, og anvendelsen af medlemsstaternes interne kompetencebestemmelser, og dermed afgrænses konventionens geografiske anvendelsesområde. Kravene i stk. 2 er følgende:

- a) sagsøgeren skal være statsborger i en medlemsstat og have sædvanligt opholdssted i en anden medlemsstat. Herved knæses det princip, at alle medlemsstaters statsborgere skal stilles lige med henblik på anvendelsen af stk. 1
- b) sagsøgte skal have sædvanligt opholdssted uden for medlemsstaternes område og må ikke være statsborger i en medlemsstat eller have sin bopæl i en medlemsstat (afhængigt af, hvilket kriterium der er valgt i den i artikel 2, stk. 2, foreskrevne erklæring). Alle betingelser skal være opfyldt, idet der ellers foreligger en situation, hvor et af kriterierne i artikel 2 vil skulle anvendes.

Afdeling 2

C. Prøvelse af kompetencen og af sagens antagelse til påkendelse

Artikel 9

Prøvelse af kompetencen

49. Det er i forbindelse med denne artikel værd at påpege, at der i denne konvention lægges stor vægt på, at retten i den stat, hvor sagen først indbringes, prøver sin kompetence på embeds vegne, uden at en af parterne behøver at anmode om en sådan prøvelse. Medlemsstaternes interne retsregler afspejler nemlig i ægteskabsspørgsmål en særlig stor forsigtighed, som er større end den, der gælder for de formueretlige anliggender, der er dækket af Bruxelles-konventionen af 1968.

Da der er store forskelle i medlemsstaternes interne lovbestemmelser, og da lovvalsreglerne giver et vist spillerum, kan man let forestille sig, at en af ægtefællerne — eftersom kriterierne i artikel 2 er alternative i forhold til hinanden — ville forsøge at indgive sin begæring i ægteskabssagen til retterne i en medlemsstat, der på grund af sine lovvalsregler anvender lovbestemmelser, der stiller den pågældende i en gunstigere situation. Derfor skal den ret, for hvilken sagen først indbringes, prøve sin kompetence, hvilket ikke er tilfældet, hvis sagen kun behandles i den pågældende medlemsstat som et bispørgsmål.

I forbindelse med dette spørgsmål henvises der til bemærkningerne til artikel 46, hvor Irlands særlige problemer vedrørende anerkendelsen af udenlandske retsafgørelser behandles.

Artikel 10

Prøvelse af sagens antagelse til påkendelse

50. Denne bestemmelse har til formål at sikre en sagsøgte ret til at forsvare sig. Artikel 9, der foreskriver prøvelse af selve kompetencen, er nemlig ikke nok; der er også brug for en bestemmelse, der foreskriver prøvelse af, om sagen kan antages til påkendelse; prøvelsen indebærer, at påkendelsen må udsættes, indtil det er fastslået, at sagsøgte har haft mulighed for at modtage det indledende processkrift i sagen i så god tid, at vedkommende har kunnet varetage sine interesser under sagen, eller at alle hertil fornødne foranstaltninger har været truffet. Formålet er at give retten mulighed for at sikre sig, at den internationale kompetence hviler på et korrekt grundlag; derved undgås det i videst muligt omfang, at den trufne afgørelse senere vil kunne nægtes anerkendt.

51. Bestemmelsen bygger på artikel 20 i Bruxelles-konventionen af 1968 og på dennes henvisning til bestemmelserne i Haag-konventionen af 1965 og forkyndelse i udlandet. Retten skal, når et af de i konventionen fastsatte værneting anvendes, nærmere vurdere sin kompetence, såfremt en sagsøgt ikke giver møde. Der er i denne konvention valgt en enklere løsning end i andre konventioner, men bestemmelsen indeholder dog de grundlæggende elementer:

- a) retten har pligt til at udsætte påkendelsen, ikke blot mulighed for at gøre det
- b) sagsøgte mulighed for at varetage sine interesser under sagen skal vurderes af retten, både med hensyn til, om sagsøgte har modtaget det indledende processkrift »i så god tid, at vedkommende har kunnet varetage sine interesser under sagen«, og med hensyn til, om »alle hertil fornødne foranstaltninger har været truffet«.

Da konventionen om forkyndelse i Den Europæiske Unions medlemsstater af retslige og udenretslige dokumenter i civile eller kommercielle anliggender blev undertegnet den 26. maj 1997, fastsættes det, at nævnte konvention, nærmere betegnet dens artikel 19, skal anvendes i stedet for bestemmelsen i stk. 1, så snart den træder i kraft. Da EU-konventionen af 1997 vil kunne finde foreløbig anvendelse, vil den gradvis komme til at træde i stedet for Haag-konventionen, og der vil derfor ikke blive tale om en generel ikrafttræden. Skiftet fra den ene konvention til den anden vil imidlertid ikke føre til væsentlige ændringer, eftersom konventionen af 1997 gengiver ordlyden af artikel 15 og 16 i Haag-konventionen.

Afdeling 3

D. Litispændens og indbyrdes sammenhængende krav

Artikel 11

Litispændens og indbyrdes sammenhængende krav

52. Denne bestemmelse bygger på artikel 21 i Bruxelles-konventionen og skal ses i sammenhæng med artikel 13 i Haag-konventionen af 1996 for så vidt angår beskyttelsen af børnene. Den udgør en af de bestemmelser, der blev drøftet lige til det sidste, og vanskelighederne bundede især i to forhold.

For det første viser De Europæiske Fællesskabers Domstols retspraksis vedrørende artikel 21 i Bruxelles-konventionen af 1968 de vanskeligheder, der ligger i bestemmelsens nuværende affattelse, og de problemer, der er forbundet med afgrænsningen af indbyrdes sammenhængende krav, idet mange sager er blevet trukket i retning af litispendens. Det er ikke uden grund, at denne artikel i Bruxelles-konventionen er en af dem, der vil blive lagt særlig vægt på i den parallelle revision af Bruxelles- og Lugano-konventionerne, som blev indledt i januar 1998, om end der indtil videre kun er tale om indledende sonderinger, der ikke kan få betydning for nærværende tekst.

For det andet træder forskellene mellem medlemsstaternes retsregler særlig tydeligt frem på dette område. Der måtte således tages hensyn til situationen i visse medlemsstater som f.eks. Sverige og Finland, hvor et ægteskab mellem nulevende ægtefæller i henhold til loven kun kan opløses ved skilsmisse, idet de pågældende medlemsstater ikke kender til hverken separation eller omstødelse af et ægteskab, om end visse grunde til skilsmisse i de pågældende medlemsstater svarer til omstødelsesgrunde i andre medlemsstaters interne retsregler.

Forskellene i medlemsstaternes bestemmelser er også af betydning for selve begrebet litispendens. Dette begreb har en snæver betydning i visse medlemsstater (som f.eks. Frankrig, Spanien, Italien og Portugal), hvor der stilles krav om samme genstand, samme grundlag og samme parter; i andre medlemsstater derimod har begrebet litispendens en bredere betydning, og der kræves kun samme genstand og samme parter.

Litispendens-reglen er et middel til at undgå parallelle søgsmål og følgelig risikoen for, at der træffes uforenelige afgørelser om samme spørgsmål, og målet var derfor at finde en regel, som — med udgangspunkt i det grundlæggende princip »før i tid« (prior temporis) — kunne bruges i familieretlige sager, som adskiller sig fra formueretlige sager. Hvis litispendens-begrebet blev anvendt som normalt, ville det ikke løse alle problemerne, og der måtte derfor findes en ny løsningsmodel, der kunne føre til det ønskede mål. Efter lange drøftelser fremlagde det luxembourgske formandskab til sidst den tekst, som blev accepteret af alle medlemsstater.

53. Stk. 1 indeholder den normale litispendens-regel, dvs. prior temporis-reglen, der gælder for alle sager omfattet af konventionen, når de har samme genstand, hviler på samme grundlag og involverer de samme parter. For at undgå, at der opstår en

uheldig kompetencestrid, fastsættes det, at den anden ret, ved hvilken sagen måtte blive anlagt, på embeds vegne skal udsætte påkendelsen, indtil den ret, ved hvilken sagen først blev anlagt, erklærer sig kompetent.

54. Stk. 2 udgør en nyskabelse og er specifikt udformet for at tage hensyn til forskellene i medlemsstaternes retsregler vedrørende anvendelsen af institutterne separation, skilsmisse og omstødelse af ægteskab. Bestemmelsen i dette stk. 2 omhandler således det, der kaldes »indbyrdes sammenhængende krav«, og som kan betegnes som »falsk litispendens«.

Den valgte løsning, som var et kompromisforslag fra det luxembourgske formandskab, skal især vurderes i sammenhæng med stk. 3, idet det sikkert vil være ret få tilfælde, der vil være dækket af stk. 1. Den valgte løsning blev foretrukket frem for en anden, som gik ud på at lade kompetencen tilfalde retterne dér, hvor de mest vidtrækkende virkninger ville blive udløst — af hensyn til retssikkerheden og for ikke at volde problemer for de medlemsstater, der ikke opererer med separation og omstødelse. Andre medlemsstater havde hellere set mere fleksible regler som dem om indbyrdes sammenhængende krav i Bruxelles-konventionen af 1968.

Det kunne umiddelbart se ud, som om stk. 2 er en unødig gentagelse, idet det indeholder en løsning svarende til den i stk. 1, blot for de tilfælde, hvor kravene ikke har samme genstand. En sådan opfattelse vil dog være fejlagtig; stk. 2 omfatter nemlig — til forskel fra stk. 1, der også omfatter sager vedrørende forældremyndighed — bevidst kun begæringer om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab; kun i forbindelse med sådanne begæringer gælder litispendens-reglen, når kravene ikke har samme genstand.

55. Stk. 3 omhandler konsekvenserne af, at den første ret, ved hvilken sagen anlægges, erklærer sig kompetent. Bestemmelsen indeholder først den hovedregel, at den anden ret, ved hvilken sagen anlægges, skal erklære sig inkompetent til fordel for den første. Dernæst indeholder den en særregel, ifølge hvilken den part, der anlagde sagen ved den anden ret — om vedkommende ønsker det — kan fremsætte sin begæring for den ret, der har erklæret sig kompetent, fordi den som den første fik forelagt begæringen. Ordet »da« i stk. 3, andet afsnit, skal derfor forstås sådan, at kun når den anden ret, der har fået begæringen forelagt, har erklæret sig inkompetent, kan sagsøgeren fremsætte sin begæring for den ret, der har erklæret sig kompetent, fordi

den som den første fik forelagt begæringen. Bestemmelsen i stk. 3 var et led i det politiske kompromis i december 1997, og gruppen har derfor kun sørget for at give den en hensigtsmæssig udformning. Det bør imidlertid bemærkes, at visse medlemmer af gruppen ikke ønskede at gøre stk. 3 så vidtrækkende; de gik i stedet ind for, at den part, der fremsatte begæringen for den anden ret, kun skulle kunne fremsætte sin begæring for den første ret i de tilfælde, der er omhandlet i stk. 2.

Det bør under alle omstændigheder påpeges, at bestemmelsen i stk. 3 ikke er identisk med bestemmelsen i artikel 5 (modkrav). I artikel 5 er der tale om en kompetenceregulering, medens der i artikel 11 er tale om en bestemmelse, der fastsætter, hvordan kompetencereglerne skal anvendes i forbindelse med indbyrdes sammenhængende krav. I øvrigt fungerer de to bestemmelser forskelligt: der vil være tilfælde, hvor der ikke kan fremsættes et modkrav (f.eks. fordi tidspunktet ikke er det rette), hvorimod bestemmelsen i artikel 11, stk. 3, altid vil kunne anvendes.

56. Da denne bestemmelse om indbyrdes sammenhængende krav er blevet indarbejdet i artikel 11, er behovet for en særskilt artikel herom bortfaldet, idet der ikke inden for denne konventions anvendelsesområde kan tænkes at være tilfælde, der ikke er omfattet af denne bestemmelse.

57. Det bør understreges, at den anden ret, ved hvilken sagen anlægges, efter denne bestemmelse altid skal erklære sig inkompetent til fordel for den første, også når der i den pågældende medlemsstats interne ret ikke opereres med separation og omstødelse. Det vil gælde f.eks. i tilfælde af en begæring om skilsmisse, der indgives i Sverige, og en begæring om omstødelse, der indgives i Østrig: den østrigske ret vil skulle erklære sig inkompetent til fordel for den svenske ret, selv om der i svensk lovgivning ikke findes bestemmelser om omstødelse af ægteskab. Så snart der i Sverige er truffet endelig afgørelse om skilsmisse, vil den berettigede part imidlertid kunne indbringe sagen for en ret i Østrig for at sikre sig, at skilsmissen, som ville være omstødelse efter østrigsk lovgivning, får den fornødne tilbagevirkende kraft (*ex tunc*), hvor skilsmisse jo kun får virkning fremover (*ex nunc*), idet det ikke bør glemmes, at anerkendelse efter denne konvention kun gælder ændring af en persons civilstand (jf. punkt 64). Det samme princip gælder i den modsatte situation. Konventionen er således ikke til hinder for, at en østrigsk afgørelse om omstødelse af ægteskab får de samme virkninger som en afgørelse om skilsmisse i Sverige. De samme problemer ville ikke opstå, hvis det drejede sig om

separation; ganske vist opereres der i svensk lovgivning heller ikke med separationsinstituttet, men da skilsmisse er mere vidtrækkende end separation, fortrænger den separationen.

Afdeling 4

E. Foreløbige, herunder sikrende retsmidler

Artikel 12

58. Med hensyn til bestemmelsen om foreløbige, herunder sikrende retsmidler, bør det anføres, at den for det første ikke er omfattet af konventionens kompetenceregler for så vidt angår sager, der falder ind under dennes anvendelsesområde, og for det andet kun finder anvendelse i hastetilfælde. Bestemmelsen er overtaget fra artikel 24 i Bruxelles-konventionen af 1968, om end den er mere vidtrækkende end denne. Selv om bestemmelsen i artikel 24 i Bruxelles-konventionen volder forskellige problemer, der vil blive taget op som led i den ingangværende revision af Bruxelles- og Lugano-konventionerne, har man foretrukket ikke at indføre en ny bestemmelse på nuværende tidspunkt, ligesom man også har valgt ikke at indarbejde nogen af de forslag, der er blevet fremsat i forbindelse med revisionsarbejdet. Der må her som andre steder, hvor noget tilsvarende gør sig gældende, siden hen tages stilling til, hvordan og i hvilken form de eventuelle forbedringer, der måtte blive foretaget i Bruxelles-konventionen, kan indarbejdes i denne konvention.

59. For så vidt angår selve bestemmelsen bør det understreges, at de omhandlede foreløbige, herunder sikrende retsmidler gælder for både personer og formuegoder, og at de derfor, selv om de bringes i anvendelse i tilknytning til sager, der er omfattet af denne konvention, og kun kan benyttes i hastetilfælde, berører sagsforhold, der ikke er omfattet af konventionen, når det drejer sig om foranstaltninger, der er foreskrevet i den interne lovgivning. Forskellene i forhold til Bruxelles-konventionen er betydelige, idet de retsmidler, der er omhandlet i artikel 24 i Bruxelles-konventionen, a) er begrænset til de sagsområder, der er omfattet af nævnte konvention, og b) har eksteritoriale virkninger. Der er tale om meget vidtrækkende retsmidler, idet de kan anvendes over for både personer og formuegoder, der befinder sig i den medlemsstat, hvor retsmidlerne tages i anvendelse, hvilket er meget nødvendigt i forbindelse med

ægteskabssager. Der står i konventionen intet om, hvilke retsmidler der er tale om, ligesom der heller ikke står noget om, hvilken forbindelse de skal have med ægteskabssagen. Følgelig vil retsmidlerne kunne vedrøre sagsområder, der ikke er omfattet af konventionen. Der er i dette tilfælde tale om, at afgørelsen overlades til den nationale lovgivning, hvorved kompetencereglerne i første del af konventionen fraviges i dette spørgsmål. Det fastsættes i bestemmelsen, at sådanne retsmidler kan bringes i anvendelse i en medlemsstat, selv om retterne i en anden medlemsstat har kompetence til at påkende sagen. Retsmidlerne skal dog bringes til ophør, når den kompetente ret træffer afgørelse på grundlag af et af konventionens kompetencekriterier, og denne afgørelse anerkendes (eller fuldbyrdes) efter denne konvention. Retsmidler, der vedrører andre sagsområder, der ikke er omfattet af denne konvention, vil fortsat kunne anvendes, indtil den kompetente ret har truffet de behørigte afgørelser i sagen, f.eks. vedrørende formueforholdet mellem ægtefæller.

Retsmidlerne har ifølge bestemmelsen i denne artikel kun virkning i den medlemsstat, hvor de bringes i anvendelse.

AFSNIT III

F. Anerkendelse og fuldbyrdelse

Artikel 13

Retsafgørelser

60. Denne artikels bestemmelser er delvis overtaget fra artikel 25 i Bruxelles-konventionen af 1968. De går ud på — med henblik på anerkendelse og fuldbyrdelse — at afgrænse, hvad der forstås ved »retsafgørelse«. I den forbindelse præciseres det i stk. 2 efter den generelle definition i stk. 1, at bestemmelserne i afsnit III også gælder for fastsættelsen af sagsomkostninger og for kendelser om sådanne omkostninger. Ved anvendelsen af denne artikel bør man have in mente, at »retsafgørelser« dækker afgørelser truffet af de myndigheder, der er nævnt i artikel 1, stk. 2 (jf. punkt 20, afsnit A).

I nogle sproglige udgaver anvendes det samme udtryk for den retsafgørelse, der træffes i domssta-

ten, og den afgørelse, der træffes i fuldbyrdelsesstaten vedrørende fuldbyrdelsen. I andre udgaver anvendes der to forskellige udtryk.

Det blev drøftet indgående, om udtrykket »retsafgørelse« kun omfattede fældende afgørelser, eller om det også dækkede frifindende afgørelser, der træffes i en medlemsstat, dvs. retsafgørelser, der ikke måtte have ført til skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab. Da mandatet for det første gik ud på at udarbejde en konvention, der letter anerkendelsen og fuldbyrdelsen af afgørelser om skilsmisse, separation og omstødelse af ægteskab, og da der for det andet er så store forskelle mellem medlemsstaternes bestemmelser om skilsmisse og separation, lagde man sig fast på, at der ved »retsafgørelse« udelukkende skal forstås fældende afgørelser, dvs. afgørelser, som har ført til skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab. For så vidt angår afgørelser om forældremyndighed, som er omfattet af konventionen, og som støttes på kompetencekriterierne i artikel 3, vil nogle fældende afgørelser have negative konsekvenser for en anden end den, til fordel for hvem afgørelsen blev truffet. Det er indlysende, at afgørelser af denne art er omfattet af konventionen.

Man bør være særlig opmærksom på skilsmisseafgørelser, der er truffet af nederlandske eller belgiske retter. I henhold til nederlandsk lovgivning skal skilsmisseafgørelser tinglyses, for at skilsmissen får retsvirkning; hvis der ikke er foretaget tinglysning, seks måneder efter at afgørelsen er truffet, mister denne sin retskraft. Ifølge belgisk lovgivning (artikel 1275, 1303, 1309 og 1310 i Code judiciaire/Gerechtigd wetboek (retsplejeloven)) skal den konstitutive del af afgørelsen om skilsmisse eller separation indføres i civilstandsregisteret, senest en måned efter at den registeransvarlige har fået meddelelse om afgørelsen; dette krav gælder ikke i forbindelse med afgørelser om omstødelse af ægteskab; er afgørelsen ikke blevet indført i registeret, indebærer dette dog blot, at skilsmissen ikke kan gøres gældende over for tredjemand.

Hvad der skal forstås ved foranstaltninger vedrørende »forældremyndighed«, overlades det til medlemsstaternes interne retsregler at definere (jf. bemærkningerne til artikel 1 med hensyn til udtrykket »forældremyndighed«).

Med hensyn til sagsomkostningerne skal bestemmelsen ses i sammenhæng med artikel 38, stk. 1, vedrørende anvendelsen af Haag-konventionen af 1954 angående civilprocessen og Haag-konventionen af 1980 om international retshjælp.

61. Stk. 3 tjener et specifikt formål. I Bruxelles-konventionen af 1968 findes der efter afsnittet om anerkendelse og fuldbyrdelse et særligt afsnit, der omhandler officielt bekræftende dokumenter og retsforlig, som kun kan nægtes anerkendt eller fuldbyrdet under henvisning til, at anerkendelse eller fuldbyrdelse strider mod grundlæggende retsprincipper. I starten overvejede man at gøre det samme på denne konventions sagsområde eller at lade bestemmelsen udgå. Efter en gennemgang af de nationale lovgivninger viste det sig imidlertid, at medens der i nogle medlemsstater ikke forekom konkrete tilfælde, hvor en sådan bestemmelse var nødvendig, var bestemmelsen uundværlig i andre medlemsstater, f.eks. på grund af de tilfælde, der forekommer i Skotland, eller de aftaler om forældremyndighed, der skal godkendes af den kompetente administrative myndighed i Sverige og Finland. Da de forskellige muligheder var blevet undersøgt, så man ikke nogen grund til at kopiere Bruxelles-konventionen på dette punkt, og man fandt det mere hensigtsmæssigt at indsætte et stk. 3 i artikel 13, hvorefter »officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt og eksigible i en medlemsstat, samt forlig, der er indgået for retten under en retssag, og som er eksigible i den medlemsstat, hvor de er indgået,« sidestilles med »retsafgørelser« som defineret i stk. 1.

I Det Forenede Kongerige kan officielt bekræftede dokumenter kun udstedes i henhold til det skotske retssystem, om end de anerkendes med henblik på fuldbyrdelse i alle myndighedsområder. Der skal være tale om dokumenter, der er erklæret eksigible af en offentlig myndighed, og som kan indføres i de offentlige retsbøger i the Higher Courts i Skotland, kendt som the Books of Council and Session og Books of the Sheriff Courts. Med indførelsen i disse retsbøger får dokumenterne samme retskraft som retsafgørelser. Sådanne dokumenter kan i den skotske familieretlige praksis omhandle alle aspekter af omorganiseringen af ægtefællernes forhold efter skilsmissen. De vil således kunne omhandle sagsområder, der ikke er omfattet af denne konvention, som f.eks. formueforholdet mellem ægtefællerne, men vil også kunne omfatte spørgsmål vedrørende børnene, som ikke har med forældremyndigheden at gøre. Dette skyldes et ønske om at afgrænse disse i forhold til de aftaler, som forældre, der ikke er gift, i henhold til artikel 4 i Children (Scotland) Act, 1995, kan indgå vedrørende forældremyndigheden over deres børn.

Selv om hensynet til grundlæggende retsprincipper, når det findes nødvendigt at gøre dette hensyn gældende, i praksis vil være grund nok til ikke i en anden medlemsstat at anerkende virkningerne af sådanne forlig vedrørende civilstand, forekom det ikke hensigtsmæssigt at medtage en bestemmelse som den i artikel 50 i Bruxelles-konventionen; da der er tale om familieretlige anliggender, kan der nemlig være andre grunde til ikke at anerkende

forlig (jf. f.eks. artikel 15, stk. 2, litra b)), og derfor bør spørgsmålet om ikke-ankendelse af forlig behandles sammen med grundene til ikke at anerkende retsafgørelser.

Afdeling 1

G. Anerkendelse

Artikel 14

Anerkendelse af retsafgørelser

62. Bestemmelserne i denne artikel bygger på bestemmelserne i artikel 26 i Bruxelles-konventionen af 1968. Der er dog — nærværende konventions sagsområder taget i betragtning — en grundlæggende forskel, som konkret består i, hvilke virkninger anerkendelsen får. Hvor der var enighed om bestemmelsen i stk. 1, som indebærer, at retsafgørelser truffet i en medlemsstat automatisk, dvs. uden nogen form for særlig fremgangsmåde, skal anerkendes i alle medlemsstater, herskede der ikke samme enighed om, hvilken virkning en sådan anerkendelse skulle have; navnlig var der ikke enighed om det vigtigste spørgsmål i denne forbindelse, nemlig hvilken virkning en sådan anerkendelse skulle have for så vidt angår ajourføringen af oplysningerne i medlemsstaternes civilstandsregistre.
63. Efter lange drøftelser lykkedes det dog at nå til enighed om stk. 2; resultatet blev, at der ikke må kræves en særlig fremgangsmåde i forbindelse med ajourføringen af en medlemsstats civilstandsregistre, idet det er tilstrækkeligt, at der foreligger en endelig afgørelse i ægteskabssagen truffet i en anden medlemsstat. Der er således ikke tale om en retslig anerkendelse, blot om en registreringsmæssig anerkendelse.

Ved affattelsen af denne bestemmelse blev der taget hensyn til artikel 8 i konventionen af 8. september 1967 om anerkendelse af afgørelser om ægteskabs gyldighed, som er udarbejdet af Den Internationale Civilstandskommission. Bestemmelsen udgør utvivlsomt en vigtig ændring, som vil blive hilst med tilfredshed af EU-borgerne; det er nemlig dette resultat, der tilstræbes i de fleste tilfælde, og når denne konvention først er trådt i kraft, vil EU-borgerne spare både tid og penge, da en medlemsstats civilstandsregister skal ajourføres uden yderligere formaliteter, hvilket er et stort fremskridt i forhold til Bruxelles-konventionen af 1968. Det

bemærkes, at der skal være tale om en endelig afgørelse, dvs. en afgørelse, der ikke længere kan gøres til genstand for ordinær appel eller genoptagelse i domsstaten, hvilket også udgør en forskel i forhold til Bruxelles-konventionen af 1968 (jf. i denne forbindelse artikel 33, stk. 3, vedrørende de dokumenter, der skal fremlægges).

64. Som nævnt i forbindelse med artikel 1 under behandlingen af de sagsområder, der er omfattet af konventionen, berører den anerkendelse, der er tale om i denne artikel, ikke spørgsmål om ægtefællernes skyld, formueforholdet mellem ægtefællerne, underholdsbidrag eller andre følger af økonomisk eller enhver anden art, som måtte være behandlet i samme afgørelse. Anerkendelsen gælder kun opløsningen af det ægteskabelige bånd eller ægtefællernes separation (jf. punkt 22) (for så vidt angår foreløbige retsmidler henvises til bemærkningerne vedrørende artikel 12 i punkt 59).

65. Som det allerede er tilfældet i Bruxelles-konventionen af 1968, er det muligt at få fastslået, at den udenlandske retsafgørelse skal anerkendes, eller at den ikke skal anerkendes — hvilket ifølge stk. 3 skal ske efter den fremgangsmåde, der anvendes i forbindelse med fuldbyrdelse. Den, som kan anmode om at få fastslået, at en retsafgørelse skal anerkendes eller ikke skal anerkendes, skal være »en berettiget part«; dette udtryk skal tolkes bredt efter den interne lovgivning, der finder anvendelse, og derfor vil det offentlige advokat eller andre tilsvarende institutioner kunne opfattes som berettiget part, når lovgivningen i den medlemsstat, hvor anerkendelsen søges eller bestrides, hjemler dette.

66. Bestemmelsen om anerkendelse under en verserende sag er hentet fra artikel 26 i Bruxelles-konventionen med enkelte ændringer. Det er for ikke at skabe unødige komplikationer, at den ret, der påkender en sag, også gives kompetence til at tage stilling til anerkendelsen af en retsafgørelse som et bispørgsmål.

Artikel 15

Grunde til ikke-ankendelse

67. I lighed med artikel 27 i Bruxelles-konventionen af 1968 indeholder denne artikel de grunde, der kan

være til ikke at anerkende eller fuldbyrde en retsafgørelse. Konventionens sagsområde taget i betragtning har der i dette tilfælde også måttet tages hensyn til de grunde til ikke at anerkende en afgørelse, som er fastsat i artikel 23 i Haag-konventionen af 1996, for at gøre det muligt til sin tid at anvende de to konventioner sideløbende uden problemer. Visse medlemsstater havde den indstilling, at grundene til ikke at anerkende en afgørelse skulle være af ikke-bindende art, men et flertal af medlemsstaterne gik ind for, at de skulle være bindende som i artikel 27 i Bruxelles-konventionen. Til grundene i denne artikel kommer begrænsningen i artikel 16 med henvisningen til artikel 43.

68. Denne artikels opbygning kan virke en anelse overraskende. Stk. 1 indeholder grundene til ikke at anerkende en retsafgørelse om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab, medens stk. 2 indeholder grundene til ikke at anerkende en retsafgørelse om forældremyndighed truffet i forbindelse med ægteskabssagen. Grunden til denne opdeling er, at de to former for retsafgørelser, selv om begge er direkte affødt af ægteskabssagen, kan være truffet af forskellige myndigheder i domsstaten afhængigt af den interne kompetencefordeling i denne medlemsstat. En anden grund er, at genstanden for ægteskabssagen og genstanden for sagen om forældremyndighed er så forskellige, at grundene til at nægte anerkendelse ikke nødvendigvis er de samme i de to tilfælde. Det forekom derfor hensigtsmæssigt at angive grundene til ikke at anerkende de to former for retsafgørelser i forskellige stykker.

69. Den første grund til ikke at anerkende retsafgørelser om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab er den sædvanlige, at anerkendelsen klart strider mod grundlæggende retsprinsipper i anerkendelsesstaten; denne grund ønsker medlemsstaterne ikke at give afkald på, selv om erfaringerne viser, at den tilsvarende bestemmelse i artikel 27, nr. 1, i Bruxelles-konventionen ikke har haft nogen praktisk betydning. Imidlertid er hensynet til grundlæggende retsprinsipper mindre problematisk i formueretlige sager end i familieretlige sager. Man skal i den forbindelse endvidere have i mente, at det i artikel 18 i nærværende konvention fastsættes, at en retsafgørelse ikke kan efterprøves med hensyn til sagens realitet, at det i artikel 17 fastsættes, at anerkendelse af en udenlandsk retsafgørelse ikke kan nægtes under henvisning til, at lovgivningen i den medlemsstat, som begæringen rettes til, ikke tillader skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab på samme grundlag, og at det i

artikel 16, stk. 3, fastsættes, at hensynet til de grundlæggende retsprincipper ikke kan gøres gældende i forhold til kompetencereglerne.

Dette sagsområde er dog — på grund af de store forskelle, der er mellem medlemsstaternes interne lovbestemmelser om skilsmisse — meget følsomt for medlemsstaterne. Således frygtede de medlemsstater, hvor det er lettest at opnå skilsmisse, at deres retsafgørelser ikke ville blive anerkendt i de medlemsstater, som har strengere bestemmelser. For at give begge grupper medlemsstater tilstrækkelige garantier indføres der en ordning, hvor man for det første bibeholder som grund til ikke-ankendelse, at anerkendelsen klart vil stride mod grundlæggende retsprincipper i anerkendelsesstaten (artikel 15, stk. 1, litra a)), og hvor man for det andet i artikel 17 fastsætter, at anerkendelse ikke kan nægtes under henvisning til, at der ikke på samme grundlag ville kunne opnås skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab i anerkendelsesstaten (jf. bemærkningerne til artikel 17). På anerkendelsestidspunktet skal den kompetente ret vurdere den retsafgørelse, der er truffet i domsstaten på baggrund af de bestemmelser, der er nævnt i foregående afsnit. Denne løsning bygger på den, der blev fulgt i Haag-konventionen af 1970 om anerkendelse af skilsmisser og separationer, som nogle af medlemsstaterne er parter i.

I forbindelse med dette punkt henvises der tillige til den erklæring, som Irland har afgivet (jf. artikel 46, stk. 2) og til bestemmelsen i artikel 9 om den første rets prøvelse af egen kompetence.

70. Litra b) i stk. 1 indeholder den grund til ikke at anerkende en retsafgørelse, som har ført til det største antal ikke-ankendelser efter Bruxelleskonventionen af 1968 (artikel 27, nr. 2) og dermed til det største antal sager indbragt for Domstolen for så vidt angår grunde til ikke-ankendelse. Det drejer sig om ikke-ankendelse i de tilfælde, hvor sagsøgte er udeblevet som følge af, at forkyndelsen ikke er foregået forskriftsmæssigt og ikke er sket i så god tid, at sagsøgte har kunnet varetage sine interesser under sagen. I nærværende konvention er der tilføjet et element til bestemmelsen i Bruxelleskonventionen. Det fastsættes nemlig, at en afgørelse skal anerkendes — som jo er det normale, hvis konventionen skal fungere efter hensigten — når sagsøgte utvetydigt har accepteret den, hvilket f.eks. forekommer, når vedkommende har indgået nyt ægteskab.

71. Den situation, hvor den retsafgørelse, der skal anerkendes, er uforenelig med andre afgørelser, behandles i to forskellige bestemmelser, nemlig i litra c) og litra d) i stk. 1. Der stilles ikke som i artikel 27, nr. 5, i Bruxelleskonventionen af 1968 krav om samme genstand og samme grundlag.

Den første bestemmelse omhandler den situation, hvor retsafgørelsen er uforenelig med en anden afgørelse, der er truffet i en sag mellem de samme parter i anerkendelsesstaten, idet det i denne situation er uden betydning, om afgørelsen i anerkendelsesstaten er truffet før eller efter afgørelsen i domsstaten. Et særligt problem opstår, når den ene afgørelse er en afgørelse om skilsmisse og den anden en afgørelse om separation. Denne situation kan illustreres med følgende eksempel: Vi forestiller os, at der er truffet en afgørelse om separation i stat A, og at der efterfølgende træffes en afgørelse om skilsmisse i stat B. Hvis denne sidste afgørelse begæres anerkendt i stat A, vil anerkendelsen ikke kunne nægtes under henvisning til, at afgørelsen er uforenelig med den, der tidligere er truffet i stat A; separation må nemlig anses for at være et indledende skridt til skilsmisse, og der kan således ikke være tale om, at en afgørelse om separation er uforenelig med en efterfølgende afgørelse om skilsmisse. Hvis situationen derimod er den, at afgørelsen om separation fra stat A begæres anerkendt i stat B, hvor ægteskabet er opløst som følge af afgørelsen om skilsmisse, må anerkendelsen nægtes, eftersom afgørelsen om separation er blevet fortrængt af afgørelsen om skilsmisse i stat B. Fordele ved denne fortolkning er, at man derved sikrer, at ægtefællernes ægteskabelige situation opfattes ens i alle femten medlemsstater. En anden fortolkning ville føre til, at ægtefællerne i fjorten medlemsstater ville blive anset for at være skilt, medens de i stat A kun ville være separeret.

Den anden bestemmelse omhandler de tilfælde, hvor retsafgørelsen er uforenelig med en retsafgørelse, som er truffet i en anden medlemsstat eller i en ikke-medlemsstat i en sag mellem de samme parter, og denne retsafgørelse a) ligger tidsmæssigt før og b) opfylder de nødvendige betingelser for at blive anerkendt i anerkendelsesstaten. Også her vil et eksempel kunne illustrere, hvad denne bestemmelse indebærer: Der træffes i ikke-medlemsstat E en afgørelse om separation, som opfylder alle betingelser for at blive anerkendt i medlemsstat B. Efterfølgende træffes der en afgørelse om skilsmisse mellem de samme ægtefæller i medlemsstat C, og denne begæres anerkendt i medlemsstat B. I denne situation er afgørelsen om skilsmisse fra medlemsstat C ikke uforenelig med den tidligere afgørelse om separation fra ikke-medlemsstat E, selv om denne er blevet anerkendt i medlemsstat B. I det

modsatte tilfælde, dvs. hvor der i ikke-medlemsstat E er truffet en afgørelse om skilsmisse, og der efterfølgende træffes en afgørelse om separation i medlemsstat C, vil medlemsstat B nægte at anerkende afgørelsen fra medlemsstat C under henvisning til, at den er uforenelig med afgørelsen om skilsmisse fra ikke-medlemsstat E, som opfylder betingelserne for at blive anerkendt i medlemsstat B.

72. Grundene til ikke at anerkende retsafgørelser om forældremyndighed, som her skal forstås bredt og både omfatter egentlige retsafgørelser og enhver anden form for afgørelse truffet af andre myndigheder, forudsat at de er truffet i forbindelse med skilsmisssagen, er angivet i stk. 2. Der er tidligere redegjort for, hvorfor grundene til ikke at anerkende retsafgørelser om forældremyndighed er adskilt fra grundene til ikke at anerkende retsafgørelser i ægteskabssager; her skal blot knyttes visse bemærkninger til de enkelte grunde.

73. Hensynet til de grundlæggende retsprincipper er ligeledes medtaget i stk. 2 (litra a)), men bestemmelsen er blevet affattet sådan, at den helt igennem svarer til den tilsvarende bestemmelse i artikel 23, stk. 2, litra d), i Haag-konventionen af 1996; det anses nemlig i dette tilfælde ikke for grund nok til at nægte at anerkende en retsafgørelse, at den klart strider mod grundlæggende retsprincipper; hensynet til disse principper bør samtidig afvejes mod hensynet til barnets tarv.

Udeblivelse behandles i litra c), og der henvises i den forbindelse til bemærkningerne til stk. 1, litra b).

Som i Haag-konventionen af 1996 (artikel 23, stk. 2, litra b) og c)) angives her som grund til ikke at anerkende en retsafgørelse (i litra b) og d)), at barnet ikke har haft mulighed for at blive hørt, eller at en person, der gør gældende, at afgørelsen krænker vedkommendes forældremyndighed, ikke har haft mulighed for at blive hørt. For så vidt angår høringen af barnet skal denne foregå efter de bestemmelser, der gælder i den berørte medlemsstat, herunder bestemmelserne i De Forenede Nationers konvention af 20. november 1989 om barnets rettigheder, særlig artikel 12, hvori der står:

»1. Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle

forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.

2. Med henblik herpå skal barnet især gives mulighed for at udtale sig i enhver behandling ved dømmende myndighed eller forvaltningsmyndighed af sager, der vedrører barnet, enten direkte eller gennem en repræsentant eller et passende organ i overensstemmelse med de i national ret foreskrevne fremgangsmåder.«

Endelig angives i litra e) og f) som grund til ikke at anerkende en retsafgørelse, at den er uforenelig med en anden afgørelse, idet der dog skelnes mellem den situation, hvor den anden afgørelse er truffet i anerkendelsesstaten, og den situation, hvor den er truffet i en anden medlemsstat eller i en ikke-medlemsstat, hvor barnet har sit sædvanlige opholdssted. Da det udelukkende drejer sig om afgørelser om forældremyndighed, skal der i begge tilfælde være tale om, at den retsafgørelse, der skal anerkendes, skal være uforenelig med en afgørelse, der er truffet senere; afgørelser, der er truffet før, vil nemlig være blevet taget i betragtning i afgørelsen om forældremyndighed i forbindelse med ægteskabssagen. Formålet er at undgå, at f.eks. en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat vedrørende skilsmisse og forældremyndighed, kommer i modstrid med en retsafgørelse om afvisning af faderskab truffet i anerkendelsesstaten. Der henvises i denne forbindelse også til bemærkningerne til artikel 3, stk. 3 (om, hvornår de retter, der påkender ægteskabssagen, ikke længere er kompetente til at afgøre forældremyndighedsspørgsmål).

Artikel 16

Ikke-ankendelse og faktiske omstændigheder

74. Som en fortsættelse af bestemmelserne i artikel 15 fastsættes det i artikel 16, stk. 1 — som svarer til artikel 59 i Bruxelles-konventionen af 1968 — at retsafgørelser ikke kan anerkendes i det tilfælde, der omfattes af artikel 43 (jf. bemærkningerne til artikel 43 i punkt 125). I henhold til artikel 43 har en medlemsstat mulighed for ikke at anerkende en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat, når denne afgørelse er baseret på en kompetence, der ikke er omhandlet i artikel 2-7, og således udelukkende er støttet på domsstatens interne lovgivning i overensstemmelse med artikel 8. Det er dog en forudsætning, at medlemsstaten og tredje-

landet indbyrdes har indgået en konvention om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser. Med stk. 1 indføres der således en undtagelse fra reglen om anerkendelse af retsafgørelser, der er truffet i en medlemsstat på grundlag af den »anden kompetence«, der kan lægges til grund ifølge artikel 8.

75. Dette indebærer, at anerkendelsesstaten skal prøve de kompetenceregler, på hvilke afgørelsen er blevet støttet i domstaten. Der fastsættes dog i den forbindelse visse begrænsninger for retten. For det første er retten i anerkendelsesstaten ifølge stk. 2 bundet af de faktiske omstændigheder, som retten i domsstaten har lagt til grund. For det andet kan retten i anerkendelsesstaten ifølge stk. 3 ikke efterprøve kompetencen for retterne i domsstaten, ligesom den heller ikke kan gøre hensynet til de grundlæggende retsprincipper gældende i forhold til kompetencereglerne i artikel 2-8.

Artikel 17

Forskelle i anvendelig lov

76. Denne bestemmelse skal sammenholdes med bestemmelsen i artikel 15, stk. 1, litra a) (jf. bemærkningerne til nævnte bestemmelse i punkt 69). Den er affødt af, at medlemsstater med mere fleksible interne materielle bestemmelser om bevilling af skilsmisse frygtede, at retsafgørelser truffet af deres retter ikke skulle blive anerkendt i andre medlemsstater, fordi der var tale om grunde, som ikke fandtes i anerkendelsesstatens interne retsregler. Den indebærer således, at hensynet til grundlæggende retsprincipper ikke kan gøres gældende ukritisk. Lad os — som et illustrerende eksempel — tage separation som grundlag for skilsmisse: hvis skilsmisse i domsstaten kan bevilges efter to års separation, ville en ukorrekt henvisning til grundlæggende retsprincipper i anerkendelsesstaten, hvor der stilles krav om fem års separation, kunne føre til, at anerkendelsen blev nægtet.

På grund af de vanskeligheder, som gruppen havde med at affatte bestemmelsen, tales der kun om »lovgivningen« i anerkendelsesstaten, ikke om den »interne« lovgivning; grunden til at udelade »interne« er, at udtrykket skal dække både de interne materielle bestemmelser og de internationale privatretlige bestemmelser. Det handler blot om, at forskellene i medlemsstaternes materielle retsregler ikke må føre til en automatisk ikke-ankendelse, hvilket ville betyde en tilsidesættelse af selve konventionens formål.

Artikel 18

Ingen efterprøvelse med hensyn til sagens realitet

77. Denne artikel indeholder det sædvanlige forbud mod på anerkendelses- eller fuldbyrdelsestidspunktet at efterprøve en retsafgørelse med hensyn til sagens realitet. Samme bestemmelse findes i artikel 29 i Bruxelles-konventionen af 1968 og i andre konventioner om anerkendelse. En sådan bestemmelse er nødvendig i konventioner af denne art for ikke at forvanske fuldbyrdelsestilladelsesproceduren, der ikke går ud på, at retten i fuldbyrdelsesstaten på ny skal tage stilling til de forhold, som retten i domsstaten allerede har afgjort.
78. Nogle delegationer havde visse betænkeligheder ved at medtage denne bestemmelse i nærværende konvention, idet den kunne komme til at betyde, at trufne foranstaltninger vedrørende forældremyndighed ville blive uforanderlige. Bestemmelsen har til formål at hindre, at de trufne foranstaltninger ændres i forbindelse med fuldbyrdelsestilladelsen, men dette må under ingen omstændigheder føre til, at foranstaltningerne fastfrys. Det grundlæggende princip er derfor, at den oprindelige retsafgørelse ikke kan efterprøves i anerkendelsesstaten, hvilket er en logisk konsekvens af, at der er tale om en dobbeltkonvention. Ændrer omstændighederne sig imidlertid, kan det betyde, at de trufne foranstaltninger bør ændres, sådan som det altid er tilfældet, når der opstår situationer, der har så permanent en karakter, at de gør en ændring påkrævet. Således slås det f.eks. i artikel 27 i Haag-konventionen af 1996 fast, at forbuddet mod en realitetsbehandling ikke er til hinder for at ændre de trufne beskyttelsesforanstaltninger, hvis dette måtte være nødvendigt. På samme måde skal bestemmelsen i denne artikel forstås sådan, at den ikke er til hinder for, at den kompetente myndighed træffer en ny afgørelse om forældremyndigheden, hvis omstændighederne siden hen ændrer sig.

Artikel 19

Udsættelse

79. Denne bestemmelse skal ses i relation til konventionens andre bestemmelser (især artikel 14, stk. 2), hvori det fastsættes, at den automatiske anerkendelse, og navnlig ajourføringen af en medlemsstats civilstandsregister, skal ske, uden at der må stilles krav om en særlig fremgangsmåde, når retsafgørelsen ikke længere kan gøres til genstand for appel eller genoptagelse i domsstaten i henhold til denne stats lovgivning.

Den ret i en medlemsstat, der får forelagt en begæring om anerkendelse, får ved denne bestemmelse mulighed for at udsætte sagen, hvis retsafgørelsen i domsstaten er blevet anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse (angående en udsættelse af fuldbyrdelsen henvises der til artikel 27 og til bemærkningerne hertil i punkt 94).

For så vidt angår retsafgørelser, der er truffet i Irland eller Det Forenede Kongerige, henledes opmærksomheden på de særlige betingelser i disse staters interne retsregler.

fuldbyrdsforanstaltninger i henhold til den pågældende medlemsstats interne lovgivning.

Formålet med bestemmelserne i de følgende artikler er at indføre en fælles fremgangsmåde for alle medlemsstater med hensyn til, hvordan der opnås en eksigibilitetserklæring, og disse bestemmelser træder således i stedet for tilsvarende bestemmelser i medlemsstaternes interne retsregler og i andre konventioner.

Stk. 2 indeholder en bestemmelse, der tager hensyn til de særlige forhold i Det Forenede Kongerige.

Afdeling 2

H. Fuldbyrdelse

Artikel 20

Eksigible retsafgørelser

80. I denne artikel fastsættes det, at der skal foreligge en eksigibilitetserklæring, for at en retsafgørelse, der er truffet i en medlemsstat, kan fuldbyrdes i en anden. Der er blot tale om, at de retter, der er nævnt i de efterfølgende artikler, på begæring af en berettiget part afgør, om retsafgørelsen kan fuldbyrdes i fuldbyrdsstaten, idet fuldbyrdelse kun kan nægtes af de grunde, der er anført i artikel 15 (grunde til ikke-anerkendelse) og artikel 16 (jf. artikel 23, stk. 2, og bemærkningerne hertil i punkt 89). For afgørelser i ægteskabssager er det nok at fastsætte bestemmelser om anerkendelse som følge af konventionens begrænsede anvendelsesområde, og fordi anerkendelse også omfatter ændring af medlemsstaternes civilstandsregistre. For afgørelser om udøvelse af forældremyndigheden over et fælles barn derimod er det nødvendigt også at fastsætte bestemmelser om fuldbyrdelse.

Begæringen om fuldbyrdelse fremsættes af »en berettiget part«, og ved dette udtryk forstås ikke blot ægtefællerne eller børnene, men også en offentlig myndighed (det offentliges advokat eller en lignende institution) i de medlemsstater, hvor dette er muligt.

81. Denne bestemmelse tager udelukkende sigte på at muliggøre fuldbyrdelse af en retsafgørelse om forældremyndighed, der er truffet i en anden medlemsstat, idet selve fuldbyrdelsen sker efter fremgangsmåden i den enkelte medlemsstats interne lovgivning. Når der således er opnået en eksigibilitetserklæring i en medlemsstat, træffes de konkrete

Artikel 21

Rettens stedlige kompetence

82. Denne artikel bygger på artikel 32 i Bruxelleskonventionen af 1968, men til forskel fra nævnte bestemmelse er den opdelt i tre stykker, hvor det i stk. 1 fastsættes, hvilken type myndighed i medlemsstaterne der har international kompetence vedrørende fuldbyrdsbegæringer, og hvor det i stk. 2 og 3 fastsættes, hvilken ret der har stedlig kompetence internt i den enkelte medlemsstat. Bestemmelserne gælder både for anerkendelse i kraft af artikel 14, stk. 3, og for fuldbyrdelse. Formålet er at gøre tilværelsen lettere for EU-borgerne, idet de således straks ved, hvilke retter de skal henvende sig til.
83. I stk. 1 anføres de retter, der har international kompetence til at anordne fuldbyrdelse. Man har her fulgt artikel 32, stk. 1, i Bruxelleskonventionen af 1968.
84. Forskellen i forhold til Bruxelleskonventionen af 1968 viser sig i bestemmelsen om, hvordan det afgøres, hvilken ret der har stedlig kompetence internt i en medlemsstat. Denne forskel skyldes meget divergerende opfattelser, som bunder i, at bestemmelsen vedrører både retsafgørelser i ægteskabssager og retsafgørelser om forældremyndighed; hvor nogle medlemsstater fandt, at bestemmelsen skulle udgå og spørgsmålet overlades til medlemsstaternes interne retsregler, fandt andre den absolut uundværlig, om end de var rede til at diskutere, hvordan den skulle affattes.

Den løsning, der til sidst blev fundet, indebærer en sondring mellem to forskellige situationer; en, hvor det drejer sig om en begæring om fuldbyrdelse, og en, hvor det drejer sig om en begæring om anerkendelse. Der er således tale om en udvidelse i forhold til de muligheder, der ligger i Bruxelleskonventionen.

Der fastsættes først en generel regel vedrørende en fuldbyrdelsesbegæring. I stk. 2, litra a), fastsættes det, at den stedlige kompetence tilfalder retten på det sted, hvor den person, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, har sit sædvanlige opholdssted, eller hvor det berørte barn har sit sædvanlige opholdssted. Man konstaterede imidlertid, at der kunne være situationer, hvor hverken den person, mod hvem fuldbyrdelsen blev begæret, eller det berørte barn havde sædvanligt opholdssted i fuldbyrdelsesstaten, og derfor fastsættes det i litra b), at begæringen i så fald skal fremsættes over for retten på fuldbyrdelsesstaten.

Den anden af de to situationer, hvor det drejer sig om begæring om anerkendelse eller ikke-anerkendelse af en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat, behandles i stk. 3, hvori det fastsættes, at rettens stedlige kompetence afgøres efter den interne lovgivning i anerkendelsesstaten.

Artikel 22

Fremgangsmåde ved fuldbyrdelse

85. Denne og de følgende artikler omhandler forskellige aspekter ved den fremgangsmåde, der skal følges i forbindelse med fuldbyrdelse af retsafgørelser. Som i Bruxelles-konventionen af 1968 fastlægges der en ordning, som tager udgangspunkt i en parts begæring; der er tale om en EU-ordning, dvs. at den samme — hurtige og enkle — fremgangsmåde skal følges i alle medlemsstater, hvilket er en stor fordel. Fremgangsmåden følger naturligvis den, der er fastsat i Bruxelles-konventionen af 1968, idet der kun er indføjet de ændringer, der nødvendiggøres af, at de to konventioner dækker forskellige sagsområder. Bemærkningerne til mange af disse bestemmelser, bortset fra bemærkningerne til de omtalte ændringer, tager udgangspunkt i de rapporter, der er blevet udarbejdet i forbindelse med de forskellige udgaver af Bruxelles-konventionen af 1968, navnlig Jenard-rapporten, som det blev påpeget i starten.

I denne artikel fastsættes det, hvordan den begærende part skal forholde sig. For det første fastsættes det, at fremgangsmåden ved fremsættelsen af fuldbyrdelsesbegæringen afgøres efter lovgivningen i den medlemsstat, som begæringen rettes til (stk. 1). Det betyder, at det er de nationale lovgivninger, der bestemmer, hvilke oplysninger begæringen skal indeholde, hvor mange eksemplarer der skal fremsendes til retten, hvilken myndighed begæringen skal indgives til, hvilket sprog den om nødvendigt skal udfærdiges på, samt hvorvidt en advokat eller en hvilken som helst anden repræsentant eller fuldmægtigs medvirken er påkrævet.

86. Det fastsættes også (stk. 2), at den begærende part skal vælge en processuel bopæl eller udpege en procesfuldmægtig i retskredsen for den ret, der behandler sagen. Denne bestemmelse har betydning, både når den begærende part skal underrettes om rettens afgørelse (artikel 24), og i tilfælde af appel eller genoptagelse af afgørelsen om tilladelse af fuldbyrdelse, der indebærer en kontradiktorisk procedure (artikel 26).
87. Endelig fastsættes det i stk. 3, at de i artikel 33 og 34 nævnte dokumenter skal vedlægges (for så vidt angår følgerne af manglende vedlæggelse af dokumenter henvises der til artikel 35 og til bemærkningerne hertil i punkt 107).

Artikel 23

Rettens afgørelse

88. I denne artikel fastsættes i stk. 1, at fuldbyrdesstilladelsesproceduren er en ensidig procedure, dvs. ex parte, idet den person, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, ikke har mulighed for at gøre indsigelse, heller ikke i undtagelsestilfælde; dette ville nemlig systematisk gøre den ensidige procedure til en kontradiktorisk procedure. Forsvarets rettigheder tilsidesættes ikke, idet den person, mod hvem fuldbyrdelsen måtte være blevet tilladt, har mulighed for at appellere fuldbyrdelsesafgørelsen.

Retten skal kun træffe afgørelse om fuldbyrdelsen og kan ikke på dette tidspunkt ændre de trufne foranstaltninger vedrørende forældremyndighed i medfør af f.eks. Haag-konventionen af 1996, idet bestemmelsen i artikel 39 er til hinder herfor. Retten skal træffe sin afgørelse »snarest muligt«; man har ikke fundet det hensigtsmæssigt at fastsætte en frist, dels fordi der ikke er nogen retlig sædvane for en sådan frist, dels fordi der ikke ville have været nogen sanktionsmuligheder, hvis fristen ikke blev overholdt. Da tilladelse til fuldbyrdelse er det normale — på baggrund af den gensidige tillid til, at alle retter i EU har anvendt konventionen korrekt — har man i nærværende konvention som i Bruxelles-konventionen af 1968 ladet fuldbyrdelsesproceduren være ensidig og hurtig; skulle der opstå problemer, findes der de retsmidler, der er foreskrevet i de efterfølgende artikler i konventionen.

89. Det fastsættes også i denne artikel (i stk. 2), at begæringen kun kan afslås af de grunde, der er anført i artikel 15 og 16, og (i stk. 3) at afgørelsen ikke kan efterprøves med hensyn til sagens realitet.

*Artikel 24***Underretning om afgørelsen**

90. I denne artikel fastsættes det, at underretningen af den begærende part skal ske i overensstemmelse med lovgivningen i fuldbyrdelsesstaten. Bestemmelsen illustrerer således betydningen af, at der vælges en processuel bopæl, eller at der udpeges en processfuldmægtig (jf. artikel 22), og har desuden betydning for anvendelsen af de retsmidler, der omhandles i de følgende artikler.

*Artikel 25***Appel eller genoptagelse af afgørelsen om fuldbyrdelse**

91. Som i Bruxelles-konventionen fastsættes det i denne artikel, at den person, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, kan anfægte den afgørelse, der tillader fuldbyrdelse, ved appel eller genoptagelse, medens det i artikel 28 og 29 fastsættes, hvilke retsmidler der kan anvendes i de tilfælde, hvor fuldbyrdelse ikke tillades.

Da det normale ifølge konventionen er, at der gives tilladelse til fuldbyrdelse, er det naturligt, at fristen for at bringe et retsmiddel i anvendelse gøres kort, nemlig kun en måned (stk. 1). Hvis den part, mod hvem afgørelsen fuldbyrdes, har opholdssted i en anden medlemsstat end den, hvor afgørelsen, der tillader fuldbyrdelse, er truffet, er fristen to måneder regnet fra den dag, hvor afgørelsen blev forkyndt for vedkommende personligt eller på vedkommendes bopæl. Denne frist kan ikke forlænges, selv om afstanden måtte være stor.

*Artikel 26***Appel- eller genoptagelsesinstanser samt retsmidler**

92. I stk. 1 anføres de retter i medlemsstaterne, over for hvilke afgørelsen, der tillader fuldbyrdelse, anfægtes ved appel eller genoptagelse. Der er her tale om en kontradiktorisk procedure, ikke som ved begæringen om fuldbyrdelse af den oprindelige afgørelse om en ensidig procedure. Det skal i denne forbindelse understreges, at det eneste krav, der fastsættes i konventionen, er, at der i tilfælde af appel eller genoptagelse skal anvendes en kontradiktorisk procedure, medens selve fuldbyrdelsesbe-

gæringen behandles ved en ensidig procedure. Dette punkt kræver særlig omtale på grund af sproglige forskelle: udtrykket »kontradiktorisk procedure« må under ingen omstændigheder opfattes som værende identisk med »en tvist mellem parter«. I visse medlemsstater vil proceduren ud over at være kontradiktorisk udspille sig som en tvist mellem parter, medens det ikke vil være tilfældet i andre. Forudsat at proceduren er kontradiktorisk, kan det i medlemsstaternes interne lovgivning frit bestemmes, om den procedure, der skal følges i appel- eller genoptagelsessagen, skal have form af en tvist mellem parter eller ej. Tilsvarende er det den interne lovgivning i den medlemsstat, hvor sagen behandles, som bestemmer de proceduremæssige aspekter (lex fori regit processum).

93. Over for den afgørelse, der træffes i appel- eller genoptagelsessagen, er det eneste retsmiddel, der kan bringes i anvendelse, kassationsappel eller andre sidsteinstansappelmuligheder i de medlemsstater, der ikke opererer med kassationsappel. Formålet med at begrænse appelmulighederne på denne måde er at undgå unødige appeller anvendt som opsættende manøvrer uden rimeligt grundlag. Det drejer sig kort sagt om at bevare konventionens formål, som er at fremme den frie bevægelighed for retsafgørelser. I den forbindelse gik nogle delegationer endda ind for at udelade sidsteinstansappelmuligheden i stk. 2. Det blev dog fundet mest hensigtsmæssigt at bibeholde den samme ordning som i Bruxelles-konventionen, idet det desuden er udsandsynligt, at dette retsmiddel vil blive anvendt unødigt på det familieretlige område.

*Artikel 27***Udsættelse**

94. I visse tilfælde kan en retsafgørelse være eksigible i domsstaten, selv om den er anfægtet ved ordinær appel eller genoptagelse, eller fristen for ordinær appel eller genoptagelse ikke er udløbet. For at undgå de komplikationer, der vil opstå, hvis en sådan afgørelse tillades fuldbyrdet, fastsættes det i denne artikel, at den ret, der behandler appel- eller genoptagelsessagen, har mulighed for, men ikke pligt til, at udsætte sagen, såfremt der endnu ikke er truffet afgørelse i den ordinære appelsag i domsstaten, eller såfremt fristen for ordinær appel ikke er udløbet. En sådan udsættelse kan kun bevilges på begæring af den part, som har indbragt appel- eller genoptagelsessagen.

For så vidt angår udsættelse i forbindelse med en begæring om anerkendelse henvises der til artikel 19 og til bemærkningerne dertil i punkt 79.

95. Stk. 2 omhandler de særlige forhold i Irland og Det Forenede Kongerige.

Artikel 28

Appel- eller genoptagelsesindeanstalter vedrørende en afgørelse om ikke-fuldbyrdelse

96. Parallelt med denne mulighed for appel eller genoptagelse i de tilfælde, hvor fuldbyrdelse tillades, åbnes der i de tilfælde, hvor fuldbyrdelse afslås, mulighed for, at den part, der har begæret fuldbyrdelse, kan appellere afgørelsen om ikke-fuldbyrdelse eller begære sagen genoptaget; de instanser, der i medlemsstaterne er kompetente til at behandle appel- eller genoptagelsessagen, er anført i stk. 1. Her fastsættes der dog ikke en frist, sådan som der blev gjort ved afgørelser, der tillader fuldbyrdelse. Grunden hertil er — som det var tilfældet i forbindelse med Bruxelles-konventionen af 1968 — at den begærende part, hvis den har fået afslag på sin begæring, har ret til at appellere afgørelsen, når det forekommer vedkommende hensigtsmæssigt, og når vedkommende er i stand til det, f.eks. når vedkommende har fremskaffet den fornødne dokumentation. Også her har konventionens formål været en retningsgivende faktor: det normale er, at retsafgørelsen fuldbyrdes, og der skal derfor skabes mulighed for en sådan fuldbyrdelse, når afgørelsen herom er truffet med den foreskrevne hurtighed og ved en ensidig procedure.
97. På grund af procedurernes kontradiktoriske karakter og for at beskytte den persons interesser, mod hvem fuldbyrdelsen begæres, fastsættes det i stk. 2, at denne person skal underrettes om appel- eller genoptagelsessagen; giver vedkommende ikke møde, finder bestemmelserne i artikel 10 (prøvelse af sagens antagelse til påkendelse) anvendelse, uanset om vedkommende har opholdssted i en medlemsstat eller i en ikke-medlemsstat.

Artikel 29

Anfægtelse af afgørelsen i en appel- eller genoptagelsessag

98. Som det er tilfældet i artikel 26, stk. 2, (jf. bemærkningerne hertil i punkt 93) i forbindelse med afgørelsen i appel- eller genoptagelsessagen, findes der også her kun de begrænsede retsmidler, der er angivet i artiklen.

Artikel 30

Delvis fuldbyrdelse

99. Denne artikel omhandler ligesom artikel 42 i Bruxelles-konventionen af 1968 to forskellige situatio-

ner. I stk. 1 behandles den situation, hvor afgørelsen omhandler flere krav, og hvor fuldbyrdelse ikke kan tillades for så vidt angår dem alle: retten skal da tillade fuldbyrdelse af et eller flere af kravene. Stk. 2 omhandler den situation, hvor den, som fremsætter begæringen, kun begærer delvis fuldbyrdelse af en retsafgørelse.

Artikel 31

Fri proces

100. Som i andre konventioner om fuldbyrdelse fastsættes det her, at den begærende part skal have meddelt fri proces eller fritagelse for gebyrer og sagsomkostninger i videst muligt omfang efter lovgivningen i fuldbyrdelsesstaten, hvis vedkommende i domsstaten har haft en eller anden form for fri proces eller har været fritaget for gebyrer og sagsomkostninger.

Artikel 32

Sikkerhed eller depositum

101. I denne artikel fastsættes det, at det anerkendte princip om fritagelse for enhver form for sikkerhedsstillelse (*cautio judicatum solvi*) gælder i forhold til den part, som i en medlemsstat begærer anerkendelse eller fuldbyrdelse af en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat.

Afdeling 3

I. Fælles bestemmelser

Artikel 33

Dokumenter

102. Der bør i denne artikel skelnes mellem de forskellige stykker og i disse stykker mellem de forskellige aspekter, der omhandles.
103. Stk. 1 omhandler de dokumenter, der skal fremlægges i alle tilfælde, dvs. når der begæres anerkendelse af en retsafgørelse, når anerkendelsen af en retsafgørelse anfægtes, eller når der begæres fuldbyrdelse af en retsafgørelse. Som i alle konventioner om fuldbyrdelse kræves der en genpart af retsafgørelsen, hvis ægthed skal være godtgjort efter lovgivningen på det sted, hvor afgørelsen er truffet (*locus regit actum*). Hvis det er relevant, skal der fremlægges et dokument, der godtgør, at den begærende part i domsstaten var meddelt fri proces.

104. Stk. 2 omhandler de dokumenter, der skal fremlægges i de tilfælde, hvor det drejer sig om en afgørelse, der er truffet i en udeblivelsessag, og det er derfor naturligt, at det kun omhandler de tilfælde, hvor der begæres anerkendelse eller fuldbyrdelse; hvis der var tale om en begæring om ikke-anerkendelse, ville de nævnte dokumenter jo ikke kunne fremlægges, fordi der er tale om en udeblivelsesdom. Den part, der begærer anerkendelse eller fuldbyrdelse, skal således på den foreskrevne måde godtgøre, at det indledende processkrift i sagen eller et tilsvarende dokument er blevet forkyndt, eller skal, hvis det drejer sig om en afgørelse om skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab, fremlægge et dokument, der angiver, at sagsøgte utvetydigt har accepteret afgørelsen (jf. bemærkningerne til artikel 15 vedrørende grundene til ikke-anerkendelse).

Litra b) i stk. 2 er affattet således, at det stemmer overens med artikel 15, stk. 1, litra b), og stk. 2, litra c).

105. Endelig fastsættes det i stk. 3, hvilket dokument der skal forelægges ud over dem, der er omhandlet i stk. 1 og 2, hvis der ønskes en ajourføring af en medlemsstats civilstandsregister. Eftersom civilstandsregisteret står inde for de oplysninger, som det indeholder, kræves der for en ajourføring af civilstandsregisteret, at der fremlægges et dokument, der godtgør, at afgørelsen ikke længere kan gøres til genstand for appel eller genoptagelse i henhold til domsstatens lovgivning.

Artikel 34

Andre dokumenter

106. Ud over de dokumenter, der er nævnt i artikel 33, kræves det i denne artikel, at den part, der begærer fuldbyrdelse af en retsafgørelse, skal godtgøre, at afgørelsen efter domsstatens lovgivning er eksigibel og er blevet forkyndt.

Artikel 35

Manglende fremlæggelse af dokumenter

107. I konventionens ånd og for at opfylde dens formål fastsættes der visse muligheder for at gøre det lettere at opfylde kravet om fremlæggelse af dokumenter: retten kan fastsætte en frist for dokumenternes tilvejebringelse; den kan anerkende tilsvarende dokumenter, eller den kan, hvis den anser sagen for tilstrækkeligt oplyst, fritage for kravet om fremlæggelse (f.eks. hvis dokumenterne er gået tabt). Denne mulighed foreligger dog kun for så

vidt angår de dokumenter, der kræves i henhold til artikel 33, stk. 1, litra b), og stk. 2, ikke for så vidt angår de dokumenter, der ifølge stk. 3 skal fremlægges i forbindelse med en ajourføring af en medlemsstats civilstandsregister. Det er således altid nødvendigt at fremlægge en genpart af afgørelsen.

Denne bestemmelse skal — for så vidt angår konsekvenserne af, at en begæring om fuldbyrdelse ikke vedlægges de dokumenter, der er omhandlet i de tidligere artikler — ses i sammenhæng med bestemmelsen i artikel 22. Spørgsmålet blev indgående drøftet i forbindelse med Bruxelles-konventionen af 1968; man nåede da frem til, at retten kan erklære en begæring uantagelig, hvis den fremlagte dokumentation ikke er flydestgørende, og retten på trods af de muligheder, der gives for at tilvejebringe yderligere dokumentation, ikke formår at fremskaffe de ønskede oplysninger.

108. At konventionen har til formål at forenkle forholdene, kommer tydeligt til udtryk i bestemmelsen om, at der kun skal foretages oversættelse af dokumenterne, hvis retten kræver det. Gør retten det, kan oversættelsen desuden bekræftes af en person, der er bemyndiget hertil i en hvilken som helst medlemsstat, ikke nødvendigvis i domsstaten eller i fuldbyrdesstaten.

Artikel 36

Legalisering eller opfyldelse af tilsvarende formalitet

109. Fritagelsen for legalisering eller opfyldelse af tilsvarende formalitet gælder de dokumenter, der er nævnt i artikel 33, 34 og artikel 35, stk. 2, samt eventuelle procesfuldmagter til en procesfuldmægtig, der repræsenterer den begærende part i sagen om fuldbyrdelsestilladelse (jf. i den forbindelse også artikel 22, stk. 2). Også på dette punkt følges Bruxelles-konventionen af 1968.

AFSNIT IV

J. Overgangsbestemmelser

Artikel 37

110. Denne artikel svarer til artikel 54 i Bruxelles-konventionen af 1968. Hovedreglen er, at konventionen kun finder anvendelse på retssager, der er anlagt, og på officielt bekræftede dokumenter, der er udstedt, samt på forlig, der er indgået for retten under en retssag, efter at konventionen er trådt i

kraft i domsstaten; drejer det sig om begæringer om anerkendelse eller fuldbyrdelse, skal konventionen også være trådt i kraft i anerkendelses- eller fuldbyrdesstaten. Konventionen finder derfor ikke anvendelse, når retssagen er anlagt, og retsafgørelsen er truffet, før konventionen trådte i kraft (jf. artikel 47, stk. 3 og 4, og artikel 48, stk. 4).

111. Der åbnes dog mulighed for at lade en retsafgørelse fuldbyrde efter denne konventions gunstige bestemmelser, selv om retssagen er anlagt før konventionens ikrafttræden, hvis en række betingelser er opfyldt: a) konventionen skal være trådt i kraft i domsstaten og i fuldbyrdesstaten, b) de kompetenceregler, som retten i domsstaten har støttet sin afgørelse på, skal være i overensstemmelse med de regler, der er fastsat i afsnit II eller i en konvention, der var i kraft mellem de to stater, da sagen blev anlagt. At kompetencereglerne skal »være i overensstemmelse med de regler, der er fastsat i afsnit II«, indebærer, at retten i fuldbyrdesstaten i dette tilfælde skal efterprøve kompetencen for retten i domsstaten, da denne kompetence ikke på sagsøgtens begæring kunne prøves på grundlag af konventionen i domsstaten (jf. i den forbindelse artikel 9 og endvidere artikel 40, stk. 2).

AFSNIT V

K. Almindelige bestemmelser

Artikel 38

Forholdet til andre konventioner

112. I stk. 1 fastsættes den generelle regel, at denne konvention i forbindelse mellem medlemsstaterne træder i stedet for de bilaterale eller multilaterale konventioner, der allerede måtte være indgået mellem medlemsstaterne. Man har her — til forskel fra Bruxelles-konventionen af 1968 (artikel 55) — valgt ikke at opremse de relevante eksisterende konventioner. Grunden hertil er, at nærværende konvention i forhold til andre konventioner er grundlæggende på de sagsområder, den omfatter (jf. artikel 1). For visse multilaterale konventioner, som omhandles i artikel 39, gør særlige forhold sig dog gældende (jf. bemærkningerne til denne artikel). Eventuelle bilaterale eller multilaterale konventioner finder kun anvendelse på de betingelser, der er fastsat i artikel 40.
113. De nordiske EU-medlemsstater (dvs. Danmark, Finland og Sverige) er parter i den nordiske konvention af 6. februar 1931 mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige indeholdende international-privatretslige bestemmelser om ægteskab, adoption og værgemål. Denne konvention blev senest ændret ved en overenskomst, der blev vedtaget i Stockholm i 1973. Som følge af det politiske kompromis i Den Europæiske Union i december 1997 blev der i artikel 38, stk. 2, indføjet en bestemmelse om disse medlemsstaters særlige situation, idet de nordiske medlemsstater får mulighed for fortsat at anvende den nordiske konvention i deres indbyrdes forbindelser. Det skal dog ske på de betingelser, der fastsættes i nævnte artikel.
- De nordiske medlemsstaters anvendelse af den nordiske konvention af 1931 i deres indbyrdes forbindelser er i overensstemmelse med artikel K.7 i traktaten om Den Europæiske Union, som ikke er til hinder for, at der etableres et snævrere samarbejde mellem to eller flere medlemsstater, i den udstrækning dette samarbejde hverken er i modstrid med eller hæmmer det samarbejde, der er omhandlet i nærværende konvention.
- a) Ifølge artikel 38, stk. 2, litra a), i nærværende konvention kan hver enkelt nordisk medlemsstat erklære, at den fortsat i sine forbindelser med de andre nordiske medlemsstater vil anvende den nordiske konvention af 1931 helt eller delvis i stedet for bestemmelserne i nærværende konvention. En sådan erklæring afgives samtidig med notifikationen om, at nærværende konvention er vedtaget i overensstemmelse med de forfatningsmæssige bestemmelser i de pågældende stater. Den er gyldig, indtil den helt eller delvis trækkes tilbage.
- I overensstemmelse med det politiske kompromis fra december 1997 gælder denne undtagelse fra den almindelige anvendelse af nærværende konvention kun, når begge ægtefæller er statsborgere i en nordisk medlemsstat og samtidig har sædvanligt opholdssted i en af disse stater. I en erklæring, der er knyttet som bilag til nærværende konvention, forpligter de enkelte nordiske medlemsstater, der agter at udnytte muligheden for fortsat at anvende den nordiske konvention, sig derfor til ikke længere at anvende den pågældende konventions artikel 7, stk. 2, eftersom denne bygger på blot den ene ægtefælles nationalitet, og de forpligter sig også til i nær fremtid at søge at tage de kompetenceregler, der gælder inden for rammerne af den nordiske konvention, op til revision på baggrund af princippet om ikke-forskelsbehandling på grundlag af nationalitet (jf. bemærkningerne til artikel 8 i punkt 47).

Endvidere vil hver enkelt nordisk medlemsstat i den erklæring, der er knyttet som bilag til nærværende konvention, kunne erklære, at de grunde til at nægte anerkendelse, der er indeholdt i den nordiske konvention, i praksis vil blive anvendt på en måde, som stemmer overens med afsnit III i nærværende konvention.

- b) I henhold til stk. 2, litra b), vil princippet om ikke-forskelsbehandling på grundlag af nationalitet blive overholdt, og dette vil blive overvåget af Domstolen.
- c) Bestemmelsen i litra c) er medtaget for at sikre, at de kompetenceregler, der måtte blive en del af en fremtidig aftale mellem de nordiske medlemsstater og sagsområder, der er omfattet af nærværende konvention, kommer til at stemme overens med kompetencereglerne i nærværende konvention.
- d) En afgørelse, der er truffet i en nordisk medlemsstat på grundlag af den nordiske konvention, vil blive anerkendt og fuldbyrdet i de øvrige medlemsstater efter bestemmelserne i afsnit III i nærværende konvention, hvis de kompetenceregler, der er anvendt af den kompetente nordiske myndighed, svarer til dem, der er fastsat i afsnit II i nærværende konvention.

114. I stk. 3 fastsættes det generelt, at medlemsstaterne i deres indbyrdes forbindelser ikke må indgå eller anvende aftaler, der har et formål, som er mere vidtrækkende end at supplere eller lette anvendelsen af denne konventions bestemmelser. Var det tilladt, kunne medlemsstaterne tilsidesætte konventionen, og to medlemsstater kunne f.eks. indgå en konvention, der havde til formål at fjerne alle eller nogle af de i artikel 15 anførte grunde til ikke at anerkende en retsafgørelse. Denne bestemmelse underbygger artikel 39.

Artikel 39

Forholdet til visse multilaterale konventioner

115. I denne artikel fastsættes det, at denne konvention har forrang frem for andre internationale konventioner, som medlemsstaterne måtte være parter i, for så vidt der er tale om sagsområder, som også er omfattet af denne konvention.

At denne konvention har forrang, indebærer, at medlemsstaterne har pligt til at anvende den frem for andre sådanne instrumenter. Et forslag fra enkelte medlemsstater om at lade medlemsstaterne

selv bestemme, om de ville anvende denne konvention eller en eller flere af de konventioner, der her opregnes, og endda at lade det være op til medlemsstaterne, om de ville anvende deres egne interne bestemmelser, hvis disse var gunstigere, blev afvist. Hensynet til retssikkerheden og den gensidige tillid nødvendiggjorde den bestemmelse, som til sidst blev vedtaget, og som indebærer, at denne konvention skal anvendes og skal have forrang. Det skal navnlig understreges, at denne konvention, eftersom den omfatter spørgsmål vedrørende forældremyndigheden over et ægtepars fælles børn, har forrang frem for Haag-konventionen af 1996 i de tilfælde, hvor spørgsmålet om beskyttelsen af børnene er kædet sammen med en skilsmisssag, idet dog nærværende konvention kun gælder for børn, der har sædvanligt opholdssted i en medlemsstat. Ved udtrykkeligt at nævne Haag-konventionen af 1970 om anerkendelse af skilsmisser og separationer fastslås det også, at nærværende konvention — som jo desuden er en dobbeltkonvention — har forrang frem for den pågældende konvention.

116. Det bør understreges, at ikke alle medlemsstater er parter i alle de konventioner, der er nævnt i denne artikel; at de nævnes, betyder ikke, at medlemsstaterne opfordres til at tiltræde dem. Bestemmelsen fastslår kun helt konkret forholdet mellem nærværende konvention og andre internationale konventioner.

117. Der bør skelnes nøje mellem den situation, der behandles her, og den, der behandles i artikel 4, hvor det drejer sig om en særlig kompetenceregel, der underordnes Haag-konventionen af 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser. Situationen er anderledes med hensyn til den europæiske konvention af 20. maj 1980 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed, da denne, selv om den ofte er blevet anvendt som et alternativ til Haag-konventionen, anvendes på væsentligt anderledes betingelser end Haag-konventionen; navnlig kræves det, at der skal foreligge en afgørelse om forældremyndighed, hvilket i sig selv indebærer, at der er brug for en bestemmelse som den, der findes i nærværende konvention.

Artikel 40

Gyldighed

118. Denne artikel indeholder en bestemmelse om anvendelsen af de internationale konventioner, der er nævnt i artikel 38 og 39, på sagsområder, som ikke er omfattet af denne konvention (stk. 1), og på retsafgørelser, der er truffet, før denne konven-

tion trådte i kraft (stk. 2); der fastsættes i dette sidste tilfælde ikke nogen overgangsbestemmelse, der gør det muligt at anerkende sådanne retsafgørelser efter denne konvention, hvis de er truffet på grundlag af en kompetenceregulering, der anerkendes i konventionen, jf. dog bestemmelsen i artikel 37.

Artikel 41

Aftaler mellem medlemsstaterne

119. I denne artikel fastsættes det, at retsafgørelser, der er truffet i henhold til særlige aftaler, som er indgået mellem medlemsstater, der er parter i denne konvention, med henblik på at supplere eller lette anvendelsen af denne konvention skal anerkendes og fuldbyrdes i en anden medlemsstat, dog med de begrænsninger med hensyn til ikke-ankendelse, der er fastsat i afsnit III; dette er helt logisk, når man tager i betragtning, at sådanne aftaler, eftersom der er tale om supplerende aftaler, ikke kan stride mod bestemmelserne i denne konvention; en løsning af denne art kan derfor heller ikke være i modstrid med indholdet i denne konvention.

Artikel 42

Traktater med Pavestolen

120. Det er allerede i forbindelse med gennemgangen af konventionens anvendelsesområde (jf. bemærkningerne til artikel 1 i punkt 20, litra B, blevet påpeget, at der for bestemte aftaler med Pavestolen gælder en særlig ordning. Formålet har været at løse de problemer, som gør sig gældende for Portugals vedkommende; i Portugal har kirkeretterne nemlig — i henhold til artikel XXV i konkordatet (den betegnelse, som bruges for internationale traktater med Pavestolen) mellem Portugal og Pavestolen af 7. maj 1940, ændret ved en tillægsprotokol af 4. april 1975, samt til artikel 1625 og 1626 i den portugisiske civillovbog — enekompetence til at erklære et katolsk ægteskab indgået ved kirkelig vielse ugyldigt.

Det bør understreges, at tillægsprotokollen fra 1975 ikke på nogen måde vedrører denne konvention; den ændrer nemlig blot artikel XXIV i konkordatet, således at civile retter kan erklære ægteskaber indgået ved kirkelig vielse opløst ved skilsmisse.

hvilket hverken de civile retter eller kirkeretterne havde mulighed for ifølge den oprindelige udgave af konkordatet, eftersom et ægteskab i henhold til kanonisk ret ikke kan opløses ved skilsmisse.

Problemet var for Portugal, at kirkeretterne havde enekompetence til at erklære ægteskaber indgået ved kirkelig vielse ugyldige. Portugal ville kræve sine internationale forpligtelser i henhold til konkordatet, hvis det gik med til at ratificere nærværende konvention, der (i medfør af artikel 2 ff.) giver civile retter kompetence til at omstøde portugisiske ægteskaber indgået ved kirkelig vielse.

Den særbehandling, der bliver konkordatet til del af artikel 42, stk. 1, giver således Portugal mulighed for ikke at anerkende sådanne retters kompetence og retsafgørelser, som sådanne retter måtte træffe om omstødelse af portugisiske ægteskaber af den nævnte art.

Desuden vil afgørelser om ugyldighed, der er truffet i overensstemmelse med bestemmelserne i konkordatet og i den portugisiske civillovbog, ifølge artikel 42, stk. 2, skulle anerkendes i de øvrige medlemsstater, når de først er blevet anerkendt i den portugisiske retsorden.

I tilknytning til dette punkt fremsætter Italien (jf. punkt 129 vedrørende artikel 46) den erklæring, der er knyttet som bilag til konventionen; heri forbeholder Italien sig ret til i henseende til afgørelser truffet af portugisiske kirkeretter at følge de procedurer og foretage den kontrol, der på grundlag af de aftaler, som Italien har indgået med Pavestolen, er fastsat i Italiens egen retsorden for så vidt angår tilsvarende afgørelser truffet af italienske kirkeretter.

121. Situationen i Portugal er ikke den samme som i Spanien og Italien, hvor kirkeretterne ikke har enekompetence til at erklære et ægteskab ugyldigt; de deler kompetencen med andre retter, og der findes en særlig procedure for civilretlig anerkendelse. Derfor omhandles de italienske og de spanske konkordater i et særskilt stykke, hvori det fastsættes, at sådanne italienske og spanske afgørelser er omfattet af den samme anerkendelsesordning som de portugisiske, selv om der ikke er tale om enekompetence.
122. I Spaniens tilfælde drejer det sig om aftalen mellem Pavestolen og Spanien af 3. januar 1979 om retlige anliggender. I artikel VI, stk. 2, heri står: »Parterne kan i henhold til bestemmelserne i den kanoniske ret over for en kirkeret begære deres ægteskab erklæret ugyldigt eller anmode om udstedelse af en

pavelig erklæring om ikke-fuldbyrdet ægteskab. På begæring af en af parterne skal sådanne afgørelser have retsvirkning i den civile retsorden, hvis de erklæres i overensstemmelse med statens ret ved en afgørelse, der træffes af den kompetente civile ret«.

Separation og skilsmisse derimod hører under de civile retters kompetence. I spørgsmål om et ægteskabs ugyldighed forsvandt kirkeretternes enekompetence med 1978-forfatningens ikrafttræden, og nu har de civile retter og kirkeretterne begge kompetence, hvilket indebærer en anerkendelse af de civile retlige virkninger. Der bør i disse tilfælde sammen med den omtalte aftale af 1979 tages hensyn til artikel 80 i Código Civil (civillovbogen) og til anden tillægsbestemmelse i lov 30/1981 af 7. juli, som ændrer civillovbogens bestemmelser om ægteskab og fastlægger den procedure, der skal følges i sager om ugyldighed, separation og skilsmisse. Af disse bestemmelser kan følgende udledes: 1) Kirkeretlige afgørelser får kun civilretlige virkninger, hvis begge parter er indforstået dermed, eller ingen af dem gør indsigelse derimod. 2) Er der ikke gjort indsigelse, er det den ordinære ret, der afgør, om den kirkeretlige afgørelse skal have civilretlige virkninger eller ej, og som i givet fald anordner fuldbyrdelse i overensstemmelse med civillovbogens bestemmelser om grunde til ugyldighed og opløsning. 3) Grundene til ugyldighed er ikke de samme i den kanoniske ret og den civile ret. Derfor diskuteres det, om kun kirkeretlige afgørelser, der er »i overensstemmelse med statens ret«, kan få retsvirkning i den civile retsorden. 4) I artikel 80 i civillovbogen henvises der til artikel 954 i Ley de Enjuiciamiento Civil (den civile retsplejelov) for så vidt angår betingelserne for fuldbyrdelse af udenlandske afgørelser. Denne henvisning er relevant i de tilfælde, hvor sagsøgte er udeblevet. Det vigtigste er således alt i alt, om en af parterne har gjort indsigelse mod begæringen om at give kirkeretlige afgørelser om et ægteskabs ugyldighed civilretlig virkning eller ej.

123. For Italiens vedkommende er den relevante aftale aftalen af 18. februar 1984 mellem Pavestolen og Den Italienske Republik, som ændrer Condordato Lateranense af 11. februar 1929. I artikel 8, stk. 2, heri fastsættes det, at eksigible afgørelser om et ægteskabs ugyldighed, som er truffet af en kirkeret, får retsvirkning i Italien via en afgørelse truffet af den kompetente Corte d'appello, hvis a) kirkeretten har været kompetent til at behandle sagen, idet det skal dreje sig om et ægteskab, der er indgået i overensstemmelse med de krav, der fastsættes i selve artiklen, b) sagen ved kirkeretten er foregået på en sådan måde, at parternes ret til at møde frem

og forsvare sig i retten er blevet tilgodeset i overensstemmelse med de grundlæggende principper i den italienske retsorden, c) de øvrige betingelser, som i henhold til italiensk lovgivning skal være opfyldt, for at udenlandske retsafgørelser kan gives retsvirkning, er til stede. Selv om artikel 796 ff. i Codice di Procedura Civile (civilretsplejeloven) blev ophævet ved lov nr. 218 af 31. maj 1995 om reform af den italienske internationale privatret (artikel 73), gælder de pågældende artikler i praksis fortsat i medfør af artikel 2 i nævnte lov (internationale aftaler) for så vidt angår anerkendelse af kirkeretlige afgørelser om et ægteskabs ugyldighed.

124. I stk. 4 fastsættes det som i artikel 38, at de medlemsstater, der er parter i sådanne internationale traktater eller konkordater, skal fremsende en kopi til konventionens depositar; de skal også underrette denne om eventuelle ændringer eller opsigelser. Når depositaren har fået meddelelse om en eventuel opsigelse eller ændring af en af traktaterne, underretter han de øvrige medlemsstater. Skal listen over traktater eventuelt bortfalde, sker det efter bestemmelsen i artikel 49, stk. 3.

Artikel 43

Ikke-ankendelse og ikke-fuldbyrdelse af retsafgørelser baseret på artikel 8

125. Denne artikel svarer til artikel 59 i Bruxelleskonventionen af 1968 og skal ses i sammenhæng med bestemmelsen i artikel 16, stk. 1 (jf. bemærkningerne i punkt 74). Den indeholder en bestemmelse, som skal begrænse virkningerne i medlemsstaterne af retsafgørelser, der er støttet på »anden kompetence« (jf. artikel 8). Artikel 43 giver en medlemsstat mulighed for ikke at anerkende en retsafgørelse, der er truffet i en anden medlemsstat, når denne retsafgørelse i overensstemmelse med artikel 8 er støttet på en kompetenceregulering, der ikke er anført i artikel 2-7, men udelukkende findes i den berørte medlemsstats interne lovgivning. Medlemsstaten og tredjestaten skal dog have indgået en konvention, der gælder i deres indbyrdes forbindelser for så vidt angår anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser, og i denne skal medlemsstaten have forpligtet sig til ikke at anerkende retsafgørelser, der er truffet i en anden medlemsstat udelukkende på grundlag af artikel 8. Da artikel 8 ikke indeholder nogen fælles regel, står det medlemsstaterne frit for at indgå sådanne aftaler.

*Artikel 44***Medlemsstater med to eller flere retsordener**

126. Denne artikel, som tager direkte udgangspunkt i bestemmelserne i Haag-konventionen af 1996 om beskyttelse af børn, omhandler de tilfælde, hvor der i en medlemsstat findes flere forskellige retsordener. Der må i sådanne tilfælde findes nogle supplerende kriterier, som kan bruges til at fastsætte, hvilken territorial enhed der berøres. Der er dog i denne artikel kun medtaget de kriterier, der er relevante i forhold til denne konvention.

AFSNIT VI

L. Domstolen*Artikel 45*

127. Spørgsmålet om, hvorvidt Domstolen skulle tillægges kompetence for at sikre en ensartet fortolkning af konventionen, blev drøftet indgående. Nogle delegationer fandt en sådan kompetence vigtig — under henvisning til den praksis, der findes med en ensartet fortolkning af Bruxelles-konventionen af 1968. Efter andre medlemsstaters opfattelse burde Domstolen ikke tillægges nogen kompetence, eller kompetencen burde i hvert fald kun gælde i forbindelse med sager, der føres ved en medlemsstats højeste retsinstanser, dvs. ikke i forbindelse med sager, der føres ved andre retter i medlemsstaterne, når disse træffer afgørelse som appelinstans.

Den valgte kompromisløsning består i, at det i konventionen blot fastsættes, at Domstolen har kompetence; de nærmere bestemmelser fastsættes så i en protokol, der udarbejdes af Rådet samtidig med konventionen (jf. i den forbindelse den forklarende rapport til protokollen). Følgelig er det kun retterne i de medlemsstater, der ratificerer både konventionen og protokollen, som kan indbringe sager for De Europæiske Fællesskabers Domstol.

AFSNIT VII

M. Afsluttende bestemmelser*Artikel 46***Erklæringer og forbehold**

128. Den integration, der tilstræbes med en konvention mellem EU-medlemsstaterne, nødvendiggør en be-

stemmelse som den i stk. 1, hvori det fastsættes, at der ikke kan tages forbehold — dog med undtagelse af forbeholdene i tilknytning til artikel 38, stk. 2, (den nordiske konvention) og artikel 42 (konkordater).

129. På grund af de problemer, som bestemte situationer skabte for nogle få medlemsstater, accepterede medlemsstaterne i stk. 2 erklæringerne fra Irland (jf. bemærkningerne til artikel 9 i punkt 49) og Italien (jf. bemærkningerne til artikel 42 i punkt 120); andre erklæringer af samme art er således udelukket.

Særlig opmærksomhed krævede Irlands situation: Irland har ingen problemer med at anerkende retsafgørelser om skilsmisse, der er truffet i andre medlemsstater, af grunde eller i medfør af bestemmelser, der er mere liberale end dem, der gælder i Irland. Irland ønsker blot at kontrollere, om de parter, der begærer skilsmisse, faktisk har haft sædvanligt opholdssted i domsstaten — for at undgå situationer, der ville være opnået gennem svig eller omgåelse af konventionen, og som kunne være i strid med den irske forfatning. På baggrund af bestemmelsen i artikel 16, stk. 3, ifølge hvilken kompetencen ikke kan anfægtes under henvisning til de grundlæggende retsprincipper, er det af særlig stor betydning for Irland, at retterne i domsstaten kontrollerer, at den i artikel 2 omhandlede tilknytning reelt foreligger (kompetence i ægteskabssager). Man forkastede dog Irlands oprindelige forslag, som gik ud på at indføre en ændring i konventionen, som ville have gjort det muligt at nægte at anerkende eller fuldbyrde en skilsmisseafgørelse, der var truffet i en anden medlemsstat, hvis kompetencen til at træffe den pågældende afgørelse ikke var blevet støttet på, at begge ægtefæller eller en af dem havde en reel tilknytning til domsstaten. Dette forslag var uacceptabelt, fordi det satte spørgsmålstegn ved et af de grundlæggende principper i konventionen, nemlig den gensidige tillid mellem medlemsstaterne, som indebærer, at en retsafgørelse, der er truffet i en medlemsstat, ikke kan efterprøves med hensyn til sagens realitet i anerkendelses- og fuldbyrdesstaten (jf. i den forbindelse artikel 18). Delegationerne tog dog hensyn til, at den irske forfatning indeholder særlige bestemmelser om skilsmisse, og at skilsmisse først for ganske nylig er blevet indført i Irland efter en folkeafstemning. Derfor accepterede de den irske erklæring, der knyttes som bilag til konventionen; erklæringen gælder i en overgangsperiode på fem år, der kan forlænges. På lang sigt vil der dog kunne blive tale om en bredere anvendelse af konventionens regler.

130. I stk. 3 fastsættes det, hvordan sådanne afgivne erklæringer kan trækkes tilbage, og hvornår en tilbagetrækning får virkning.

Artikel 47

Vedtagelse og ikrafttræden

131. I denne artikel fastsættes det, at konventionen træder i kraft i overensstemmelse med de regler, som Rådet for Den Europæiske Union har fastsat.

Konventionen træder i kraft 90 dage efter, at den sidste af de 15 medlemsstater, der den 28. maj 1998, hvor Rådet vedtog retsakt om udarbejdelse af konventionen, var medlem af Den Europæiske Union, har deponeret sit vedtagelsesinstrument.

132. Som det har været tilfældet med andre aftaler om retligt samarbejde, der tidligere er blevet indgået mellem medlemsstaterne, giver stk. 4 den enkelte medlemsstat mulighed for på vedtagelsestidspunktet eller senere at erklære, at konventionen skal finde foreløbig anvendelse i dens forbindelser med andre medlemsstater, der har fremsat den samme erklæring. En sådan erklæring får virkning 90 dage efter, at den er blevet deponeret.

Medlemsstaterne kan dog ikke erklære, at Domstolen er kompetent til at fortolke konventionen i den periode, hvor den finder foreløbig anvendelse, idet denne kompetence først foreligger, når alle 15 medlemsstater har vedtaget bestemmelserne i konventionen, og denne er trådt i kraft.

Artikel 48

Tiltrædelse

133. Konventionen er åben for tiltrædelse af stater, der bliver medlem af Den Europæiske Union, og i denne artikel fastsættes det, hvordan en sådan tiltrædelse skal ske. En stat, der ikke er medlem af Den Europæiske Union, kan ikke tiltræde konventionen.

Hvis konventionen allerede er trådt i kraft på det tidspunkt, hvor en ny medlemsstat tiltræder den,

træder den i kraft for den pågældende medlemsstat 90 dage efter, at denne stat har deponeret sit tiltrædelsesinstrument. Er konventionen derimod endnu ikke trådt i kraft ved udløbet af denne frist, gælder de bestemmelser, der er fastsat i artikel 47, stk. 3, for denne tiltrædende medlemsstat på samme måde som for de øvrige medlemsstater. I dette tilfælde kan den tiltrædende medlemsstat afgive en erklæring om foreløbig anvendelse.

At den nye medlemsstat tiltræder konventionen, er dog ikke en forudsætning for, at konventionen kan træde i kraft for de øvrige medlemsstater, som var medlem af Den Europæiske Union på det tidspunkt, hvor Rådet vedtog sin retsakt om udarbejdelse af konventionen.

Artikel 49

Ændringer

134. Denne artikel omhandler den procedure, der skal følges i forbindelse med en ændring af konventionen. Medlemsstaterne og Kommissionen kan foreslå ændringer efter bestemmelserne i afsnit VI i traktaten om Den Europæiske Union. Der fastsættes to forskellige ordninger, alt efter hvilke ændringer der er tale om.

135. Efter den første ordning, som behandles i stk. 1 og 2, skal ændringerne godkendes af Rådet, der anbefaler medlemsstaterne at vedtage dem i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser.

136. Den anden ordning, som behandles i stk. 3, består i en forenklet procedure, som gør det muligt for Rådet at vedtage ændringer i listen over de retter og retsmidler, der er omhandlet i artikel 21, stk. 1, artikel 26, stk. 1 og 2, artikel 28, stk. 1, og artikel 29.

Artikel 50

Depositar og offentliggørelse

137. Generalsekretæren for Rådet udpeges som depositar for konventionen.

Generalsekretæren underretter medlemsstaterne om alle notifikationer vedrørende konventionen og foranstalter dem offentliggjort i C-udgaven af *De Europæiske Fællesskabers Tidende*.

FORKLARENDE RAPPORT

til protokollen udarbejdet på grundlag af artikel K.3 i traktaten om Den Europæiske Union om fortolkning ved De Europæiske Fællesskabers Domstol af konvention om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager

(Tekst godkendt af Rådet den 28. maj 1998)

(98/C 221/05)

I. GENERELLE BETRAGTNINGER

1. Det Europæiske Råd gav på samlingen den 10. og 11. december 1993 en gruppe ved navn Gruppen Vedrørende Udvidelse af Bruxelles-konventionen mandat til at overveje mulighederne for at udvide Bruxelles-konventionens anvendelsesområde, så konventionen navnlig også kom til at omfatte familieretlige spørgsmål.

Under drøftelserne om en sådan udvidelse, som mundede ud i en konvention om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager, blev det anset for nødvendigt at give Domstolen kompetence til at fortolke konventionens bestemmelser for at sikre en ensartet anvendelse. Der blev derfor udarbejdet et udkast til protokol om Domstolens fortolkning.

I forlængelse af det politiske kompromis fra december 1997 anmodede formandskabet i overensstemmelse med artikel K.6 i traktaten om Den Europæiske Union Europa-Parlamentet om at udtale sig om udkastet til konvention og om hovedelementerne i udkastet til protokol. Europa-Parlamentets synspunkter blev offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* den 18. maj 1998⁽¹⁾.

Rådet vedtog den 28. maj 1998 retsakterne om udarbejdelse af henholdsvis konventionen om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager (i det følgende benævnt »konventionen«) og protokollen om fortolkning ved De Europæiske Fællesskabers Domstol af konventionen om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager, som denne forklarende rapport omhandler. De to instrumenter blev samme dag undertegnet af repræsentanter for samtlige medlemsstater.

2. a) Protokollen tager først og fremmest udgangspunkt i EF-traktatens artikel 177. Den bygger i vid udstrækning på protokollen af 3. juni 1971 om Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (i det følgende benævnt »protokollen af 1971«), og protokollen af 26. maj 1997, der tillægger Domstolen kompetence til at fortolke konventionen om forkyndelse i Den Europæiske Unions medlemsstater af retslige og udenretslige dokumenter i civile eller kommercielle anliggender (i det følgende benævnt »protokollen af 1997«).

Protokollen overtager navnlig de to former for indbringelse af sager for Domstolen, som er fastlagt i protokollen af 1971.

- b) De nærmere bestemmelser for protokollens ikrafttræden svarer til dem, der er fastlagt i første og anden protokol af 19. december 1988 om Domstolens fortolkning af konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser (i det følgende benævnt »protokollerne af 1988«), og er identiske med bestemmelserne i protokollen af 1997.

Selve princippet om at tillægge Domstolen kompetence fastsættes i konventionen (artikel 45), men det er protokollen, der fastsætter, på hvilke betingelser en sag kan indbringes for Domstolen, og hvilke nationale retsinstanser der har beføjelse til at indbringe sager.

Protokollen kan ikke træde i kraft før konventionen; konventionen træder i kraft, når de 15 medlemsstater har ratificeret den, hvorimod protokollen træder i kraft, når tre medlemsstater har vedtaget den.

Protokollen kan således tidligst træde i kraft samtidig med konventionen. Det er derfor

⁽¹⁾ EFT C 152 af 18.5.1998.

kun retsinstanser i en medlemsstat, der er part i både konventionen og protokollen, som kan anmode Domstolen om at afgøre eller tage stilling til et fortolkningsspørgsmål.

- c) Protokollens afsluttende bestemmelser svarer til dem, som Rådet for Den Europæiske Union har fastlagt for de konventioner, der er udarbejdet inden for rammerne af afsnit VI i traktaten om Den Europæiske Union. De stemmer overens med konventionens bestemmelser, idet der dog er foretaget de nødvendige tilpasninger.

II. BEMÆRKNINGER TIL DE ENKELTE ARTIKLER

Artikel 1

3. I artikel 1 stadfæstes princippet fra protokollerne af 1971 og 1997, idet Domstolen tillægges kompetence til at fortolke bestemmelserne i konventionen om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager samt bestemmelserne i selve protokollen.

Artikel 2

4. Artikel 2 er en ny bestemmelse i forhold til protokollerne af 1971, 1988 og 1997. Det fastsættes heri i stk. 1, at hver medlemsstat skal angive, efter hvilken af de to alternative ordninger, der er angivet i stk. 2, dens retter har beføjelse til at anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse vedrørende et fortolkningsspørgsmål.

Bestemmelsen blev indført, fordi visse delegationer ønskede, at kun de højeste retsinstanser skulle have denne beføjelse. Disse delegationer fandt nemlig, at der på de sagsområder, der er omfattet af konventionen, er behov for, at afgørelserne træffes så hurtigt som muligt for ikke at skade personernes interesser i forbindelse med skilsmisse, separation eller omstødelse af ægteskab (i særdeleshed fordi de nationale retsinstanser i sådanne sager ikke har mulighed for at bringe foreløbige, herunder sikrende, retsmidler i anvendelse) og tilsvarende i forbindelse med sager om forældremyndigheden over ægtefællernes fælles børn. På den baggrund syntes kun sager, der forelægges de højeste nationale retsinstanser, at kræve, at Domstolen anmodes om at træffe en afgørelse.

Mekanismen i denne artikel har som model artikel K.7 som udformet i Amsterdam-traktaten, der blev undertegnet i 1997.

Det er samtidig med afgivelsen af den i artikel 9, stk. 2, omhandlede notifikation, at den enkelte medlemsstat skal angive, hvilke retsinstanser der kan få denne beføjelse. Det præciseres ikke i teksten, men det er fremgået af drøftelserne, at de medlemsstater, der har angivet, at kun de højeste retsinstanser har beføjelse til at anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse, til enhver tid vil kunne beslutte, at beføjelsen også skal tilkomme andre retter, når disse træffer afgørelse som appelinstans.

5. I stk. 2 fastlægges det, hvilke retter i medlemsstaterne der har beføjelse til at anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse vedrørende et fortolkningsspørgsmål på grundlag af den erklæring, som den berørte medlemsstat har afgivet i henhold til stk. 1.

Der er for det første tale om de højeste retsinstanser i medlemsstaterne opført på listen i artikel 3, stk. 1.

For det andet er der ifølge stk. 2 tale om medlemsstaternes retter, når disse træffer afgørelse som appelinstans. Der tænkes således først og fremmest på appelretterne — dog ikke, når disse træffer afgørelse i første instans — og på de øvrige nationale retter, der behandler en sag som appelinstans.

Derimod har retter, der træffer afgørelse i første instans, ikke beføjelse til at indbringe et spørgsmål for Domstolen.

Artikel 3

6. I denne artikel anføres de højeste retsinstanser i medlemsstaterne, der har beføjelse til at anmode Domstolen om en præjudiciel afgørelse vedrørende et fortolkningsspørgsmål.

Listen er udtømmende, og eventuelle andre højeste retsinstanser i en medlemsstat har ikke beføjelse til at indbringe sager for Domstolen, heller ikke selv om deres afgørelser måtte have følger på det civile område.

7. Listen i stk. 1 kan ændres efter anmodning fra den berørte medlemsstat. Denne mulighed blev for første gang fastsat i protokollen af 1997.

En sådan ændring kan f.eks. vise sig nødvendig, hvis der sker en ændring i domstolens organisation og virkemåde i en medlemsstat.

Anmodningen skal rettes til generalsekretæren for Rådet i dennes egenskab af depositar for protokollen. Generalsekretæren underretter snarest de øvrige medlemsstater, herunder dem, der endnu ikke er parter i protokollen.

Afgørelsen om ændring af listen træffes af Rådet efter gældende procedure.

Når ændringen er vedtaget, får den virkning på de betingelser, der fastsættes i Rådets afgørelse (f.eks. datoen for en sådan ændrings ikrafttræden). Som følge af afgørelsens natur forekom det ikke nødvendigt at lade medlemsstaterne vedtage den i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser. Der er derfor blevet fastsat særlige regler, der udgør en undtagelse fra proceduren i protokollens artikel 11 om ændring af protokollen.

Hvis en stat, der bliver medlem af Den Europæiske Union, tiltræder protokollen, skal den samtidig med deponeringen af sit tiltrædelsesinstrument oplyse, på hvilke betingelser artikel 2 finder anvendelse, og hvilke af dens højeste retsinstanser der har beføjelse til at anmode Domstolen om at træffe afgørelse vedrørende et fortolkningsspørgsmål (artikel 10, stk. 3).

En sådan mekanisme gør det muligt for medlemsstaterne, også dem, der ikke er parter i protokollen, at føre kontrol med de foretagne udpegelser, hvorved systemets logik bevares.

Artikel 4

8. Denne artikel, der bygger på EF-traktatens artikel 177 og svarer til artikel 3 i protokollen af 1971 og artikel 3 i protokollen af 1997, vedrører proceduren for præjudicielle afgørelser.

I stk. 1 præciseres det, at de i artikel 3, stk. 1, anførte retsinstanser skal forelægge et spørgsmål for Domstolen, hvis de skønner, at en fortolkning heraf er nødvendig, for at de selv kan afsige dom.

En sådan bestemmelse tager, for så vidt som den pålægger de højeste retsinstanser en forpligtelse, sigte på at fremme en ensartet anvendelse af konventionen i Den Europæiske Unions medlemsstater.

9. I stk. 2 fastsættes det, at retter, der træffer afgørelse som appelinstans, kan anmode Domstolen om at afgøre et spørgsmål, der er rejst i en verserende retssag, når de skønner, at en sådan afgørelse er nødvendig.

Artikel 5

10. Alle medlemsstater, også de, der ikke er parter i protokollen, samt Kommissionen og Rådet for Den Europæiske Union har mulighed for at indgive indlæg eller andre skriftlige udtalelser til Domstolen, når denne har fået forelagt et fortolkningsspørgsmål.

Artikel 6

11. Denne artikel svarer til artikel 4 i protokollen af 1971 og artikel 4 i protokollen af 1997. Der fastlægges heri en anden procedure, hvorefter det offentliges øverste repræsentant ved kassationsretterne eller enhver anden myndighed udpeget af en medlemsstat har ret til at anmode Domstolen om at tage stilling til et fortolkningsspørgsmål, når de er af den opfattelse, at en retskraftig dom afsagt af en retsinstans i deres medlemsstat er i modstrid med den fortolkning, der er anlagt af Domstolen eller af en i artikel 2, stk. 2, omhandlet retsinstans i en anden medlemsstat, der er part i protokollen.

Denne bestemmelse tager ligeledes sigte på at fremme en ensartet fortolkning af konventionen.

Det tilkommer den kompetente retsinstans at vurdere, om et fortolkningsspørgsmål bør forelægges for Domstolen i et sådant tilfælde.

Artikel 7

12. Som i protokollerne af 1971 og 1997 knæses i denne artikel princippet om anvendelse af Domstolens statut og procesreglement.

Artikel 8

13. Denne artikel, ifølge hvilken der ikke kan tages forbehold med hensyn til protokollen, giver ikke anledning til særlige bemærkninger.

Artikel 9

14. I denne artikel fastsættes det, at protokollen træder i kraft i overensstemmelse med de bestemmelser, som Rådet for Den Europæiske Union har fastlagt på området.

For at give Domstolen mulighed for at udøve sin kompetence snarest muligt, fastsættes det, at protokollen træder i kraft ved udløbet af en frist på 90 dage efter den dato, hvor den tredje af de 15 stater, der var medlem af Den Europæiske

Union den 28. maj 1998, hvor Rådet vedtog retsakten om udarbejdelse af protokollen, har deponeret sit vedtagelsesinstrument.

Protokollen kan dog ikke træde i kraft før konventionen. I henhold til konventionens artikel 47 træder denne i kraft 90 dage efter den dato, hvor den sidste stat, der er medlem af Den Europæiske Union på tidspunktet for Rådets vedtagelse af retsakten om udarbejdelse af konventionen, har givet notifikation om afslutningen af de procedurer, der efter dens forfatningsmæssige bestemmelser kræves for at vedtage konventionen.

En foreløbig anvendelse af konventionen i medfør af dennes artikel 47, stk. 4, kan således ikke danne grundlag for at tillægge Domstolen en fortolkningskompetence efter konventionens artikel 45. Heller ikke hvis samtlige medlemsstater vedtager protokollen, vil Domstolen kunne gives kompetence til at fortolke konventionens bestemmelser, så længe konventionen ikke er trådt i kraft.

Artikel 10

15. I denne artikel hedder det, at protokollen er åben for tiltrædelse af stater, der bliver medlem af Den Europæiske Union. Et tredjeland kan derimod hverken tiltræde konventionen eller protokollen.

For så vidt angår de nærmere bestemmelser for tiltrædelse af protokollen indeholder denne artikel bl.a. forenklede bestemmelser for ændring af den i artikel 3, stk. 1, anførte liste over de

højeste retsinstanser som følge af udpegelsen af de højeste retsinstanser i den nye medlemsstat.

Mellem datoen for deponeringen af tiltrædelsesinstrumentet og datoen for protokollens ikrafttræden for den tiltrædende medlemsstat vedtager Rådet de ændringer, der skal foretages i listen over de højeste retsinstanser.

Artikel 11

16. Denne artikel vedrører proceduren for ændring af protokollen.

Kun de medlemsstater, der er parter i protokollen, samt Kommissionen kan foreslå ændringer.

Rådet fastlægger ændringer og anbefaler medlemsstaterne at vedtage dem i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser.

Denne procedure finder ikke anvendelse, når der blot er tale om en ændring af listen over de højeste retsinstanser.

Artikel 12

17. I denne artikel udpeges generalsekretæren for Rådet som depositar for protokollen.

Generalsekretæren underretter medlemsstaterne om alle notifikationer i forbindelse med protokollen og sørger for, at de offentliggøres i C-udgaven af *De Europæiske Fællesskabers Tidende*.